

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรม
การพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น

**Research Dissemination Through Innovation Process For
Development Local Communicator**

โดย

ผศ.ดร.อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม

อาจารย์รัตติกาล เจนจัด

นายอภิรักษ์ ธรรมเสนา

เสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

มกราคม 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยและการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น
- 2) เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยและสร้างสรรค์สื่อเผยแพร่งานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม
- 3) เพื่อถอดบทเรียนนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพต้องประกอบไปด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กระบวนการทำงานในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยมีกระบวนการที่สำคัญ เช่น **ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม** ได้แก่ การวางแผน การประชุมทำความเข้าใจระหว่างคณะผู้วิจัยกับโหนดและอาจารย์ผู้สอน การคัดเลือกงานวิจัย การประสานงาน การเลือกทีมนักศึกษาเพื่อเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการและการจัดแสดงนิทรรศการ การเลือกรายวิชาที่เข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และการเลือกงานวิจัยเพื่อเข้ามาเป็นโจทย์ **ให้มีความหลากหลายทั้งในแง่ของเนื้อหาและพื้นที่**

ส่วนผลของกระบวนการเตรียมความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จต้องมีการทำงาน เช่น 1) มีกระบวนการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคหรือโหนดเพื่อกำหนดทิศทางการทำงาน 2) มีกระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนเพื่อการถอดบทเรียนและนำไปเป็นกรณีตัวอย่างในภาคอื่นๆ 3) มีกระบวนการพัฒนานักศึกษาด้วยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop)

กระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยและนักสร้างสรรค์สื่อมีหลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสารเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ผลการวิจัยพบว่ามีประเด็นของเนื้อหาที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การเข้าใจสายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย 2) การวิเคราะห์สื่อและผู้รับสารเพื่อให้ทราบว่าการผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อใครและเพื่อวัตถุประสงค์ใด 3) การเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิต 4) การเลือกเนื้อหาที่ตรงใจผู้รับสารและทำให้ผู้รับสารเข้าใจ และ 5) การตรวจสอบคุณภาพก่อนนำสื่อไปใช้

และสุดท้ายปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จได้แก่ 1) การมีโหนดหรือผู้ประสานงานภาค 2) การออกแบบกิจกรรม 3) อาจารย์ผู้สอนที่มีลักษณะ Active และ 4) การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงาน

คำสำคัญ : การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น การเผยแพร่งานวิจัย

Abstract

The research dissemination through the innovation process for the development of the local communicator is qualitative research which was designed as action research that uses the activity as a research tool to study the knowledge of media creation process in order to disseminate the research work and to develop the research communicator. The objectives of the research are as follows.

- 1) to disseminate the research work through the local communicator
- 2) to develop the local communicator and to create the media to concretely disseminate the research work
- 3) to decode/extract/analyze the learned lesson of the innovation process for the development of the local communicator

The result indicated that “the research dissemination through an innovation process for development local communicator” is consist of the important following processes.

The creating of the local communicator has the important processes, such as the step of the activity operations, including planning, conducting the meeting to understand the research team, Nodes and the instructors, the research selection, the coordination, the selection of the student teams to participate in the workshop, and organizing the exhibition. To be selected and participated in the activity, the course must be related to media creation and production. For the research selection, the content and the area of the problem is also various.

As for the results of the process of preparing the participants for the successful operation, the tasks and steps are as follows: 1) having a coordinating process with the Nodes to determine the direction of the work, 2) having a process of the instructor to decode/extract/analyze the learned lesson and use as a case study for other Nodes, and 3) having the student development process through workshop.

For the development process of the local communicator and the media creator, the principles of design and content creation for the research dissemination is consist of 5 important aspects as follows: 1) the understanding of the production process and the research dissemination, 2) media and target audience analysis to know the target audience and the objective of media production and dissemination, 3) the content

preparation and the acknowledgment of the scope of the content, 4) the content selection matching with the target audience and make them understand, and 5) the quality assessment before using the media.

Finally, for the factors that affect the success of the research dissemination through the education system, the results showed that the factors affecting the success were: 1) having a Node or a coordinator, 2) the activity design, 3) having an active instructor, and 4) having the participation between the media creator and the researcher.

Keyword: The Development of Local Communicator, Research Dissemination

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยและการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย

ผลการวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปประเด็นสำคัญ 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

ส่วนที่ 2 ถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย

ส่วนที่ 3 ถอดบทเรียนหลักการหลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสาระ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

ทีมวิจัยมีการดำเนินกิจกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการทำงานกับ “เครือข่าย” 2) การประชุมสร้างความเข้าใจร่วมกันกับโหนดและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ 3) การคัดเลือกงานวิจัยโดยทีมนักวิจัย 4) การประสานกับโหนดอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และ นักวิจัยเจ้าของผลงาน 5) การเลือกที่มนักศึกษาในแต่ละวิชาเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ 6) การแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในแต่ละภูมิภาค

โดยการดำเนินงานดังขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้มีรายวิชาที่เข้าร่วมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาค ดังนี้

ภาคอีสาน มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 8 วิชา จาก 5 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (วิทยาเขตสุรินทร์)

ภาคกลาง มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ภาคเหนือ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 3 วิชา จาก 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาคใต้ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 6 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (สงขลา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตสงขลา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อจำนวนรายวิชาและจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการผลิตสื่อเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัยนั้น คือ ประการแรก โหนดหรือผู้ประสานงานภาค มีเครือข่ายและสายสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในมหาวิทยาลัยต่างๆ มากน้อยเพียงใด ประการที่สอง ความสามารถในการประสานงานของโหนด ประการที่สาม ช่วงจังหวะเวลาในการติดต่อประสานงานให้เข้าร่วมผลิตสื่อนั้นตรงกับภาคเรียนที่มีการเปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อนั้นหรือไม่

การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อใช้เป็นโจทย์ในแต่ละรายวิชา ทีมวิจัยและอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการคัดเลือกงานวิจัยแตกต่างกันดังนี้ 1) ทีมวิจัยเป็นผู้คัดเลือกให้ โดยใช้หลักคิดในเชิงพื้นที่ 2) อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาเป็นผู้คัดเลือก โดยเลือกงานวิจัยที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาที่สอน สอดคล้องกับความสามารถของนักศึกษาในการทำความเข้าใจเนื้อหางานวิจัยนั้น สอดคล้องกับรูปแบบและประเภทของสื่อที่จะทำการผลิตในรายวิชานั้น และเลือกให้เพื่อให้เสมือนฝึกการทำงานจริง 3) อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาคัดเลือกร่วมกับนักศึกษา โดยเน้นเรื่อง “การมีส่วนร่วม” และ “ความสนใจ” ของนักศึกษาเป็นสำคัญ 4) นักศึกษาเป็นผู้คัดเลือก เพื่อให้ นักศึกษามีความตั้งใจในการผลิตสื่อ

เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย ผล (Output) ที่ได้ซึ่งตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งได้จำนวนทั้งสิ้น 276 ชิ้น และจำนวนสื่อที่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 32 ชิ้น ผลผลิตจากการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาต่างๆ พบว่า

- ผลงานการสร้างสรรค์สื่อที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ โปสเตอร์ สารคดีสั้น หนังสั้น คลิปวิดีโอสั้น เว็บไซต์ ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้เทคนิคการสร้างสรรค์ด้วยการปัก อินโฟกราฟิก โฆษณารูปภาพ แอนิเมชัน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบสื่อ คือ เนื้อหางานวิจัยที่นำมาเป็นโจทย์เพื่อสร้างสรรค์สื่อ เนื้อหารายวิชาที่นางานวิจัยไปเป็นโจทย์ และการตีความโจทย์
- เกิดเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะผู้วิจัย โหนด อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และนักศึกษา

- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมนักศึกษาที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งนำไปสู่เครือข่ายความสัมพันธ์ในระดับนักศึกษาต่างสถาบัน
- เปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนไปสู่การลงพื้นที่จริง
- เกิดการติดต่อประสานระหว่างเครือข่ายที่มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในการก่อตั้งกลุ่มนักสื่อสารงานวิจัยในระดับภูมิภาคได้ในอนาคต ได้แก่ เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครือข่ายภาคใต้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย

คณะผู้วิจัยถอดบทเรียนกระบวนการทำงานได้ 5 ประเด็น สำคัญ ได้แก่

1. กระบวนการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคหรือ โหนด

1) การสรรหาโหนด กระบวนการทำงานพบวิธีการสรรหาโหนดที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยดี ดังนี้

- 1.1 สรรหาโหนดจากเครือข่าย/กัลยาณมิตรที่เคยร่วมงานกันมาก่อน โหนดดังกล่าวมาจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาเคยส่งผลงานสร้างสรรค์สื่อเข้าร่วมประกวดกับโครงการใน 2 ปีแรก
- 1.2 สรรหาโหนดจากเครือข่ายนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสายนิเทศศาสตร์ ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวนี้ ทีมนักวิจัยได้พบในงานประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 สรรหาโหนดโดยใช้วิธีการที่เรียกว่า “สโนว์บอล เทคนิค” (Snowball Technique) โดยการอ้างอิงแบบปากต่อปาก กล่าวคือคณะผู้วิจัย สามารถสรรหาโหนดได้จากการแนะนำของอาจารย์ท่านอื่นๆ ต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลให้สามารถเพิ่มจำนวนโหนดทั้งที่เป็นผู้ประสานงานภาคและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ

2) คุณสมบัติของโหนด โหนดหรือผู้ประสานงานภาคแต่ละคนมีคุณลักษณะ (Attributes) ที่เป็นข้อดีในการดำเนินงาน ดังนี้

- **มีความรู้** คุณลักษณะขั้นพื้นฐานของผู้ประสานงานเครือข่าย คือ ต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร การสร้างสรรค์สื่อใหม่ ความรู้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย เนื่องจากโหนดจะต้องประสานหาอาจารย์ผู้สอนรายวิชาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่สอนด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ดังนั้นหากมีความรู้ในเรื่องดังที่กล่าวมาจะสามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆ ที่ต้องดำเนินการเมื่อเข้าร่วมโครงการได้

- **เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย** เนื่องจากกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยของคณะผู้วิจัย เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การ

พัฒนาศักยภาพของเครือข่ายอาจารย์ให้มีความสามารถเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้พัฒนานักศึกษา (Trainer) ดังนั้น คุณลักษณะประการนี้จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาได้

- **มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน** ในการประสานงานกับเครือข่ายอาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานภาคหรือโหนดจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

- **มีความปรารถนาดีที่จะส่งเสริมนักศึกษา** หากโหนดหรือผู้ประสานงานภาคมีความปรารถนาดีที่จะส่งเสริมนักศึกษาให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ทั้งประสบการณ์ด้านการผลิตสื่อ ก็จะสามารถสื่อสารให้อาจารย์ประจำวิชาเข้าร่วมโครงการได้เป็นจำนวนมาก และจะมีความพร้อมในการสนับสนุนด้านเวลา อุปกรณ์เพื่อผลิตสื่อ และความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม

- **มีเครือข่าย** มีความสามารถในการจัดการเครือข่าย กล่าวคือ มีความสามารถทั้งในระดับของการแสวงหาเครือข่าย การรักษาเครือข่าย การประสานงานเครือข่าย จนถึงขยายผลแนวคิดในระดับเครือข่าย

- **มีสถาบันรองรับ** เนื่องจากกระบวนการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์สารสนเทศ

- **เป็นคนในพื้นที่** หากผู้ประสานงานภาคหรือโหนดเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ของภูมิภาคนั้นๆ จะสามารถทำหน้าที่ประสานงานกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในเขตพื้นที่ภาคเดียวกันได้อย่างสะดวก

2. กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาจึงถือเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดโจทย์และมอบหมายงานให้นักศึกษาในรายวิชา การถอดบทเรียนในหัวข้อนี้จึงแยกเป็น 2 ส่วน คือ กระบวนการทำงานของคณะผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และกระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

1) กระบวนการทำงานของคณะผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

ได้ออกแบบกระบวนการทำงานร่วมกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาใน 3 ระดับดังนี้

ระดับแรก เป็นระดับของการทำความเข้าใจแนวคิดของโครงการ โดยใช้กระบวนการจัดการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด รวมทั้งแผนการทำงานของคณะผู้วิจัยเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ประสานงานภาคและเครือข่ายเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยผ่านกระบวนการเรียนการสอน

ระดับที่สอง เป็นระดับการทำงานกับผู้ประสานงานภาค (NODE) กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยเป็นกระบวนการทำงานในการบริหารจัดการเครือข่ายใน 2 ส่วนสำคัญ คือ

ส่วนแรก การบริหารจัดการทั่วไป บทบาทการทำงานระหว่างผู้ประสานงานภาคกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ในส่วนนี้ก็คือ การทำหน้าที่ในการบริหารจัดการงานด้านธุรการต่างๆ เช่น การประสานเรื่องการจัดทำแผนลงพื้นที่พบนักวิจัย การติดตามการดำเนินงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และการรายงานผลการดำเนินงานของภาคให้กับคณะผู้วิจัย

ส่วนที่สอง การบริหารจัดการความรู้ ผู้ประสานงานภาคจะต้องมีบทบาททั้งในด้านของการสำรวจต้นฉบับงานวิจัยเพื่อจัดส่งให้กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ขณะเดียวกันก็ต้องมีบทบาทร่วมกับคณะผู้วิจัยในการประสานงานข้อมูลของเจ้าของงานวิจัยหรือพื้นที่วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้ลงพื้นที่พบนักวิจัยเข้าของผลงานวิจัย

ระดับที่สาม เป็นระดับของการติดตั้งความรู้ ผ่านกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยคณะผู้วิจัยก็เปิดโอกาสให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้เข้าร่วมกิจกรรม ด้านหนึ่งก็เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชามีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงแก่นักศึกษาในรายวิชา ขณะเดียวกันการเข้าร่วมอบรมจากวิทยากรจากภายนอกก็ถือเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2) กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และถอดบทเรียนพบว่า กระบวนการทำงานของอาจารย์ที่สำคัญคือ

1. กระบวนการคัดเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อ โดยอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการคัดเลือกงานวิจัยแตกต่างกันใน 4 วิธี ได้แก่ 1) คณะผู้วิจัยเป็นผู้คัดเลือกให้ 2) อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาเป็นผู้คัดเลือก 3) อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาคัดเลือกพร้อมกับนักศึกษา 4) นักศึกษาเป็นผู้คัดเลือก

2. การเป็นพี่เลี้ยงให้นักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

2.1 เป็นพี่เลี้ยงในการทำความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย จากการถอดบทเรียนพบว่า กระบวนการสร้างความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย นี้อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีกระบวนการที่แตกต่างกัน ได้แก่ **อาจารย์เป็นผู้อ่านงานวิจัยในเบื้องต้น** หลังจากนั้นจึงสรุปและอธิบายเนื้อหาของงานวิจัยให้กับนักศึกษาวางานวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีประเด็นใดบ้างที่จะสามารถนำไปผลิตสื่อได้อย่างน่าสนใจ **นักศึกษาเป็นผู้นำเสนองานวิจัยต่ออาจารย์ผู้สอน** รูปแบบนี้อาจารย์ผู้จะให้หัวข้อวิจัยที่ได้รับจากคณะผู้วิจัยกับนักศึกษา โดยนักศึกษาจะทำการเลือกงานวิจัยจากชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ จากนั้นจึงได้ไปเสนอให้กับอาจารย์ผู้สอน **การนำนักศึกษาพบกับนักวิจัยเจ้าของผลงาน** รูปแบบนี้อาจารย์ผู้สอนโดยเฉพาะในส่วนที่อยู่ใน

ภูมิภาคต่างๆ นิยมใช้กันมาก เนื่องจากการนำนักศึกษาไปพบนักวิจัย หรือการพานักวิจัยมาพบ นักศึกษา จะทำให้นักศึกษาเข้าใจในเนื้อหางานวิจัยมากยิ่งขึ้น **การใช้วิธีการสอบถามนักวิจัย** นักศึกษาส่วนหนึ่งได้มีการโทรศัพท์ หรือ E mail ไปสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากนักวิจัยเจ้าของ ผลงาน **การค้นหาค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากสื่อ** ในงานวิจัยหลายชิ้นที่มีการเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อ ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้สัมภาษณ์นักวิจัยผ่านรายการโทรทัศน์ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้นักศึกษา ได้ข้อมูลเพิ่มเติม

2.2 เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ กระบวนการทำงานของอาจารย์ประจำวิชาใน การเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ ได้ข้อค้นพบว่า อาจารย์ผู้สอนใช้ “วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ในภาควิชา” อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ในการสร้างสรรค์สื่อ โดยใช้ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและอาจารย์ ท่านอื่นๆ ในภาควิชาช่วยให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์แบบที่สุด

ส่วนที่ 3 ถอดบทเรียนหลักการหลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสาร

หลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสารเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ที่สำคัญ 5 ประการ มี รายละเอียดดังนี้

1. ต้องเข้าใจสายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย

การเข้าใจถึงกระบวนการ ทำให้ทราบถึงความต้องการและบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยต้องเข้าใจ 1) เข้าใจแหล่งทุน เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ ผลงานวิจัยของแหล่งทุน 2) เข้าใจนักวิจัย ควรให้นักวิจัยอธิบายให้ชัดเจนและควรให้นักวิจัยมี ส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาก่อนและหลังการผลิตสื่อทุกครั้ง 3) เข้าใจ บทบาทตนเอง ว่าเป็นผู้ออกแบบและผลิต หรือนักสื่อสารงานวิจัย 4) เข้าใจคุณสมบัติของสื่อ สื่อแต่ละประเภทมีคุณสมบัติ ความสามารถและข้อจำกัดในการบรรจุข้อมูลเพื่อการสื่อสาร แตกต่างกันไป ดังนั้น ผู้ออกแบบและผลิต ควรจะเลือกประเภทสื่อให้เหมาะสม 5) เข้าใจ ความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ นักสื่อสารงานวิจัยควรนำเสนอไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมิน ประสิทธิภาพของสื่อ 6) เข้าใจผู้รับสาร นักสื่อสารงานวิจัยต้องระบุกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสื่อ ให้ชัดเจนในแต่ละสื่อที่จะผลิตและเผยแพร่ออกไป

2. ต้องรู้ว่าจะผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร? เพื่อวัตถุประสงค์อะไร?

ในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย จำเป็นต้องทราบว่า จะเผยแพร่สื่อนั้นไปยัง กลุ่มเป้าหมายใด โดยผู้รับสารเป้าหมายดังกล่าว แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้รับสื่อที่ เกี่ยวข้องกับการใช้ผลงานวิจัยโดยตรง 2) ผู้รับสื่อที่เป็นนักวิจัย และ 3) ผู้รับสื่อที่เป็นประชาชน ทั่วไป

นอกจากนี้ ยังต้องทราบว่ามีผลผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อวัตถุประสงค์อะไร เช่น แจงให้ทราบเพื่อให้ผู้รับสารทราบ ต้องการสอนหรือให้การศึกษาเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้

3. ต้องเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยที่เนื้อหาที่มีความยาก หากผู้ออกแบบและผลิตสื่อมีกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาที่ดีโดยคำนึงถึงลักษณะของผู้รับสารและวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่งานวิจัย ก็จะทำให้ผู้รับสารได้รับเนื้อหาที่ถูกต้อง มีปริมาณที่เหมาะสม เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

4. ต้องคิดออกแบบสาร (Message Design) ที่โดนใจและทำให้เข้าใจได้ง่าย

การออกแบบสาร (Message) ให้สามารถนำเสนอและถ่ายทอดไปยังผู้รับได้ดีที่สุดนั้น จะต้องเข้าใจว่า Content กับ Message นั้นมีความแตกต่างกัน นักสื่อสารงานวิจัยต้องตัดสินใจเลือกประเภทสื่อที่จะผลิต โดยคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อด้วยว่า สามารถรองรับและถ่ายทอดสารที่ออกแบบไว้ได้หรือไม่

5. ต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนนำสื่อไปใช้เสมอ

กระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพสื่อ โดยสามารถทำได้ดังนี้

- 1) ใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบสื่อ
- 2) ทดสอบกับกลุ่มที่คล้ายกับผู้รับสื่อจริง

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษาคือ คณะผู้วิจัยได้ทำการถอดบทเรียนและพบว่าปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จมีดังนี้

1. โหนดหรือผู้ประสานงานภาค

ในการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นโหนดต้องมีศักยภาพในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยคุณลักษณะสำคัญของโหนด เช่น เป็นผู้มีความรู้ เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน มีเครือข่าย และการเป็นคนในพื้นที่ จากคุณลักษณะเด่นของโหนดข้างต้นจะทำให้การทำงานระหว่างคณะผู้วิจัย โหนด และอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นและส่งผลต่อผลสำเร็จของการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

2. การออกแบบกิจกรรม

การออกแบบกิจกรรมของคณะผู้วิจัยมีกิจกรรมที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยดังนี้ 1) กิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาร่วมกับคณะผู้วิจัย มีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางร่วมกัน 2) ประสานงานกับโหนด การประสานงานกับโหนดเพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโหนดให้มีความราบรื่น 3) กิจกรรมการพบปะนักวิจัย กิจกรรมดังกล่าวอาจจะเป็นการพานักศึกษาไปลงพื้นที่เพื่อพบปะกับนักวิจัยหรือนักวิจัยมาพบกับนักศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการออกแบบของอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชา และความสะดวกของนักวิจัย กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้หากต้องการสื่อสารงานวิจัยไปยังผู้รับสารที่เกี่ยวข้อง 4) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เป็นกิจกรรม “เสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อย” ให้กับทีมผู้เข้าร่วมอบรม นอกจากนั้นกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน 5) กิจกรรมแสดงผลงาน กิจกรรมแสดงผลงานจะทำให้ให้นักศึกษาได้เห็นผลงานที่ได้ผ่านการปรับปรุง เสริมเติม และได้เห็นพัฒนาการของแต่ละทีม ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะมีประโยชน์สำหรับนักศึกษาในการปรับใช้ในงานอื่นต่อไป

3. อาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยง ตั้งแต่เรื่องของการเลือกงานวิจัยในรายวิชา ช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องการผลิตสื่อ และคอยเสนอแนะในเรื่องต่างๆ

4. การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงาน

กิจกรรมการพบปะนักวิจัยจะทำให้ผู้ผลิตสื่อได้เห็นมุมมองของนักวิจัย รวมทั้งได้ข้อมูลงานวิจัยที่ถูกต้องเพื่อกำหนดเนื้อหาที่จะเผยแพร่ได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(2)
Abstract	(3)
บทสรุปผู้บริหาร.....	(5)
สารบัญภาพ.....	(16)
สารบัญตาราง.....	(17)
 บทที่ 1	
บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	9
โจทย์วิจัย.....	10
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	10
ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดงานวิจัย.....	10
 บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางความคิดและการพัฒนาศักยภาพ	12
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อกิจกรรม.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media).....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
 บทที่ 3	
ระเบียบวิธีวิจัย	33
วิธีการวิจัย	33
การรวบรวมข้อมูล	33
การออกแบบ.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4

ผลการวิจัย	37
ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย.....	38
1. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย.....	38
2. รายวิชาต่างๆ ที่เข้าร่วมผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย	42
3. การเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย	49
4. จำนวนและรูปแบบที่หลากหลายของสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย	73
5. ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยในรายวิชาต่างๆ..	81
6. ผลงานที่ได้รับรางวัล	82
ส่วนที่ 2 ถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยผ่านระบบการศึกษา.....	92
1. กระบวนการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคหรือโหนด.....	94
2. กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา	97
3. กระบวนการพัฒนานักศึกษาด้วยกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop).....	107
4. ผลที่เกิดจากการออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ.....	117
5. กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ.....	118
ส่วนที่ 3 ถอดบทเรียนหลักการออกแบบและการสร้างเนื้อหาสาระ.....	120
1. ต้องเข้าใจสายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย.....	120
2. ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร? เพื่อวัตถุประสงค์อะไร?.....	122
3. ต้องเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย	124
4. ต้องคิดออกแบบสาร (Message Design) ที่โดนใจและทำให้เข้าใจได้ง่าย..	124
5. ต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนนำเสนอ.....	125
ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านระบบการศึกษา	127
1. โหนดหรือผู้ประสานงานภาค	127
2. การออกแบบกิจกรรม.....	128

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. อาจารย์ผู้สอน.....	130
4.การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงาน.....	130
 บทที่ 5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	132
สรุปผลการวิจัย	132
อภิปรายผล.....	144
ข้อเสนอแนะ.....	150
บรรณานุกรม.....	152
ภาคผนวก.....	154
ภาพกิจกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	155
ภาพกิจกรรมภาคกลาง.....	157
ภาพกิจกรรมภาคเหนือ.....	159
ภาพกิจกรรมภาคใต้.....	161

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น.....	9
2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework).....	32
3.1 แสดงผลผลิต ผลกระทบ และผลลัพธ์ ในการดำเนินโครงการ	36
4.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย.....	38
4.2 กิจกรรมประชุมโหนดภาคใต้ ณ โรงแรม Hatyai Signature อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา (วันที่ 26 ก.พ 2560)	40
4.3 กิจกรรมนักวิจัยพบนักศึกษา : อาจารย์สุรัชย์ ชันแก้ว นักวิจัยทุน คปก. เจ้าของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาฉลากชี้วัด ความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร.....	41
4.4 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	83
4.5 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	84
4.6 ผลงานที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมสูงสุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	85
4.7 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคกลาง.....	86
4.8 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคกลาง.....	87
4.9 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคเหนือ.....	88
4.10 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคเหนือ	89
4.11 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคใต้.....	90
4.12 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคใต้.....	91
4.13 แสดงกรอบความคิดเกี่ยวกับการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย	93
4.14 ตัวอย่างการลงพื้นที่พบนักวิจัยเจ้าของผลงานของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	103
4.15 การร่วมโหวตผลงานเพื่อหาตัวแทนของรายวิชา ในการเข้าร่วมกิจกรรม workshop.....	106
4.16 การนำเสนอของแต่ละกลุ่มย่อย	109
4.17 การให้ข้อเสนอแนะแต่ละกลุ่มย่อย	110
4.18 วิทยากรทั้ง 2 ท่าน บรรยายสรุปหลังการให้ข้อเสนอแนะกลุ่มย่อย	110

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 รายวิชาของแต่ละมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาค	44
4.2 สรุปรายชื่องานวิจัย.....	50
4.3 สรุปรายชื่อหนังสือที่ทางสกว.คัดเลือกเพิ่มเติมเพื่อทำการผลิตสื่อ.....	54
4.4 รายชื่องานวิจัยที่ได้รับเลือกเป็นโจทย์.....	55
4.5 การเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย	62
4.6 สรุปจำนวนสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย.....	73
4.7 รูปแบบที่หลากหลายของสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาต่างๆ	76
4.8 สรุปมหาวิทยาลัยที่ได้รับรางวัลในแต่ละภาค.....	82

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

โครงการวิจัยนี้ เกิดจากความสนใจและข้อค้นพบจากงานวิจัย 2 โครงการเดิม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยต่อยอดมา คือ งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (2559) และงานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (2560) ซึ่งทั้งสองโครงการ คณะผู้วิจัยได้รับทุนต่อเนื่องจากฝ่ายสื่อสารสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทั้งสองโครงการเป็นงานวิจัยที่ใช้กิจกรรมการประกวดเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิจัย สกว. สู่คนรุ่นใหม่

โดยโครงการในปีแรกมุ่งเน้นค้นหาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ บนฐานความคิดที่ว่า กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่ต้องการให้เปิดรับงานวิจัยคือกลุ่มคนรุ่นใหม่ ได้แก่ นิสิต/นักศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งหากกลุ่มคนรุ่นใหม่เหล่านี้ได้มีโอกาสสลับบทบาท (Role Shifting) จากผู้รับสารกลายเป็นผู้ส่งสารที่มีอำนาจในการคิดสร้างสรรค์และออกแบบสื่อที่เป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยได้เองบนความต้องการและความชอบของตน ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างสรรค์สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการในการเปิดรับของกลุ่มผู้รับสารกลุ่มเดียวกันนั่นเอง และผลการวิจัยก็ได้ข้อค้นพบว่า ในการสื่อสารงานวิจัยออกไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่นั้น จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ด้านสาร (Message strategies) และกลยุทธ์ด้านสื่อ (Media strategies) ในการแปลงเนื้อหางานวิจัยยากๆ ให้เข้าใจได้ง่ายโดยผ่านการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้กิจกรรมที่จะเป็นช่องทางให้ดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์กล่าว คือ กิจกรรมการประกวด (Contest)

เมื่อกลยุทธ์ด้านสารและกลยุทธ์ด้านสื่อเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแพร่ผลงานวิจัยเนื่องจากผลงานวิจัยแต่ละเรื่องเป็นเรื่องยากในการเข้าใจและเข้าถึงของบุคคลแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการออกแบบเนื้อหาสารและการเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ “กลุ่มคนรุ่นใหม่” ซึ่งเป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ มีความสนใจเปิดรับเนื้อหางานวิจัยที่ไม่ซับซ้อน กล่าวคือ กลุ่มคนรุ่นใหม่นี้จะเปิดรับงานวิจัยที่มี “การย่อย” ให้เข้าใจง่ายขึ้น และมีเนื้อหาตรงตามความรู้เดิมหรือในสาขาที่เกี่ยวข้องกับความรู้เดิมของตนที่มีอยู่ และที่สำคัญ คือ คนรุ่นใหม่เป็นกลุ่มผู้รับสารที่นิยมเลือกเปิดรับสื่อใหม่หรือสื่อออนไลน์ในรูปแบบของเทคโนโลยีที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจได้ ได้แก่ สื่อภาพเคลื่อนไหวหรือวีดิทัศน์ในรูปแบบ Motion Info Graphic แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยยังได้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ยังมีอีก

หลากหลายกลุ่มที่ยังไม่ได้ถูกกระตุ้นให้เกิดความสนใจเปิดรับงานวิจัย และยังมีงานวิจัยอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้เผยแพร่ไปสู่คนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้

ดังนั้นในปีที่ 2 จึงเกิดโครงการวิจัยต่อเนื่องขึ้นภายใต้ชื่อว่า “การประกวดสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” เป็นงานวิจัยที่มุ่งถอดบทเรียนถึงรูปแบบ/เนื้อหา และวิธีการ ในการใช้สื่อกิจกรรมการประกวดเป็นช่องทางในการเผยแพร่งานวิจัย โดยมีพื้นฐานความคิดว่า “สื่อกิจกรรมการประกวด” หากจะให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมี “การออกแบบ” ให้สอดคล้องกับเนื้อหางานวิจัยที่ต้องการจะเผยแพร่ และสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย ซึ่งผลการวิจัย พบว่าในการจัดกิจกรรมประกวดการสร้างสรรค์สื่อนั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยและผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่ จากนั้นจึงออกแบบวิธีการดำเนินการประกวด ตลอดจนต้องใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่ให้เกิดความสนใจเข้าร่วมประกวด ซึ่งการออกแบบวิธีการดำเนินการประกวดดังกล่าว ส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมประกวดมากขึ้นกว่าการดำเนินการในปีแรกเกือบหนึ่งเท่าตัว และได้ผู้เข้าร่วมการประกวดจากหลากหลายมหาวิทยาลัยกระจายในทุกภูมิภาค

ข้อค้นพบจากงานวิจัยทั้งสองโครงการดังกล่าว ส่งผลให้คณะผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะดำเนินโครงการต่อเนื่องในปีที่ 3 โดยเกิดแรงบันดาลใจที่จะเผยแพร่งานวิจัยผ่านรูปแบบใหม่ๆ วิธีคิดใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากโครงการ 2 ปีแรก จึงนำไปสู่คำว่า “นวัตกรรม” ในหัวข้องานวิจัย

คำว่า “นวัตกรรม” โดยทั่วไปหมายถึง ความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานด้วย (อ้างใน

<https://sites.google.com/site/ajthanadol/nwatkrmm/khwam-hmay-khxng-nwatkrmm>)

นอกจากความหมายข้างต้น ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “นวัตกรรม” (Innovation) มีรากศัพท์มาจาก innovare ในภาษาละติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา กล่าวคือ การนำแนวความคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือก็คือ “การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (Change) ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราให้กลายมาเป็นโอกาส (Opportunity) และถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม” ตัวอย่างเช่น ผลงานของ Joseph Schumpeter ใน The Theory of Economic Development, 1934 โดยจะเน้นไปที่การสร้างสรรค์ การวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่ง นวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological Innovation) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นหลัก นวัตกรรมยังหมายถึงความสามารถในการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริงอีกด้วย

ขณะที่ Everett M. Rogers (1983) ได้ให้ความหมายของคำว่านวัตกรรม (Innovation) ว่า คือ ความคิด การกระทำ หรือวัตถุใหม่ ๆ ซึ่งถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งใหม่ๆ ด้วยตัวบุคคลแต่ละคน

หรือหน่วยอื่น ๆ ของการยอมรับในสังคม (Innovation is a new idea, practice or object, that is perceived as new by the individual or other unit of adoption) ดังนั้น นวัตกรรมอาจหมายถึงสิ่งใหม่ๆ ดังต่อไปนี้

1. สิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อนเลย
2. สิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วในอดีตแต่ได้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่
3. สิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม

จากความหมายของ นวัตกรรม ดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยเกิดความคิดว่า ในการสื่อสารงานวิจัยที่มีจำนวนมากของ สกว. ออกสู่สาธารณชน เป็นเรื่องที่สำคัญและต้องค้นหาวิธีการเผยแพร่ที่มีประสิทธิภาพในแง่ของความสามารถในการดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายให้เปิดรับงานวิจัยเหล่านั้น ตลอดจนความถูกต้องของเนื้อหางานวิจัยที่ถูกเผยแพร่ออกไปผ่านสื่อต่างๆ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า นอกเหนือจากสื่อกิจกรรมการประกวดที่ได้ดำเนินการไป 2 ปีติดต่อกันนั้นแม้ว่าจะมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง หากแต่จำเป็นต้องดำเนินการต่อเนื่องทุกปี “ความยั่งยืน” ในการเผยแพร่งานวิจัยจะขึ้นอยู่กับเงินทุนในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการประกวดและรางวัล ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงคิดว่าน่าจะมีวิธีการอื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่งานวิจัย หรือรูปแบบในการเผยแพร่ที่แตกต่างไปจากโครงการเดิมและได้ประโยชน์คุ้มค่ากับงบประมาณ ตลอดจนเกิดองค์ความรู้ในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านวิธีการหรือช่องทางใหม่ๆ นั้น และที่สำคัญคือ “ความยั่งยืน” ที่จะทำให้เกิดการเผยแพร่งานวิจัยได้อย่างต่อเนื่องทุกปี จึงเป็นเรื่องท้าทายในการศึกษาวิจัย

โดยความเป็น “นวัตกรรม” ในงานวิจัยนี้ หมายถึงการใช้ “วิธีการใหม่” โดยการสร้างหรือพัฒนา “นักสื่อสารงานวิจัย” ในการเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งแตกต่างไปจากวิธีการเดิมของสองโครงการที่ผ่านมาที่ใช้กิจกรรมการประกวดเป็นสื่อ หากแต่เป็นการสร้างหรือพัฒนา “**นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น**” บนแนวคิดที่ว่า “งานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้จำนวนมากหากไม่ได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชนในวงกว้าง ก็เปรียบเสมือนการวางงานวิจัยไว้บนหิ้ง ขณะเดียวกันหากงานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้เหล่านั้นได้รับการเผยแพร่ออกไป แต่ขาดความน่าสนใจและสาธารณชนไม่เปิดรับ ก็เปรียบเสมือนนางานวิจัยนั้นปล่อยลอยน้ำไป” ก็อาจไม่คุ้มค่ากับที่องค์กร สกว. ผู้สนับสนุนทุนในการผลิตองค์ความรู้โดยใช้งบประมาณมากมายในแต่ละปี สนับสนุนให้เกิดงานวิจัยปีละกว่าหมื่นเรื่อง จึงเป็นเรื่องท้าทายในการศึกษาวิจัย จึงเป็นที่มาของโครงการนี้ โดยความเป็น “นวัตกรรม” ในงานวิจัยนี้ หมายถึงการใช้ “วิธีการใหม่” ในการเผยแพร่งานวิจัยนั่นเอง ซึ่งใช้การเผยแพร่งานวิจัยผ่านเข้าไปใน “ระบบการศึกษา” กล่าวคือการนำงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในระดับมหาวิทยาลัยของแต่ละภูมิภาค

นอกจากนี้ หากมีการสร้างหรือพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยหรืออาจเรียกว่า “โหนด” (Nodes) ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเครือข่ายประสานงานการเผยแพร่งานวิจัยให้มี

ปริมาณและมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ปัญหาเรื่องการเผยแพร่งานวิจัยที่มีจำนวนมากและต้องการสื่อสารถึงสาธารณชนก็จะลดน้อยลง ซึ่งนอกจากจะได้ทำการเผยแพร่งานวิจัยจำนวนมากแล้วยังเป็นการพัฒนา “คน” ไปพร้อมกันด้วย

โครงการวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” จึงมีหลักคิดซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

“ทำไมต้องพัฒนา/สร้าง นักสื่อสารงานวิจัย”

ประการแรก คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณชนนั้น เป็นการสื่อสารงานวิจัยออกไปสู่กลุ่มบุคคลหลากหลายกลุ่มที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเปิดรับงานวิจัย และการนำงานวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น การสื่อสารงานวิจัยต่างๆ นั้นจำเป็นต้องมีวิธีการสื่อสาร หรือการเลือกใช้สารและสื่อที่สอดคล้องเหมาะกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ซึ่งบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็น “นักสื่อสาร” (Communicator) งานวิจัยที่มีความหลากหลายเรื่องไปสู่กลุ่มผู้รับสารที่มีความหลากหลายกลุ่มนั้น จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีศักยภาพในการสื่อสารมากเพียงพอ ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต้องมีทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการสร้างสรรค์สื่อ ซึ่งนับว่าเป็นข้อเด่นหรือคุณลักษณะของนักสื่อสารงานวิจัยที่พึงมี แต่ขณะเดียวกันจุดด้อยของกลุ่มบุคคลเหล่านี้คือ ขาดความรู้หรือความเข้าใจงานวิจัยที่เป็นงานด้านวิทยาศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้เฉพาะเรื่อง ดังนั้น หากผู้ที่ทำหน้าที่สื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อต่างๆ เหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถหรือได้รับการเติมเต็มและลดข้อด้อยดังกล่าว ก็จะเป็นผู้ที่สื่อสารงานวิจัยออกไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถสื่อสารเนื้อหางานวิจัยได้อย่างถูกต้อง และสามารถสร้างสรรค์สื่อให้มีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดให้แต่ละกลุ่มผู้รับสารสนใจเปิดรับงานวิจัยได้ในวงกว้าง

ส่วน คำว่า “ท้องถิ่น” ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะสื่อนัยยะในเชิงพื้นที่ โดยคณะผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหรือสร้างนักสื่อสารงานวิจัยกระจายในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความหลากหลายของบุคคล และให้มีการกระจายในระดับ “ภูมิภาค” เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่มีปริมาณมากในแต่ละปี ซึ่งองค์ความรู้จากงานวิจัยจำนวนมากเหล่านั้นจะได้เผยแพร่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

ประการที่สอง คณะผู้วิจัยจึงเกิดความคิดว่า หากการเผยแพร่งานวิจัยสามารถถูกบรรจุเข้าไปในเนื้อหาวิชาด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็จะสามารถส่งผลกระทบต่อจำนวนนักสื่อสารงานวิจัยที่เพิ่มขึ้นและเกิดการเผยแพร่งานวิจัยอย่างต่อเนื่องทุกภาคการศึกษาได้ หรือกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

ประการที่สาม องค์ความรู้จากงานวิจัยแต่ละชิ้นที่จะทำการเผยแพร่สู่สาธารณชนนั้น อาจเป็นงานวิจัยที่มีเนื้อหาความรู้เฉพาะเรื่อง เฉพาะสาขา เฉพาะพื้นที่ ฯลฯ ส่งผลให้การเผยแพร่งานวิจัยอาจกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะพื้นที่ได้ เพื่อให้การเผยแพร่

งานวิจัยในแต่ละเรื่องได้ใช้ประโยชน์ตรงกับกลุ่มเป้าหมายหลัก ซึ่งการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ในทางนิเทศศาสตร์เรียกว่า “การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย” (Target Audience Analysis) อันจะส่งผลต่อการออกแบบการสื่อสารงานวิจัยนั้นทั้งในด้านรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีการนำเสนอ ตัวอย่างเช่น การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เหมาะสมแก่การเผยแพร่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีกลุ่มเสี่ยงมากกว่าพื้นที่อื่นๆ เป็นต้น หรืองานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการสร้างบ้านในพื้นที่เสี่ยงต่อแผ่นดินไหว ก็อาจเป็นประโยชน์กับพื้นที่ภาคเหนือมากกว่าพื้นที่อื่น เป็นต้น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ซึ่งหมายความว่า หากในแต่ละพื้นที่มีนักสื่อสารงานวิจัย ก็จะสามารถออกแบบสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่เนื้อหาของงานวิจัยที่สอดคล้องกับพื้นที่ กลุ่มคน และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวจะได้ใช้ประโยชน์โดยตรง

“นักสื่อสารงานวิจัย คือใคร”

“นักสื่อสารงานวิจัย” หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้และทักษะด้านการสื่อสารที่สามารถสื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ สามารถสื่อสารงานวิจัยออกสู่สาธารณชนได้ ไม่ว่างานวิจัยนั้นจะเป็นเรื่องใด เป็นงานวิจัยที่เป็นความรู้เฉพาะด้าน หรือมีความยากง่ายอย่างไร ซึ่งหมายความว่าผู้ที่จะเป็นนักสื่อสารงานวิจัยต้องมีศักยภาพมาเพียงพอ คณะผู้วิจัยจึงต้องการเน้น “การพัฒนา” หรือเสริมศักยภาพให้ผู้ที่จะเป็นนักสื่อสารงานวิจัย โดยออกแบบกิจกรรม Workshop เสริมความรู้และทักษะให้แก่ นักสื่อสารงานวิจัยดังกล่าวให้มีความรู้และทักษะครอบคลุมทั้งในด้านการคิดสร้างสรรค์ การแปลงเนื้อหาของงานวิจัยให้เข้าใจง่ายขึ้น และด้านการผลิตสื่อ ดังนั้นหากมีนักสื่อสารงานวิจัยที่มีคุณภาพดังกล่าว จะสามารถเผยแพร่งานวิจัยที่มีอยู่จำนวนมากผ่านสื่อที่ตรงกับการเปิดรับและความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลต่อแวดวงวิชาการ โดยนักสื่อสารงานวิจัยในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 โหนดและ/หรือกลุ่มอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มนักศึกษาด้านสื่อ (ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไปว่าเหตุใดจึงเลือก 2 กลุ่มนี้)

“ใครบ้างที่เป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้”

อาจกล่าวได้ว่าคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นนักสื่อสารงานวิจัยนั้นคงไม่ตายตัว หากแต่มีความยืดหยุ่นได้ เนื่องจากแต่ละบุคคลมีทุนความรู้และทักษะทางการสื่อสารแตกต่างกัน และคณะผู้วิจัยมีความเชื่อว่า แต่ละบุคคลสามารถ “พัฒนา” ได้ แต่อย่างไรก็ตาม “คุณสมบัติ” ที่ควรมีเพื่อเป็น **“ทุน”** ในการต่อยอดนั้นก็เป็นสิ่งจำเป็น เช่น ความรู้ความสามารถในการสื่อสารความรู้ความเข้าใจงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ดังนั้นหากต้องทำการเลือกบุคคลที่จะมาสร้างหรือพัฒนาให้เป็น “นักสื่อสารงานวิจัย” จึงควรเริ่มจากคุณสมบัติที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง และเพิ่มเติมหรือเสริมศักยภาพในด้านที่มีน้อย

หรือขาดให้เพิ่มพูนได้ ในงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโหนดและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และกลุ่มนักศึกษาในคณะหรือสาขาที่เกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร มัลติมีเดีย และดิจิทัลอาร์ต ฯลฯ ในแต่ละพื้นที่ครอบคลุมทุกภูมิภาค เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมี **“ทุนความรู้”** ในระดับหนึ่งในการคิดสร้างสรรค์และผลิตสื่อ จึงเหมาะเข้าร่วมโครงการการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ อาจได้รับการพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหางานวิจัย เพื่อนำไปถ่ายทอดในรายวิชาที่สอนให้นักศึกษาให้สามารถสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้อย่างถูกต้องตรงตามเนื้อหางานวิจัย ขณะที่กลุ่มนักศึกษาอาจได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านเนื้อหางานวิจัย การคิดสร้างสรรค์ และเทคนิคการผลิตสื่อใหม่รูปแบบต่างๆ เป็นต้น ซึ่งคณะผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์กลุ่มต่างๆ ก่อนที่จะออกแบบเนื้อหาการพัฒนาให้แต่ละกลุ่มในแต่ละภูมิภาค

การที่เจาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาด้านสื่อเพื่อพัฒนาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยนั้น นอกจากเหตุผลเรื่อง “ทุน” ความรู้แล้ว ยังเป็นวิธีการที่จะพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยที่ใช้เวลาและกระบวนการที่สั้น ประหยัดงบประมาณ และมีความคุ้มค่า เนื่องจากสามารถสร้างหรือพัฒนาให้นักสื่อสารงานวิจัยได้คราวละมากๆ ได้ เนื่องจากในรายวิชาหนึ่งๆ จะมีนักศึกษาเรียนประมาณ 25-30 คนขึ้นไป ดังนั้นหากนางงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชา ก็จะเพิ่มจำนวนนักสื่อสารงานวิจัยได้มาก และหากดำเนินการในหลายวิชา ก็จะยิ่งเพิ่มนักสื่อสารงานวิจัยได้ในปริมาณเพิ่มขึ้นอีก และสามารถเผยแพร่งานวิจัยได้ในทุกภาคการศึกษาที่มีการเรียนการสอนในรายวิชาเหล่านี้และในพื้นที่ต่างๆ มากพอที่จะสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่มีจำนวนมากในแต่ละปีให้ออกสู่สาธารณชนได้ โดยไม่ต้องรอให้งานวิจัยเหล่านั้นกลายเป็นงานเก่าค้างหรือไม่ได้เผยแพร่ออกไป

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ **กลุ่มโหนดหรืออาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาการผลิตสื่อ** ในสาขาวิชาต่างๆ อาทิ ดิจิทัลอาร์ต มัลติมีเดีย เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนวิชาเหล่านี้จะเป็นนักสื่อสารงานวิจัยหรือโหนดที่มีความยั่งยืนในระดับสูง เพราะเมื่อได้รับการพัฒนาเป็นนักสื่อสารงานวิจัยแล้ว จะถ่ายทอดความรู้และทักษะให้นักศึกษาในรุ่นต่อไปได้ยาวนาน โดยงานวิจัยนี้จะผลักดันให้อาจารย์ผู้สอนวิชาด้านการผลิตสื่อบรรจุเนื้อหาการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเข้าไปในรายวิชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคการศึกษาที่มีการสอนวิชาดังกล่าว ซึ่งต่อไปอาจบรรจุเนื้อหาวิชานี้ในหลักสูตรต่อไป ซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นเสมือนโหนดที่ช่วยพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยได้ในเชิงปริมาณอย่างเป็นรูปธรรม และทำให้เกิดการเผยแพร่งานวิจัยจำนวนมากในแต่ละเทอมการศึกษา ขณะเดียวกันอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถกระทำได้ คือ การชักนำอาจารย์สายวิทยาศาสตร์เข้าร่วมเป็นโหนดด้วย เนื่องจากมีข้อได้เปรียบในเรื่องความเข้าใจงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ **กลุ่มนักศึกษา** ที่มีฝีมือในการผลิตสื่อใหม่ในรูปแบบต่างๆ สืบเนื่องจากกลุ่มนักศึกษาหรือคนรุ่นใหม่ เป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีและนวัตกรรม

สร้างสรรค์สื่อใหม่ๆ ดังนั้นคนกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานด้านการสร้างสรรค์สื่อเป็นทุน หากทำการพัฒนาคนกลุ่มนี้ให้มีความรู้และทักษะในการสื่อสารงานวิจัยผ่านการออกแบบสร้างสรรค์สื่อ เพิ่มมากขึ้นก็จะเป็นการลดเวลาและกระบวนการในการเสริมศักยภาพด้านที่ขาดลงไปได้ โดยอาจหนุนเสริมเพียงทักษะการคิด การแปลงเนื้อหางานวิจัยให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยไม่ต้องเสริมทักษะด้านการผลิต ก็จะได้นักสื่อสารงานวิจัยที่ใช้งานได้ และผลผลิตสื่อใหม่จากการสร้างสรรค์ของกลุ่มนี้จะสามารถนำไปใช้เพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้จริง นอกจากนี้ ในอนาคตกลุ่มนี้อาจเป็นพี่เลี้ยงช่วยพัฒนาให้นักศึกษารุ่นน้องเป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้ต่อไป ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มปริมาณนักสื่อสารงานวิจัยอีกด้วย

จึงเห็นได้ว่าบุคคลทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าวมีความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยใน 3 ประการสำคัญ ได้แก่

- 1) ในแง่ของ **“ความยั่งยืน”** เนื่องจากหามีการบรรจุเนื้อหาการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยลงในรายวิชา ก็เท่ากับมี **“การสืบทอด”** นักสื่อสารงานวิจัยรุ่นต่อรุ่น
- 2) ในแง่ของ **“ความต่อเนื่อง”** ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งหมายความว่างานวิจัยจะได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อในรายวิชาการผลิตและสร้างสรรค์สื่อทุกภาคการศึกษาและทุกปี
- 3) ในแง่ของ **“ความคุ้มค่า”** เนื่องจากบุคคลทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าวมีทุนเดิมเฉพาะด้านการสร้างสรรค์และการผลิตสื่ออยู่แล้ว หากเพิ่มเติมความรู้และความเข้าใจงานวิจัยให้ก็จะสามารถสื่อสารงานวิจัยเหล่านั้นออกไปได้ โดยมีการลงทุนด้านงบประมาณและเวลาไม่มากนัก แต่หากเลือกบุคคลที่ไม่มีทุนเดิมด้านนี้จะต้องใช้งบประมาณและเวลาอย่างมากในการพัฒนาให้สื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อได้ เนื่องจากความรู้และทักษะในการคิดสร้างสรรค์และผลิตสื่อจำเป็นต้องเรียนรู้โปรแกรมต่างๆ และเทคโนโลยีค่อนข้างมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป้าหมายหลักของโครงการนี้ คือ การเผยแพร่งานวิจัยให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพผ่านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ซึ่งคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นต้องพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อให้มีคุณภาพเสียก่อนที่จะสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยออกไปใน 4 ภูมิภาค และเป้าหมายรอง คือ งานวิจัยนี้ต้องการเพิ่มมูลค่าในเชิงคุณภาพด้วยการ **“พัฒนาคน”** โดย **“กระบวนการพัฒนา”** ดังกล่าวนี้นี้จะมีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มคน พื้นที่ ตลอดจนทุนเดิม **“ภูมิภาค”** และบริบทต่างๆ จึงจะก่อให้เกิดการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีคุณภาพทั้งในแง่ความถูกต้องของเนื้อหางานวิจัย และ ความน่าสนใจของสื่อที่นำเสนอมากเพียงพอแก่การนำสื่อชิ้นไปใช้เผยแพร่งานวิจัยได้จริง ซึ่งคณะผู้วิจัยไม่ได้เพียงใช้แค่ความรู้ด้านการสื่อสารหรือ **“กระบวนการสื่อสาร” (Communication Process)** เป็นแนวทางในการดำเนินงานเท่านั้น หากแต่ต้องใช้ความรู้ด้านอื่นๆ ผสมผสานเพื่อให้เกิด **“วิธีคิด” (Paradigm)** และ **“วิธีการ” (How to / Method)** จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการพัฒนานักสื่อสาร

งานวิจัยในงานวิจัยนี้เป็น “นวัตกรรม” หรือ “Innovation Process” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเป็นการ “การพัฒนาคน” ซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางการสื่อสารเป็นสำคัญ งานวิจัยนี้จึงมีโจทย์สำคัญในการศึกษาและถอดบทเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับ “กระบวนการต่าง ๆ” ทั้งในแง่วิธีการและวิธีคิดที่ใช้ในการพัฒนาให้เกิดนักสื่อสารงานวิจัย

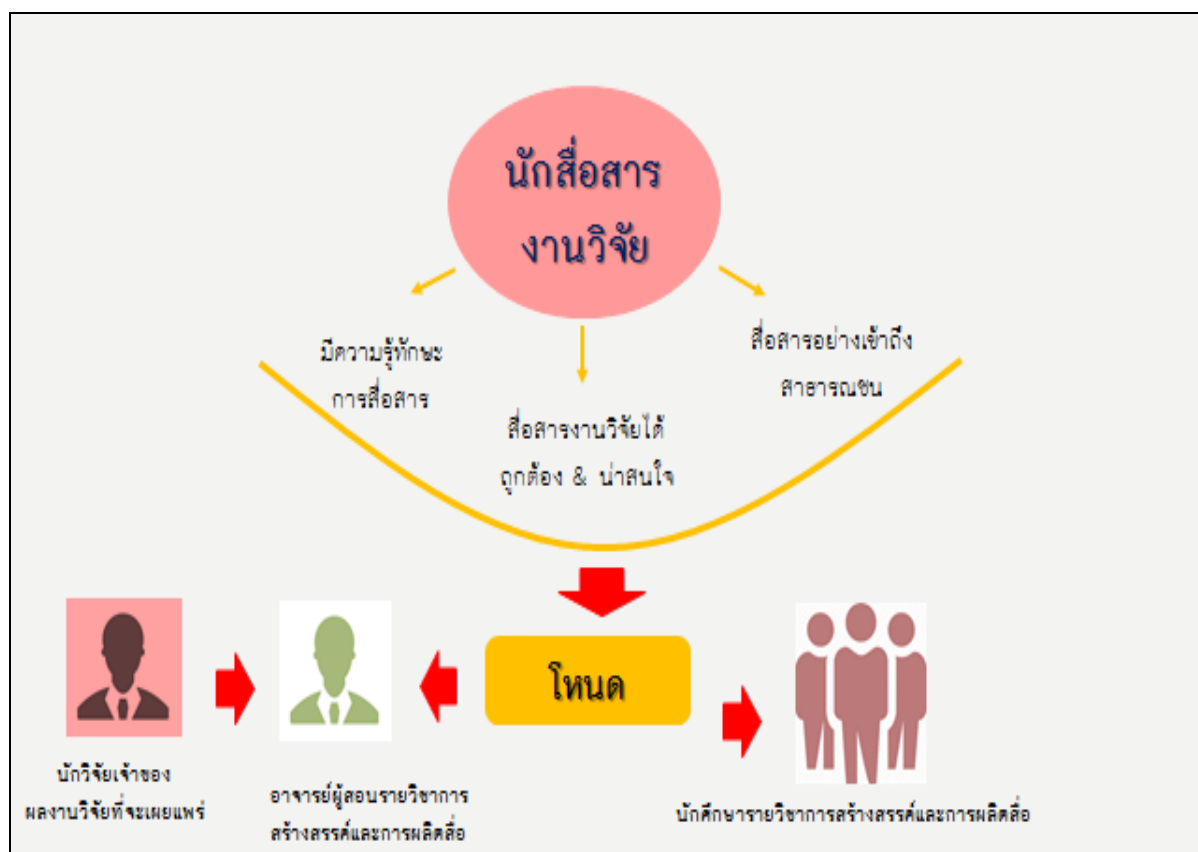
ดังนั้น การออกแบบ “กระบวนการพัฒนา” ดังกล่าว คณะผู้วิจัยใช้ความรู้ด้านนิเทศศาสตร์และความรู้ในสาขาอื่นๆ ประกอบกับประสบการณ์จากงานวิจัยที่ผ่านมา เป็นพื้นฐานและกรอบวิธีคิดในการออกแบบ “กิจกรรม” เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยเน้นให้เกิดความรู้และทักษะพื้นฐาน 3 ด้านที่จำเป็นต่อการสื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ คือ 1) ความรู้และทักษะด้านการแปลงเนื้อหางานวิจัย 2) ความรู้และทักษะการคิดสร้างสรรค์ 3) ความรู้และทักษะและการผลิตสื่อ

นอกจากนี้ “กระบวนการพัฒนา” ดังกล่าวอาจใช้รูปแบบของกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย หรือในมิติด้านการสื่อสารก็คือ “ช่องทางการสื่อสาร” (Channel) หรือ “สื่อ” (Media) นั้นเอง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ค่ายกิจกรรม (Activity Camp) หรือกิจกรรมรูปแบบอื่นๆ ที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ ที่เราต้องการพัฒนาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

“การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยโดยใช้เครือข่าย” ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งในเรื่องของกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น คือ คณะผู้วิจัยจะเน้นใช้ “เครือข่าย (Network) ทั้งที่เป็นเครือข่ายการสื่อสาร (Communication Network) และ เครือข่ายสังคม (Social Network) โดยเฉพาะในแวดวงนิเทศศาสตร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร มัลติมีเดีย และ ดิจิทัลอาร์ต เพื่อให้เครือข่ายเหล่านี้พัฒนาเป็นโหนด (Node) ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในคณะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิเทศศาสตร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร มัลติมีเดีย และ ดิจิทัลอาร์ต ฯลฯ ซึ่งจะคอยเชื่อมต่อขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้นในแต่ละภาค ซึ่งจะส่งผลต่อการค้นหาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาเป็นนักสื่อสารงานวิจัย โดยจะนำเสนอในส่วนของการออกแบบวิธีการดำเนินงานวิจัยต่อไป

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากงานวิจัยในโครงการในปีที่ 1 มาใช้ในการวิจัยโครงการนี้ด้วย ซึ่งพบว่า สื่อที่มีประสิทธิภาพอย่างมากในการเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ความน่าสนใจในการเผยแพร่งานวิจัยมากขึ้น และทำให้เนื้อหางานวิจัยที่ยากสามารถสื่อสารได้เข้าใจง่ายขึ้น โดยส่วนใหญ่มักเป็นสื่อที่เป็นภาพเคลื่อนไหว อาทิ ภาพยนตร์สั้น คลิปวิดีโอ และสื่ออื่นที่มีเทคนิคการนำเสนอที่กระตุ้นความสนใจคนรุ่นใหม่ได้ดี คือ Motion Info Graphic และ Info Graphic ดังนั้นในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น จะเน้นพัฒนาให้นักศึกษาสามารถผลิตสื่อด้วยเทคนิคดังกล่าวได้ ขณะเดียวกันจะให้การผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในรูปแบบอื่นๆ ที่สอดคล้องกับบริบทและพื้นที่ตลอดจนการเปิดรับของกลุ่มผู้รับสารในแต่ละภูมิภาคด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาและความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัยโดยการนั้สื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ซึ่งเป็นมิติใหม่ในการออกแบบสร้างสรรค์ และผลิตสื่อเพื่อสื่อสารงานวิจัยออกไปให้ได้ปริมาณมากที่สุด ขณะเดียวกันก็เป็นงานวิจัยที่ ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยไปพร้อมกันด้วย ซึ่งผลลัพธ์ที่จะได้ จากงานวิจัยนี้สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 แสดงการพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะเชิงปฏิบัติการหรือ Action Research ที่เน้นใช้ “สื่อกิจกรรม” ในการวิจัยเพื่อให้เกิดผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เป็นรูปธรรมในแง่ของการเผยแพร่งานวิจัย สกว. ซึ่งเป็นภารกิจหลักของฝ่ายสื่อสารสังคม ขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยฯ ก็มุ่งหวังต่อยอดงานวิจัยเพื่อพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยให้มีความรู้และทักษะในการสื่อสารงานวิจัย

ออกไปสู่สาธารณชนกลุ่มต่างๆ ในวงกว้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยและสร้างสรรค์สื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม
3. เพื่อถอดบทเรียนนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

โจทย์วิจัย การสร้างสรรค์สื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณชนกลุ่มต่างๆ ผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยมีวิธีการอย่างไร

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การเผยแพร่ผลงานวิจัย หมายถึง การนำงานวิจัยของ สกว. ไปเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในสาขาวิชาต่างๆ เช่น นิเทศศาสตร์ มัลติมีเดีย ดิจิทัลอาร์ต เป็นต้น

นักสื่อสารงานวิจัย หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้และทักษะด้านการสื่อสารที่สามารถสื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามเนื้อหาในผลงานวิจัยและมีการสร้างสรรค์ได้อย่างน่าสนใจ โดยในงานวิจัยนี้ นักสื่อสารงานวิจัย คือ โหนดหรือผู้ประสานงานภาค อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชา นักศึกษาที่เรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

นวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย หมายถึง กระบวนการที่ทางโครงการวิจัยได้ออกแบบในการทำงานร่วมกันกับนักสื่อสารงานวิจัยที่ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การได้เพิ่มเติมทักษะการสื่อสารด้านต่างๆ เช่น ทักษะการจับประเด็น ทักษะการออกแบบเนื้อหา สาร ทักษะการสร้างสรรค์สื่อ ตลอดจนเทคนิคการผลิตสื่อ โดยกระบวนการพัฒนานักสื่อสารที่ทางโครงการได้ดำเนินการในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การจัดประชุมกับโหนดและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาเพื่อสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการเผยแพร่ผลงานวิจัย กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ(workshop) ให้นักศึกษาที่ทำการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวเป็นนวัตกรรมการทางความคิดในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยด้วยการนำงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในมหาวิทยาลัยตามภูมิภาคต่างๆ

ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น
2. ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโดยนักสื่อสารงานวิจัย

3. ได้พัฒนาอาจารย์ผู้สอนรายวิชาด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ตลอดจนนักศึกษาหรือคนรุ่นใหม่ให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยที่มีศักยภาพเพื่อเป็นเครือข่ายในการเผยแพร่งานวิจัย สกว. ต่อไปอย่างต่อเนื่อง
4. ได้ขอค้นพบกระบวนการสร้าง/พัฒนาเครือข่ายนักสื่อสารงานวิจัย
5. เป็นการประชาสัมพันธ์องค์กร สกว. ที่มีส่วนในการพัฒนาคนให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัย ซึ่งองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยเหล่านั้นออกเผยแพร่สู่สาธารณชน ผ่านการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยที่ดำเนินกิจกรรมในระดับภูมิภาค ทั้ง 4 ภูมิภาค

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง "การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่" ใช้แนวคิดที่สำคัญเป็นกรอบในการวิจัย 3 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางความคิดและวิธีการในการพัฒนาคน
2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อกิจกรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและสรุปรายละเอียดเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางความคิดและการพัฒนาศักยภาพ

นวัตกรรม คือ แนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใหม่ต่อปัจเจก หรือหน่วยที่รับเอาสิ่งเหล่านั้นไปประโยชน์ หรือประยุกต์ใช้ การรวมเอากิจกรรมที่นำไปสู่การแสวงหาความสำเร็จเชิงพาณิชย์ การสร้างตลาดใหม่ ผลิตภัณฑ์ กระบวนการและการบริการใหม่ การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราให้กลายมาเป็นโอกาสและถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ดีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

นวัตกรรม มาจากคำว่า Innovate แปลว่า ทุกสิ่งใหม่ขึ้น ซึ่งนวัตกรรมมีความสัมพันธ์และส่งผลให้เกิดพลวัตด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม และในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างว่า “นวัตกรรม” มีส่วนสำคัญในเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นักวิชาการได้แบ่งนวัตกรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ นวัตกรรมใหม่โดยสิ้นเชิง และนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งในปัจจุบันให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องนวัตกรรม การเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือการสะสมองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ โดยเชื่อว่าการเพิ่มศักยภาพทางด้านความคิดให้แก่มนุษย์จะเกิดผลในการผลักดันและต่อยอดทางนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ในสังคมต่อไป โดยนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ปัจจุบันหลายองค์กรให้ความสนใจกับ “การคิดเชิงนวัตกรรม” ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรให้มีทักษะ ความสามารถ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในโลกที่มีความไม่แน่นอนอย่างต่อเนื่อง การพัฒนานวัตกรรมให้เกิดขึ้นได้จริงเพื่อสร้างการเติบโตใน

องค์กร สิ่งสำคัญอันดับต้นๆ คือ การสร้างเสริม บ่มเพาะ ศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนทำให้เกิดความเข้าใจถึงเป้าหมาย วิสัยทัศน์ จนสามารถพัฒนาการทำงาน กระบวนการทำงาน (Process Innovation) ให้ดีขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง

มณฑิรา ยืนนาน (2544: 17) สรุปความหมายของศักยภาพว่าหมายถึงความสามารถสูงสุดในการกระทำได้อย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ ศักยภาพจึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การทำงานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

ลองแมน (อ้างในสุทธัญญา ทองวิจิต: 2545) ให้ความหมาย ศักยภาพ หมายถึง คลังความสามารถของบุคคลที่ซ่อนเร้นอยู่ในตน หากมีการกระตุ้นจากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมจะสามารถแสดงพลังหรือความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ได้ หรือยับยั้งพลังที่มีอยู่มิให้บังเกิดขึ้น

วิทอเรียน นิเฟลด์ท์ (อ้างในสุทธัญญา ทองวิจิต: 2545) ให้ความหมายศักยภาพว่า หมายถึง พลังหรืออำนาจที่มีอยู่ในบุคคลซึ่งสามารถดึงออกมาใช้หรือแสดงออกมาได้หากได้รับการกระตุ้นจากภายนอก

ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง คุณสมบัติหรือองค์ประกอบของสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นของบุคคล กลุ่ม องค์กรและชุมชน อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถและเสริม ความสามารถในการพัฒนาตนเองและพัฒนาเพื่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ต่างๆ

การเสริมสร้างศักยภาพก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1) การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของบุคคล ทำให้บุคคลมีสมรรถภาพในการการดำเนินงาน มีความรู้เพิ่มขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น

2) การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยทำให้เกิดการประหยัดเวลา และลดความสูญเปล่าทางการดำเนินงาน เพราะบุคคลที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพนั้นย่อมไม่ทำสิ่งใดผิดพลาดง่าย ๆ สามารถใช้ทรัพยากรการการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยทำให้บุคคลได้เรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เพิ่งได้รับการเรียนรู้ในการดำเนินการใหม่

4) การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของรัฐ หรือการดำเนินการต่างๆ เพราะบุคคลที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีและอย่างต่อเนื่อง จะมีความเข้าใจงาน การดำเนินงาน และงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

5) การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในชุมชน กล่าวคือ ทำให้บุคคลทุกคนมีโอกาสพัฒนาและชุมชนก้าวหน้าไปสู่สถานภาพที่ดีขึ้น

6) การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยทำให้บุคคลเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งหลักการทำงานและเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

การเสริมสร้างศักยภาพนั้นมีตั้งแต่ การฝึกอบรม การให้เรียนหลักสูตรสั้นๆ ในมหาวิทยาลัย การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หรือการฝึกอบรมในลักษณะฝึกปฏิบัติงานไปในตัว ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดจากการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรอันเป็นการเสริมสร้าง ศักยภาพ ก็คือ ช่วยให้บุคลากรหรือพนักงานเสียเวลาน้อยลงในการหาความรู้หรือทักษะในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ การเสริมสร้างศักยภาพโดยการผ่านการฝึกอบรม ยังสามารถช่วยเสริมสร้าง ค่านิยม และทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ค่านิยมและทัศนคติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและยากแก่การปรับเปลี่ยน หากแต่การฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ อาจช่วยได้ในระดับหนึ่งแม้ไม่ทั้งหมดแต่ก็ควรดำเนินการ

ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพจึงหมายความว่ารวมถึงการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการทำงาน ด้วย อีกทั้งในการ ทำงาน ปัญหาในการบริหารงานที่มักพบเสมอในองค์กร สามารถจะลดลงหรือแก้ไขได้ด้วยการ ฝึกอบรม อาทิ การท างานล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ มาสาย เปลี่ยนงาน ฯลฯ สามารถจะแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม สิ่งเหล่านี้ เรายอมรับกันว่า เป็นการ “เสริมสร้างศักยภาพ”

ในบางครั้งการฝึกอบรมมีลักษณะใกล้เคียงกับการให้การศึกษา เช่น ในสมัยที่มหาวิทยาลัยยังมีสาขาไม่หลากหลายอย่างในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าทางการมักจะจัดตั้งโรงเรียนเพื่อผลิตคนให้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ เช่น โรงเรียนรถไฟ โรงเรียนไปรษณีย์ โรงเรียนที่ดิน หรือโรงเรียนชลประทานเป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอีกประเภทที่สามารถสร้างคนให้มาท างานได้ในระยะแรก ในปัจจุบันมีระบบการศึกษาที่เราเรียนรู้ในลักษณะการท างานไปพร้อมกับการเรียนที่เรา รู้จักกัน เช่น โรงเรียนปัญญาภิวัฒน์ที่เป็นการเรียนรู้คู่การปฏิบัติงานจริงบนพื้นฐานจริยธรรมอย่างมืออาชีพ (Work-based learning on Professional Ethics) เป็นการฝึกอบรมมีประโยชน์ มากมายกับองค์กร หน่วยงานที่มีความก้าวหน้าในการบริหาร แม้จะใช้งบประมาณไม่น้อยสำหรับการ ฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล

2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อกิจกรรม

เนื่องจากโครงการวิจัยนี้เน้นใช้ “กิจกรรม” เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและค้นหา คำตอบเกี่ยวกับรูปแบบและเนื้อหา ตลอดจนวิธีการใช้ “กิจกรรมการประกวด” เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่งานวิจัยว่าควรเป็นอย่างไร และมีข้อดีและข้อจำกัดอย่างไร ดังนั้นเพื่อให้การวิเคราะห์ ข้อมูลและการค้นหาคำตอบเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ คณะผู้วิจัยจึงได้ใช้กรอบแนวคิดที่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในงานวิจัยนี้ ดังนี้

สื่อกิจกรรม

คำว่า “กิจกรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ ในแง่นี้จะเห็นได้ว่า “กิจกรรม” หรือที่ภาษาอังกฤษใช้ว่า Activity มีความหมายที่มียุทธศาสตร์การเรียนรู้ ที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ดังนั้น สื่อกิจกรรม จึงมีความหมายถึง สื่อที่เป็นกิจกรรมที่มีความหมายแฝงของการเรียนรู้

อย่างไรก็ดีในมิติการสื่อสาร “กิจกรรม” จัดเป็น “สื่อ” ประเภทหนึ่ง เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบทางการสื่อสารครบทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ S (ผู้ส่งสาร – sender) M (เนื้อหา/สาร – message) C (ช่องทาง – channel) และ R (ผู้รับสาร – receiver) ในประเด็นนี้กาญจนา แก้วเทพ (2552) ได้ยกตัวอย่างกิจกรรม “ค่าย” ในฐานะที่เป็น “สื่อกิจกรรม” ว่า “ค่าย” สามารถรับรู้ให้เป็น “สื่อ” เป็น “สาร” และเป็น “การสื่อสาร” ได้แบบหนึ่ง เพราะมีองค์ประกอบทางการสื่อสารครบทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (sender) คือ ทีมงานที่จัดค่าย ผู้รับสาร (receiver) คือ ผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกค่าย เนื้อหา/สาร (message) คือ เนื้อหาความรู้หรือกิจกรรมต่างๆ ภายในค่าย ขณะที่ช่องทาง (channel) คือ สถานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น หากเราวิเคราะห์ด้วยองค์ประกอบทางการสื่อสาร “กิจกรรม” ต่างๆ ก็สามารถมีสถานะเป็น “สื่อกิจกรรมได้เช่นกัน” อย่างไรก็ดีในแนวคิดเรื่อง “สื่อกิจกรรม” พัฒนามาจากแนวคิดสื่อสารการตลาดที่มองว่า “สื่อกิจกรรม” เป็นรูปแบบของการผสมผสานของการประชาสัมพันธ์เข้ากับการตลาด โดยมีการผสมผสานกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสารไปสู่ผู้บริโภค เป็นการนำความดีของการประชาสัมพันธ์ที่สร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร สินค้า และบริการ ของธุรกิจต่างๆ มารวมกับความสามารถในการขายของการทำการตลาด จึงทำให้การขายนั้นมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีตามไปด้วย ซึ่ง ธีรพันธ์ โล่ทองคำ (2546) อธิบายว่า “สื่อกิจกรรม” เป็นการนำข้อมูลข่าวสารที่องค์กรต้องการสื่อกับลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมาย โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว มีหน้าที่สร้างและเพิ่มการรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางการตลาดและมีหน้าที่หลักในการเสริมสร้างความสำคัญทางด้านภาพลักษณ์ขององค์กรอย่างชัดเจน การทำกิจกรรมทางการตลาดจึงเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร ที่ช่วยปรับปรุงการรับรู้เพื่อเพิ่มภาพลักษณ์องค์กรทั้งในแง่ของความชอบพอและความมีชื่อเสียง โดยมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายเชื่อศรัทธาเชื่อในองค์กรและเลือกซื้อสินค้าในโอกาสต่อไป

อย่างไรก็ดีงานศึกษาของ ดลพร ศรีฟ้า (2550) ให้ข้อมูลว่า แนวคิดเรื่อง “สื่อกิจกรรม” เริ่มมีการใช้ครั้งแรกเมื่องานโอลิมปิก ปี ค.ศ. 1984 ใน ลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้จัดงานเริ่มให้มีรูปแบบของการสนับสนุนในงานโอลิมปิกขึ้น โดยมีข้อตกลงว่า การเป็นผู้สนับสนุนการกีฬานั้นจะเป็นการสนับสนุนในแนวทางการบริจาค และขอบเขตในการเป็นผู้สนับสนุนก็สามารถที่จะสื่อสารทางการตลาดได้ด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องแยกแยะให้ชัดเจนว่า ผู้สนับสนุนใดเป็นลักษณะการบริจาคหรือเป็นการทำการตลาด ถือเป็นครั้งแรกที่แนวคิดเรื่องสื่อกิจกรรมถือกำเนิดขึ้นในโลก

สำหรับในกรณีของประเทศไทยของประเทศไทย เกรียงไกร กาญจนะโกคิน (2549) ได้ อธิบายว่า ประเทศไทยมีการทำสื่อกิจกรรมมานานแล้วและได้เริ่มถูกกล่าวถึงมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2546 โดยสามารถแบ่งวิวัฒนาการของ “สื่อกิจกรรม” ออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่

ช่วง 1: ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2475 – 2533: สื่อกิจกรรม มีบทบาทเป็นเสมือนแม่เหล็ก “แม่เหล็ก” บทบาทของสื่อกิจกรรมเป็นเพียงการดึงดูดคนจำนวนมาก เข้ามา เพื่อนำเสนอสินค้าภายหลัง สื่อกิจกรรมลักษณะนี้มักจะทำกันมากในต่างจังหวัด เช่น พวก หนังสือ หมายถึง การเปิดวิทยุฉายภาพยนตร์หลายๆ เรื่อง แล้วระหว่างเปลี่ยนเรื่องก็ขายสินค้า

ช่วง 2: พ.ศ. 2533 – 2543: สื่อกิจกรรม หมายถึง “กิจกรรมพิเศษ” สื่อกิจกรรมกลายเป็น กิจกรรมพิเศษ (special events) ที่นักการตลาดนำมาใช้ในโอกาสพิเศษต่างๆ รูปแบบของงานจึง เป็นแบบเฉพาะกิจ เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น งานเปิดตัวสินค้า งานแถลงข่าว งาน ประชุมพนักงานขายหรือตัวแทนจำหน่าย

ช่วง 3: พ.ศ. 2543 – 2548: สื่อกิจกรรม หมายถึง การสร้างประสบการณ์ของผู้บริโภคให้กับ ตราสินค้า (brand experience) สื่อกิจกรรมจะเข้าไปมีส่วนในการสื่อสารเรื่อง Brand Experience โดยเฉพาะ ซึ่งหมายถึงให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ถึงตราสินค้านั้นด้วยตัวเองโดยตรงจากประสบการณ์ ร่วมกับตราสินค้านั้นๆ ผ่านสัมผัสทั้งห้าของลูกค้าเองสื่อกิจกรรม ในช่วงนี้จึงเป็นแบบการทำสื่อ กิจกรรมตามลักษณะของวิถีชีวิต (lifestyle events) กระทั่งระยะหลังที่เริ่มมีการขยายผลสื่อกิจกรรม ด้วยการนำกลยุทธ์ทางการประชาสัมพันธ์มาสร้างการรับรู้ถึงสื่อกิจกรรมในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

ช่วง 4: 2549: สื่อกิจกรรม คือ ยุคของการทำสื่อกิจกรรมแล้วต้องได้มากกว่าสื่อกิจกรรม จากที่ความต้องการของนักการตลาดเริ่มเปลี่ยนไป สื่อกิจกรรมที่นักการตลาดต้องการใช้จะไม่ใช้สื่อ กิจกรรมในรูปแบบเดิม เพราะระบบความคิดเรื่องการสร้างตราสินค้า และกระบวนการคิดในการ สื่อสารแบบใหม่ที่เปลี่ยนไป จากยุคสมัยที่การสื่อสารทางการตลาดต้องเริ่มจากงานโฆษณาทาง โทรทัศน์ ภาพยนตร์โฆษณาเป็นอย่างไรแล้วค่อยพัฒนางานด้านอื่นๆ ตามมา กลายมาเป็นแนวคิด การสื่อสารการตลาดที่มีแนวคิดของตราสินค้าเป็นตัวตั้ง แล้วอาจจะเริ่มการสื่อสารจากสื่อกิจกรรม งานประชาสัมพันธ์หรือเครื่องมืออื่นๆ โดยไม่ต้องอิงภาพยนตร์โฆษณา

อย่างไรก็ดีในด้านการส่งเสริมการตลาด “สื่อกิจกรรม” มีความหมายถึงการจัดกิจกรรม พิเศษ (event) หรือที่เรียกว่าการตลาดเชิงกิจกรรม (event marketing) คือ การประชาสัมพันธ์สินค้า หรือบริการ และกระตุ้นยอดขายหรืออย่างน้อยก็เป็นการสร้างกระแสให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เกษม พิพัฒน์ เสรีธรรม (2550) อธิบายว่า การตลาดเชิงกิจกรรม จัดเป็นการทำตลาดประเภทหนึ่งที่ไม่ผ่าน สื่อมวลชน จึงนับว่าการจัดกิจกรรมทางการตลาดเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ และยัง สามารถทำการส่งเสริมการขายไปพร้อมกันได้อีกด้วย นอกจากนี้การตลาดเชิงกิจกรรมยังเป็น กิจกรรมพิเศษที่ไม่มีรูปแบบหรือขอบเขตที่แน่นอนสามารถผสมผสานสื่อการตลาดหลายรูปแบบ ไม่

ว่าจะเป็นการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้กิจกรรมประสบความสำเร็จต่อกลุ่มเป้าหมายในการสร้างการรับรู้และการสร้างภาพลักษณ์ อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจาก “สื่อกิจกรรม” มีพัฒนาการมาจากรูปแบบของการสื่อสารการตลาด จิตรภัทร์ จึงอยู่สุข (2543) จึงได้สื่อกิจกรรมด้วยใช้เกณฑ์ของการตลาดเชิงกิจกรรมออกเป็น 18 ประเภท คือ

- (1) การจัดประกวด – การแข่งขัน (contest-competition)
- (2) การเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมพิเศษ (special event sponsorship)
- (3) การจัดรายการบันเทิง (entertainment)
- (4) การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกีฬา (sport event)
- (5) การจัดงานขอบคุณ (thank you party)
- (6) การจัดสัมมนา (seminar)
- (7) การให้บริการสังคม (services)
- (8) การจัดประมูล (auction)
- (9) การจัดงานฉลอง (celebration)
- (10) การจัดนิทรรศการและการแสดงสินค้า (exhibition and trade show)
- (11) การเปิดงาน (grand opening)
- (12) การจัดเปิดตัวสินค้าใหม่ (launching presentation)
- (13) การเดินสายเพื่อแสดงผลงาน (road show)
- (14) การเข้าร่วมขบวนพาเหรด (parade participation)
- (15) การจัดค่ายพิเศษ (special camping)
- (16) การจัดวันหรือสัปดาห์พิเศษ (special days or week)
- (17) การจัดแถลงข่าว (press conference)
- (18) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด (promotion activities)

งานศึกษาของ ดลพร ศรีฟ้า (2550) อธิบายว่า คุณลักษณะของสื่อกิจกรรมในเชิงของการสื่อสารการตลาดจะต้องประกอบไปด้วย

1) ความบันเทิง (entertainment) การทำกิจกรรมทาง การตลาดที่ดีนั้นจะต้องสร้างความบันเทิงให้กับกลุ่มเป้าหมายเพราะจะได้ส่งเสริมความน่าสนใจและช่วยดึงดูดคนจำนวนมากมาร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

2) ความสนุกสนาน (enjoyment) ตลอดงานตั้งแต่ต้นจนจบนักกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร จะต้องทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสุขสนุกสนานมีความสุขในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในบริเวณงาน

3) ความตื่นเต้น (excitement) ซึ่งมีความตื่นเต้น เร้าใจในกิจกรรมต่างๆที่ถูกคัดสรร เพื่อทำให้กลุ่มเป้าหมายอยู่ในงานอย่างต่อเนื่อง นักกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร ต้องยอมรับในข้อตกลงว่าการจัดกิจกรรมที่มีความตื่นเต้นอาจต้องเกิดความเสี่ยง (risk) บ้าง แต่อย่างไรก็ตามผู้รับผิดชอบต้องมีการวางแผนอย่างดี และรอบคอบเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

4) ความเสี่ยง (enterprise) สุดท้ายต้องทำให้เกิดองค์ประกอบย่อย 3 อย่างด้วยกัน คือ ความแปลกใหม่ (new) นั่นคือกิจกรรมดังกล่าวจะต้องเป็นสิ่งใหม่ ไม่เคยมีตราสินค้าใดทำมาก่อน เป็นกิจกรรมที่ยาก (difficult) เพราะการทำกิจกรรมง่าย ๆ ก็จะไม่น่าสนใจ

3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media)

“สื่อใหม่” (New Media) ในงานวิจัยนี้มีความหมายรวมถึง เทคโนโลยีทางการสื่อสาร (Communication Technology) ที่หมายถึง ศิลปศาสตร์ วิธีการ กระบวนการ เครื่องมืออุปกรณ์ที่มีความก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยีในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารในการเพิ่มพูนสมรรถนะทางการสื่อสาร ตลอดจนหมายถึงสื่อที่เกิดขึ้นใหม่หรือดัดแปลงปรับเปลี่ยนมาจากสื่อเดิมที่สามารถเข้ามาทำการสื่อสารได้ในทุกบริบทที่สื่ออื่นๆได้ปฏิบัติการอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น สื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่ การสื่อสารโทรคมนาคมต่างๆ เป็นต้น

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “สื่อใหม่” ไว้อย่างหลากหลาย สรุปได้ดังนี้ Burnett, R. and Marshall D. P. (2003: 40-41) ให้ความหมายของสื่อใหม่ (New media) ว่า หมายถึง สื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกันโดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิมเข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านทางระบบเครือข่ายและมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) ปัจจุบันสื่อใหม่พัฒนาขึ้นหลากหลาย ที่เป็นที่รู้จักและนิยมกันมากขึ้น

Kevin Kawamoto (1997) ได้ให้ความหมายของ “สื่อใหม่” (New Media) ว่าหมายถึง ระบบการสื่อสาร หรือระบบที่มีการเชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ของเครือข่ายในระดับโลก

Kent Wertime and Ian Fenwick) ให้นิยามสื่อใหม่ว่า หมายถึง เนื้อหา (content) ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล โดยลักษณะสำคัญของเนื้อหาอยู่ในรูปแบบดิจิทัล ประกอบด้วย “อิสระ 5 ประการ” (5 Freedoms) ได้แก่

1) อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling) เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับและส่งข่าวสารได้ในเวลาที่ตนต้องการ และไม่จำเป็นต้องชมเนื้อหาต่างๆ ตามเวลาที่กำหนด

2) อิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from Geological Boundaries) เนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลเป็นเนื้อหาที่รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็วทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับ หรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากประเทศใดก็ได้ แล้วแต่ความต้องการของบุคคลแต่ละคน

3) อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) มีเนื้อหาที่สามารถย่อหรือปรับขยายขนาดหรือเครือข่ายได้ เช่น การปรับเนื้อหาให้เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงก็ได้

4) อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats) เนื้อหาแบบดิจิทัลไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบ หรือลักษณะที่ตายตัว สื่อดั้งเดิม เช่น สปอตโฆษณาตามมาตรฐานทางโทรทัศน์ถูกกำหนดว่าต้องมีความยาว 30 วินาที สื่อสิ่งพิมพ์ต้องมีครึ่งหน้าหรือเต็มหน้า เป็นต้น แต่สื่อดิจิทัล เช่น ไฟล์วิดีโอภาพที่ถ่ายจากกล้องในโทรศัพท์มือถือแล้วนำลงไปในเว็บไซต์จะต้องมีความยาวกี่วินาที หรือมีความละเอียดของไฟล์เป็นเท่าไรก็ได้ เป็นต้น

5) อิสระจากยุคนักการตลาดสร้างเนื้อหาไปสู่ยุคนักบริโภคเริ่มสร้าง และควบคุมเนื้อหาเอง (From Marketer-Driven to Consumer-Initiated, Created and Controlled) ด้วยพัฒนาการเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการแพร่กระจายของสื่อได้เหมือนอดีต เนื้อหาที่พบในบล็อก (Blog) หรือคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ของ YouTube และสื่อผสมใหม่ๆ อาจสร้างสรรค์จากผู้บริโภคคนใดก็ได้ เกิดเป็นเนื้อหาที่สร้างจากผู้บริโภค (Consumer-Created Content) หรือเป็นคำพูดแบบปากต่อปากฉบับออนไลน์ (Online Word-of-Mouth) ที่แพร่ กระจายไปอย่างรวดเร็ว

สุทธิธีร์ วิทยารัฐ (2545) กล่าวถึงความหมายของสื่อใหม่ ว่าหมายถึง ระบบการสื่อสารหรือเชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของเครือข่ายระดับโลก ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) บริการระดับเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web : WWW) บริการข้อมูลออนไลน์เชิงพาณิชย์ (Commercial on-line Service) เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงบทบาทของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ ดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร โครงข่ายโทรศัพท์ อุปกรณ์ภาพและเสียงมีผลกระทบต่อนสื่อแบบดั้งเดิม" (Traditional Media) ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยูกระจายเสียง วิทยูโทรทัศน์ ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า "การปฏิวัติแห่งระบบตัวเลข" (Digital Revolution) ทำให้ข้อมูลข่าวสารไม่ว่าจะอยู่ในรูปลักษณะใด เช่น ข้อความเสียง ภาพเคลื่อนไหว รูปภาพ หรืองานกราฟิก ได้ปรับเปลี่ยนให้เป็นภาษาอักขรชนิดหนึ่งเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหมด คือ สามารถอ่านและส่งผ่านได้อย่างรวดเร็วด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วยังสามารถนำเสนอในลักษณะใดก็ได้ตามความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน ความเปลี่ยนแปลงนี้ ถูกเรียกขานว่า "การทำให้เป็นระบบตัวเลข" หรือ Digitization ด้วยระบบที่มีการทำให้เป็นระบบตัวเลข เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิด "สื่อใหม่" (New Media) ขึ้น เป็นสื่อที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับระบบตัวเลข เครื่องคอมพิวเตอร์และระบบการสะท้อนกลับ หรือ "อินเทอร์เน็ต แอคทีฟ" (Interactive) คาดหวังกันว่าสื่อใหม่ จะสามารถตอบสนองความต้องการของ "ผู้แสวงหาข้อมูลข่าวสาร" (Seeker) ได้มีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อแบบ

ดั้งเดิม เนื่องจากสื่อใหม่ไม่มี ข้อจำกัด ในด้านเวลา (Time) และเนื้อที่ (Space) เหมือนอย่างเคย เป็นข้อจำกัดของสื่อแบบดั้งเดิมมาก่อน

ธิดาพร ชนะชัย (2550:1-3) ได้ให้ความหมายของ สื่อใหม่ในความหมายที่ครอบคลุม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) Digital Media เป็นการสื่อสารไร้สายที่รวดเร็วด้วยระบบไฟเบอร์ออฟติกเชื่อมต่อ ข้อมูลผ่านดาวเทียม 2) สื่อซึ่งเป็นสื่อใหม่ที่นอกเหนือจากสื่อพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ 3) สื่อสร้างสรรค์ ขึ้นใหม่เพื่อ Support งานบางอย่าง โดยเน้น Creativity Innovation

อย่างไรก็ดีในระยะแรกๆ คำว่า “สื่อใหม่” นั้นจะเปิดตัวมาในนามของ “เทคโนโลยีการ สื่อสาร” (Communication Technology) และต่อมาก็มีคำใหม่ที่มาหมายถึงสื่อใหม่ตามมาก็คือคำว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information Technology) จนกระทั่งในปัจจุบันคำสองคำนี้ได้มารวมตัวกัน และตกผลึกเป็นคำที่ใช้อ้างอิงถึง “สื่อใหม่” ที่ค่อนข้างแน่นอนว่า “เทคโนโลยีการสื่อสารและ สารสนเทศ” (Information and Communication Technology - ICT)

ประเภทของสื่อใหม่

ประเภทของสื่อใหม่ คือ รูปแบบเนื้อหาแบบดิจิทัลที่พบเห็นในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะมี บทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยสื่อใหม่แต่ละประเภทมีความโดดเด่นและแตกต่างกันตาม ประโยชน์และวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อประเภทสื่อใหม่ โดย ปิยะพร เขตบรรณพต (2553 : 9) ได้ กล่าวถึงประเภทของสื่อใหม่ไว้ 13 ประเภท ได้แก่ 1) เว็บไซต์ (Web site) 2) อินเทอร์เน็ต (Internet) 3) อีเมลล์ (E-mail) 4) เทคโนโลยีสำหรับอุปกรณ์พกพาหรือแพลตฟอร์มเคลื่อนที่ (Mobile Platform) 5) วิดีโอเกม และโลกเสมือนจริง 6) ซีดีรอมมัลติมีเดีย 7) ซอฟต์แวร์ 8) บล็อก 9) หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) 10) ตู้ให้บริการสารสนเทศ 11) โทรศัพท์โต้ตอบ 12) อุปกรณ์พกพาหรือ อุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น โทรศัพท์มือถือ พีดีเอ พอดแคสต์ 13) นวนิยายแบบข้อความหลาย มิติ (Hypertext fiction)

จากนิยามที่กล่าวมาทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่า สื่อใหม่ (New Media) หมายถึง สื่อที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจากระบบอนาล็อก หรือสื่อดั้งเดิม มาเป็นระบบดิจิทัล ทำหน้าที่ส่ง สารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน เช่น Internet Website E-Book E-mail เป็นต้น และสามารถตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารได้อย่างอิสระมากขึ้น ซึ่งในการ วิจัยครั้งนี้จะพัฒนาต้นแบบสื่อใหม่เพื่อดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยเลือกพัฒนาเฉพาะ สื่อ Mobile Platform

ลักษณะของสื่อใหม่

Zappen (2011) (อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2556) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของสื่อ ใหม่ไว้ 12 ประการ ดังนี้

1) สื่อใหม่เป็นภาพตัวแทนของจำนวนหรือตัวเลข (numerical representation) เนื่องจากสื่อใหม่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐาน ซึ่งแตกต่างไปจากระบบแหล่งสารที่ใช้สื่อเดิม ดังนั้นสื่อใหม่ที่มีภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ข้อความ หรือรูปร่างใดๆ ก็ตาม ล้วนอาศัยฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์

- 2) สื่อใหม่มีความเป็นหน่วยจำเพาะ (Modularity) หรือกล่าวได้ว่า วัตถุที่เป็นสื่อใหม่ไม่จะเป็นภาพ รูปหลายเหลี่ยม บทความต่างๆ สามารถนำมาหลอมรวมกันเพื่อให้เกิดวัตถุในสื่อใหม่ที่มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงรักษาส่ิงที่นำมารวมกันได้
- 3) สื่อใหม่มีความเป็นอัตโนมัติ (Automation) การทำงานหน้าจอเป็นไปอย่างอัตโนมัติ โดยเฉพาะการสร้างสรรคสื่อใหม่ รวมทั้งการควบคุมจากมนุษย์และการเข้าถึงโปรแกรม
- 4) สื่อใหม่มีความผันแปร (variability) สื่อเป็นวัตถุอย่างหนึ่งที่อยู่นอกตัวเรา ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตั้ตายตัว แต่เปลี่ยนแปลงไปได้หลายรุ่นหรือมีรุ่นใหม่เกิดขึ้น
- 5) สื่อใหม่มีการแปลงเป็นรหัส (transcoding) การใช้คอมพิวเตอร์ สื่อบนคอมพิวเตอร์ จำเป็นต้องแปลงรหัสของภาพ เสียง ข้อความ ให้อยู่ในรูปของข้อมูลไฟฟ้า และหลังจากนั้นจะเป็นหน้าที่ของคอมพิวเตอร์ทำตามคำสั่งของผู้ใช้
- 6) สื่อใหม่เป็นการทำความเข้าใจเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นจากซอฟต์แวร์
- 7) สื่อใหม่เป็นมายาคติของดิจิทัล (The myth of digital) การทำงานแบบดิจิทัล ประกอบด้วย การเปลี่ยนสภาพจากอนาล็อกไปสู่ดิจิทัล การเข้ารหัสเพื่อเป็นตัวแทนของสิ่งที่เป็อนาล็อกและความเป็นตัวแทนที่อยู่ในรูปของตัวเลขและจำนวน การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นการเปลี่ยนจากสื่อหนึ่งไปสู่อีกสื่อหนึ่ง

กาญจนา แก้วเทพ (2539) ระบุว่า “เทคโนโลยีการสื่อสาร (CI)” เป็นคำที่การจากการนำคำว่า “เทคโนโลยี” มารวมกับคำว่า “การสื่อสาร” เป็น “เทคโนโลยีการสื่อสาร” อันหมายถึงศิลปศาสตร์ วิธีการ กระบวนการเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าและส่งเสริมเพิ่มพูนสมรรถนะ คุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งรวมถึงการแสวงหาข่าวสาร การเก็บสาร การส่งสาร การรับสาร และการป้อนกลับ”

ส่วน “สื่อสมัยใหม่” (New Media) นั้น (ในปีพ.ศ.2539) หมายถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัล ซึ่งสามารถกระจายข่าวสารไปไ้รวดเร็วและกว้างไกล ตัวอย่างเช่น ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ เครือข่ายการสื่อสารโทรคมนาคมต่างๆ ที่ได้รวมเอาเสียง ข้อความ และภาพเอาไว้ในสื่อเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2539)

สำหรับคำนิยาม “เทคโนโลยีสารสนเทศ” (IT) นั้น หมายถึงการประสานคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมและมนุษย์ให้เข้ามาทำงานรวมกันอย่างเป็นระบบหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ หรือ “เทคโนโลยีสารสนเทศ” นั้น หมายถึง “การรวบรวม” (collection) เก็บรักษา (storage) จัดการ

(process) แพร่กระจาย(disseminate) และการใช้(use) สารสนเทศที่ไม่ได้ตีกรอบไว้เพียงเรื่อง software และ hardware เท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงความสำคัญของมนุษยชาติ และเป้าหมายที่พวกเขาได้สร้างขึ้นหลังจากที่ได้มีเทคโนโลยีเช่นนี้เกิดขึ้นมาในโลก

Ronald E. Rice (1985) (อ้างถึงใน ดวงกมล ชาติประเสริฐ, 2547) เสนอว่า สื่อใหม่มีลักษณะสำคัญคือ การขยายรสนิยมของมนุษย์ให้กว้างขวางและซับซ้อนมากขึ้น คุณลักษณะที่สำคัญของมันคือการปฏิสัมพันธ์และการนำไปใช้ในอาณาจักรของสื่อเดิมได้ เช่น ใช้แทนสื่อบุคคล (e-mail) ใช้แทนการสื่อสารในกลุ่ม (video conference) กล่าวง่าย ๆ คือสื่อใหม่ๆสามารถที่จะเข้ามาทำงานในทุกบริบทที่สื่ออื่นๆได้ปฏิบัติการอยู่แล้ว

นอกจากนี้ Mark Poster (1995) (อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2556) ได้อธิบายว่าการเข้าสู่สื่อยุคใหม่ที่มีการใช้คอมพิวเตอร์ในระบบโต้ตอบและการสื่อสารในระบบเครือข่ายอย่างอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดสื่อใหม่ รวมถึงการสื่อสารในระบบเครือข่ายทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อความสั้น (SMS) และการใช้บอกพื้นที่หรือแผนที่ตั้ง (GPS)

โดย สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2556)ได้จำแนกสื่อใหม่ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) เป็นสื่อใหม่ที่ทำหน้าที่แบบหลวมๆ จากความหลากหลายของสื่อที่มีขอบข่ายกว้างขวาง ผู้การมีขอบข่ายที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น
- 2) ความมุ่งมั่นในการไปสู่รูปแบบของการใช้สื่อใหม่เพื่อสนองต่อความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่เป็นปัจเจกภาพ
- 3) การเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นยุคสงครามเย็นมาสู่ยุคใหม่ที่เน้นความนิยมและแพร่หลายของประชาชน โดยอำนาจสื่อเน้นเรื่องประโยชน์ในการแพร่ข่าวสารวงกว้าง ดังนั้นทำให้สื่อในยุคแรกต่างไปจากยุคสื่อใหม่ เนื่องจากยุคแรกเป็นการผลิตเชิงรวมศูนย์ สื่อสารทางเดียว และมีการควบคุมจากรัฐเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่สื่อในยุคใหม่มักเป็นการกระจายอำนาจ สื่อสารสองทาง และส่งเสริมจิตสำนึกแบบปัจเจกภาพและทิศทางไปสู่ความเป็นปัจเจกชน

ขณะที่ กาญจนา แก้วเทพ (2556) ตั้งข้อสังเกตว่าคำที่ใช้เรียก “สื่อใหม่” นั้น มักจะมีใช้สื่อที่ถือกำเนิดขึ้นมาอย่างใหม่เอี่ยมถอดด้าม แต่มักจะเกิดมากจากการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติบางประการของ “สื่อเดิม” ที่มีอยู่แล้ว เช่น โทรศัพท์ เมื่อครั้งที่อยู่ในระบบใช้สายและเป็นระบบ Analog เรามักจะไม่เรียกโทรศัพท์ว่า “สื่อใหม่” แต่ทว่าเมื่อโทรศัพท์แปรสภาพมาเป็น “โทรศัพท์เคลื่อนที่/มือถือ” ที่ไร้สาย เป็นระบบ Digital และสามารถเชื่อมต่อกับสื่อประเภทอื่นๆ (เช่น คอมพิวเตอร์) เราจึงเรียกโทรศัพท์ประเภทหลังนี้ว่า “สื่อใหม่”

สำหรับขอบเขตประเภทของ “สื่อใหม่” นั้น สุกัญญา สุดบรรทัด (2539, อ้างในดวงกมล, 2547) ได้แบ่งไว้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- 1) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) อันหมายถึงเทคโนโลยีทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์

2) เทคโนโลยีด้านการสื่อสารคมนาคม (Telecommunication Technology) ได้แก่เครื่องมือเพื่อการสื่อสารโทรคมนาคมต่างๆ ได้แก่โทรศัพท์เคลื่อนที่ วิทยุติดตามตัว (pager) เครื่องโทรสาร เป็นต้น

3) เทคโนโลยีระบบสื่อสาร (Communication System Technology) หมายถึงระบบสื่อสารและ/หรือเครือข่ายที่เป็นส่วนเชื่อมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล เช่น เครือข่ายโทรศัพท์ดิจิทัล ระบบสื่อสารเครือข่ายเคเบิลใยแก้ว (Fiber Optic system) ระบบดาวเทียม เป็นต้น

โดยคุณสมบัติของสิ่งที่เรียกว่า “สื่อใหม่” นั้นจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

- การมีปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย (Interactivity) เนื่องจากเป็นรูปแบบของการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication)
- มีความสามารถเคลื่อนที่ได้สูง (Mobility) ทำให้สะดวกต่อการพกพาไปในที่ต่างๆ (compactable)
- สามารถดัดแปลงหรือเปลี่ยนรูปได้ (Convertibility)
- สามารถเชื่อมต่อกันได้โดยง่าย (Connectivity)
- สามารถหาได้/ใช้ประโยชน์ได้ในทุกที่ (Ubiquity)
- มีความรวดเร็วในการสื่อสาร (Speed of communication)
- มีลักษณะที่ไร้พรมแดน (Absence of boundaries)
- ความเป็นดิจิทัล (Digitalization)

อย่างไรก็ดีคุณลักษณะที่กล่าวมานี้ มีทั้งคุณสมบัติที่ในเชิงเทคนิค (technical aspect) คุณสมบัติในเชิงสังคม (social aspect) และคุณสมบัติในเชิงอื่นๆ ซึ่งกาญจนา (2556) ได้ประมวลคุณลักษณะของสื่อใหม่เอาไว้ 16 ประการ ดังนี้ (ซึ่งค่อนข้างเน้นคุณลักษณะด้านบวกของสื่อใหม่)

1) สื่อใหม่เป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way communication) ในกรณีของการสื่อสารแบบทางเดียวนั้น ท่ามกลางกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารผู้รับสาร (อ่าน/ฟัง/ดูชม) จะถูกแปรสภาพให้กลายเป็น “ผู้รับสารที่ passive” แต่ทว่าในสื่อใหม่แทบจะทุกประเภทเช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ blog หรืออีเมล ฯลฯ ที่แปรสภาพเป็นสื่อใหม่นั้น ล้วนแล้วแต่เอื้ออำนวยให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางขึ้นมา กล่าวคือ ผู้รับสารสามารถจะมีปฏิกิริยาต่อทั้ง “ตัวข่าวสาร” และ “ผู้ผลิต/ผู้ส่งข่าวสาร” ได้ ดังนั้นสถานะหรือสถานะของผู้รับสารจึงเปลี่ยนมาเป็นผู้รับสารที่ active

2) สื่อใหม่ง่ายต่อการเข้าถึง และการเผยแพร่กระจายสารสนเทศ (Ease of access to and dissemination of information) ในขณะที่ผู้ชม/ผู้รับสารจากสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ก็ตามไม่สามารถจะควบคุมการไหลของข่าวสารข้อมูลได้ นอกจาก

ควบคุมด้วย “การปิดรับ” เท่านั้น แต่ทว่ากับสื่อใหม่แล้ว ผู้รับสามารถที่จะเข้าถึงและควบคุมการไหลของสารสนเทศได้ ซึ่งนับเป็นข้อเด่นอย่างมากของการส่งผ่าน/การรับสารสนเทศของสื่อใหม่นี้

3) สื่อใหม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continuous learning) ถึงแม้ว่าสื่อมวลชนเช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ จะถ่ายทอดส่งผ่านข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมทั้งมีการมอบหมายบทบาทหน้าที่การให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านสื่อมวลชนก็ตามแต่เนื่องจาก การสื่อสารแบบทางเดียวของสื่อมวลชนทำให้ผู้รับสารมีลักษณะ passive ดังนั้น ข่าวสารข้อมูลที่ได้รับสารได้มาจึงอยู่ในระดับ “สารสนเทศ” (information) เท่านั้นแต่ไม่ได้ยกระดับเป็น “ความรู้” (knowledge) เนื่องจากผู้รับสารมิได้มีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลข่าวสารดังกล่าว กล่าวคือ ทำให้ผู้รับสาร “ได้รู้” ข้อมูล แต่มิได้ “เข้าใจ” จากข้อมูลนั้น

4) สื่อใหม่มีการวางตัวในแนวเดียวกันและเอื้อต่อการบูรณาการ (Alignment and Integration) แต่เดิมสื่อมวลชนจะมีลักษณะการให้ข่าวสารที่มาเป็นทอดๆ เป็นขั้นเล็กขั้นน้อยไม่ ประติดประต่อกัน ดังนั้นจึงยากต่อการเรียนรู้ หากไม่ถูกนำมาประกอบให้เป็นภาพรวม รวมทั้งสื่อแต่ละประเภทก็มีการทำงานที่ค่อนข้างแยกจากกัน แม้บางครั้งเราจะพบรายการข่าวในสื่อโทรทัศน์ นำเนื้อหาข่าวจากหนังสือพิมพ์มาอ้างอิงก็ตาม แต่ก็เป็นที่ถกเถียงกันว่า มิใช่เป็นหลักการทำงานทั่วไปของสื่อมวลชนแบบเดิม

5) สื่อใหม่เอื้อต่อการสร้างชุมชน (Creation of community) คุณลักษณะนี้ดูเหมือนว่าจะเป็นหัวใจของสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อใหม่อื่นๆ ที่สื่อมวลชนแบบเดิมไม่สามารถจะกระทำได้อย่างง่าย เพราะสื่อใหม่สามารถปูทางไปสู่การสร้างชุมชนในทุกรูปแบบ เช่น ชุมชนการเรียนรู้ ชุมชนทางการเมือง เป็นต้น เป็นผลมาจากการประสานคุณลักษณะ 4 ประการดังกล่าวมาแล้ว

6) สื่อใหม่มีลักษณะที่ง่ายต่อการเคลื่อนย้ายพกพาสะดวก (Portability) คือ สื่อใหม่ มีลักษณะมีขนาดเล็ก กะทัดรัด สามารถเคลื่อนย้าย หรือพกพาติดตัวไปได้อย่างสะดวก เช่น โน้ตบุ๊ก มือถือ เป็นต้น ทั้งนี้การพิจารณาสื่อใหม่ที่พกพาได้โดยใช้เกณฑ์เรื่อง กาละ/เทศะ-พื้นที่ (time – space) มาประเมินอาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะที่พกพาได้นั้นได้ช่วยปลดปล่อยผู้สื่อสารทั้งฝ่ายผู้ส่ง และฝ่ายผู้รับให้เป็นอิสระจากทั้ง “เวลาและพื้นที่การสื่อสาร” เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือที่สามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นต้น ซึ่งการปลดปล่อยผู้สื่อสารออกจาก “กรอบกำหนดของเวลาและพื้นที่” นับเป็นการพลิกตัวครั้งใหญ่ของระบบการสื่อสาร

7) สื่อใหม่มีลักษณะที่หลอมรวมกัน (Convergence) หมายถึงความสามารถที่จะเอาสื่อหลายๆแบบ เข้ามารวมไว้ในเครื่องมือการสื่อสารชิ้นเดียว อย่างไรก็ตามการหลอมรวมกันนั้นมี 2 ลักษณะ คือ 1) การหลอมรวมในแง่ของสื่อ ซึ่งก็คือการประสานสื่อหลายๆ แบบเข้ามาไว้ด้วยกันในเครื่องมือชิ้นเดียว ดังเช่นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดในยุคปัจจุบันคือ โทรศัพท์มือถือที่สามารถใช้ได้ทั้งพูดคุย ส่งข้อความ ส่งภาพถ่าย ใช้เป็นนาฬิกา 2) การหลอมรวมในแง่ธุรกิจ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าเนื้อหาของสื่อกระแสหลักเดิมมักถูกขโมยหรือลักลอบไปแพร่กระจายในสื่อใหม่ เช่น youtube

Bit Torrent ดังนั้นในระยะแรกความสัมพันธ์ระหว่างสื่อเดิมกับสื่อใหม่จึงมักขัดแย้งกัน แต่ในระยะต่อมาทั้งสองฝ่ายก็หาทางออกได้อย่างลงตัว โดยการทำสัญญาเอาผลงานไปเผยแพร่ในสื่อใหม่เป็นต้น

8) สื่อใหม่มีลักษณะปฏิบัติงานร่วมกันได้ (Interoperability) โดยพจนานุกรม Concise Oxford ให้คำนิยามความหมายว่า Interoperability เป็นความสามารถที่จะปฏิบัติงานร่วมกันได้ โดยกินความหมายกว้างขวางตั้งแต่ร่วมงานกันได้ในเชิงเทคนิค ไปจนถึงสังคม การเมือง และองค์กร และผลสืบเนื่องจากการทำงานร่วมกันได้นั้นมีหลายประการ เช่น การมีทางเลือกที่หลากหลาย การปิดช่องว่างระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค/ผู้รับสาร ทำให้เกิดความร่วมมือกัน รวมทั้งการเปลี่ยนจาก “ตัวผลผลิต” (product) ไปสู่ “การให้บริการ” (service) ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม คือ การเปลี่ยนรูปแบบการฟังเพลงจากการซื้อแผ่นเสียง/เทปไปสู่การ Download เพลงมาฟังจากแหล่งให้บริการ

9) สื่อใหม่มีความสามารถที่จะประมวลเนื้อหาจากหลายแหล่งมาไว้รวมกัน (Aggregation of Content) สืบเนื่องมาจากความเป็นดิจิทัลนั่นเอง ที่สามารถจะรวบรวมเอาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มารวมกันไว้ โดยอาศัยระบบการถ่ายโอนข้อมูลที่ทำงานง่าย สะดวก และรวดเร็ว นอกจากนั้นยังสามารถที่จะคัดเลือกเนื้อหาเฉพาะส่วนและ Copy ตัดมาใส่ในเนื้อหาใหม่ กล่าวคือ เราสามารถที่จะตัดทอน ตัดแปลง คัดเลือก ฯลฯ เนื้อหาใหม่จากเนื้อหาเก่าได้อย่างไม่จำกัด

10) สื่อใหม่เพิ่มความหลากหลาย เพิ่มทางเลือก และ Long tail คือการที่สื่อใหม่ไม่ถูกจำกัดอยู่ภายใต้กฎของการผลิตอีกต่อไป กล่าวคือ แต่เดิมการผลิตจำนวนมากนั้นต้องคุ้มต้นทุนและกำไรที่คาดหวัง แต่สื่อใหม่สามารถผลิตออกมาแม้มีความต้องการน้อยก็ตาม นอกจากนี้สื่อใหม่ที่ผลิตออกมายังมีลักษณะของความหลากหลายในแง่ของการผลิตเพื่อเป็นสินค้าประเภทขายดีอันดับหนึ่งในระยะเวลาสั้นๆ แต่จะเป็นลักษณะของการขายได้ช้าๆ และขายได้ยาวนาน

11) การหวนคืนกลับมาประสานกันครั้งใหม่ระหว่างผู้ส่งสาร/ผู้รับสาร คือแต่เดิมนั้นประวัติศาสตร์ของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร นั้นดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับสังคมแต่ละยุคสมัย โดยในช่วงก่อนยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมยังไม่มีแบ่งงานกันทำ ดังนั้นจะไม่มีใครแบ่งว่าใคร เป็นผู้ผลิต ใครเป็นผู้บริโภค แต่เมื่อปฏิวัติอุตสาหกรรมแล้ว ก็ทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำ และเกิดการแบ่งระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคตามมา ดังนั้นเมื่อเกิดสื่อใหม่ขึ้น ทำให้เกิดการหลอมรวมกระบวนการต่างๆ หรือขั้นตอนการผลิตทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกันระหว่างผู้ผลิต (ผู้ส่งสาร) และผู้บริโภค (ผู้รับสาร) เข้าไว้ด้วยกัน

12) สื่อใหม่มีลักษณะของการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคม และการร่วมมือกันทางไซเบอร์ (Social collectivity & Cyber-cooperation) คือการที่สื่อใหม่สามารถที่จะทำให้เรา สื่อสารทุกเรื่อง และทุกประเภทได้แม้แต่กับคนแปลกหน้า แม้กระทั่งการเชื่อมความสัมพันธ์ในรูปแบบที่ลึกซึ้งที่สุด เช่นการหาคู่ครองเพื่อมาอยู่เป็นคู่ชีวิต ในขณะที่สื่อเก่าต้องอาศัยความคุ้นเคยกันในการติดต่อสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่ม ถึงจะรวมกลุ่มได้

13) การเกิดวัฒนธรรมรีมิกซ์ (Remix Culture) สื่อใหม่สามารถที่จะแก้ไข ดัดแปลงหรือตัดต่อเพื่อเป้าหมายเฉพาะของเราได้ เช่นการทำการงานส่งครู การทำเพลงฟังเอง หรือการทำหนังสือ ฯลฯ ซึ่งการรีมิกซ์ นี้เองถือเป็นธรรมชาติแท้ๆของสื่อดิจิทัล

14) การเปลี่ยนจาก “ผลผลิต” (product) มาสู่ “บริการ” (service) เช่น แทนที่เราจะมีแผ่นเสียงหรือตลับเทปที่จะใช้ฟังเพลง (product) ก็กลับเปลี่ยนแปลงไปว่าเวลาที่เรต้องการดูหนังหรือฟังเพลงเราก็จะเรียกดู/ชมทาง cyber/online โดยจะมีผู้ให้บริการ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะพิเศษของสื่อใหม่

15) สื่อใหม่เป็นสื่อที่อนุญาตให้ผู้รับสารเป็นผู้เปลี่ยนแปลงเนื้อหา (User-based transformation of new media) แต่เดิมนั้นสื่อเก่า จะมีเพียงแต่ฝ่ายผู้ผลิตจะเป็นผู้ปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของผลงานสื่อ โดยที่ผู้รับสารไม่สามารถที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้ แต่สำหรับสื่อใหม่แล้วผู้ใช้สาร/ผู้รับสาร สามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ไม่ได้อยู่ในต้นฉบับ หรือต้นทางได้

16) ข้อสรุป จากคุณลักษณะทั้ง 15 ประการที่กล่าวมานั้นเราอาจสรุปได้ว่า ในสื่อเก่าก็อาจมีลักษณะบางประการร่วมอยู่ แต่ทว่าความแตกต่างนั้นก็อยู่ที่ตรงว่าในสื่อเดิมจะมีเพียงบางลักษณะเท่านั้น ซึ่งไม่ครบทุกลักษณะ เช่น โทรศัพท์สามารถสื่อสารสองทางได้เหมือน โทรศัพท์มือถือ จะไม่สามารถพกพาติดตัวไปไหนได้เช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือนั่นเอง

นอกจากนี้ กาญจนา (2556) ยังได้เสนอทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่ โดยมาจากทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ โดยอธิบายว่าในขณะที่ทฤษฎีผลกระทบจากสื่อ (Impact Theory) ที่มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า “สื่อมีอำนาจในการโน้มน้าวใจผู้รับสาร” ทฤษฎีการใช้ประโยชน์ไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงดังกล่าว ซึ่งทฤษฎีการใช้ประโยชน์ มีที่มาจากทฤษฎีด้านจิตวิทยาที่ใช้แนวคิดเรื่อง “ความต้องการและแรงจูงใจ” (Need & Motivation) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ หากแต่หน่วยที่ใช้วิเคราะห์นั้นแตกต่างกัน เนื่องจากทฤษฎีการใช้ประโยชน์สนใจหน่วยการศึกษาที่เป็น “ปัจเจกบุคคล” (individual) จึงอาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีการใช้ประโยชน์ นั้นเป็นทฤษฎีหน้าที่นิยมเชิงปัจเจกก็ได้

ทั้งนี้หากพิจารณาการใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่นั้น กาญจนา แก้วเทพ (2556) ได้ยกตัวอย่างการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นงานศึกษาของ Perse & Courtright พบว่ามีความต้องการ 11 อย่างในการใช้คอมพิวเตอร์ ดังนี้

- 1) เพื่อผ่อนคลาย (relax)
- 2) เพื่อความบันเทิง (entertain)
- 3) เพื่อลืมนานหรือปัญหาอื่นๆ
- 4) เพื่อมีอะไรทำร่วมกับเพื่อนฝูง
- 5) เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและคนอื่นๆ
- 6) เพื่อฆ่าเวลา (แก้เบื่อ)

- 7) เพื่อลดความเหงา
- 8) เพื่อความตื่นเต้น (feel excited)
- 9) ทำจนเป็นนิสัย/กิจวัตร/ความเคยชิน
- 10) เพื่อให้คนอื่นรู้ว่าเราสนใจอารมณ์ความรู้สึกของเขา
- 11) เพื่อขอให้คนอื่นทำอะไรให้กับเรา

ในขณะที่หากพิจารณาในแง่ของวิธีการใช้สื่อที่แบ่งวิธีการใช้สื่อเป็นการใช้สื่อเชิงรุก (Active) และการใช้สื่อเชิงรับ (Passive) กาญจนนา (2556) ให้ความเห็นว่า ผู้ใช้สื่อใหม่นั้นน่าจะต้องมีแนวโน้มที่จะมีวิธีการใช้สื่อแบบ active มากกว่า ทั้งนี้เพราะสื่อใหม่มีลักษณะเป็นการสื่อสารสองทางที่เรียกร้องและกระตุ้นให้ผู้ใช้ต้อง active อยู่เป็นระยะ นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสารจากสื่อใหม่นั้นมักศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่น ทำให้เห็นได้ว่าสื่อใหม่เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนซึ่งถือว่าเป็น “คนรุ่นใหม่” ที่มีวิธีการใช้สื่อที่ active

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบในการพิจารณาถึงการเปิดและการใช้รับสื่อของคนรุ่นใหม่ ตลอดจนทำความเข้าใจคนรุ่นใหม่ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยในการประกวด ฯ ต่อไป

จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยมีไม่มากนัก เพราะส่วนใหญ่เป็นโครงการสร้างสรรค์หรือผลิตสื่อ ที่ไม่ใช่รูปแบบของงานวิจัย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงทบทวนงานวิจัยจากโครงการในปีที่ 1 และ ปีที่ 2 มาประกอบเพิ่มเติม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ และคณะ (2559) งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยโครงการได้ออกแบบให้เป็น Action Research โดยใช้ “กิจกรรมการประกวด” เป็นช่องทางในการเก็บข้อมูลและเป็นเครื่องมือในการเสริมศักยภาพ (Empowerment) การสร้างสรรค์สื่อและสารให้แก่คนรุ่นใหม่หรือผู้รับสารที่จะสลับบทบาทมาทำหน้าที่เป็น “ผู้ส่งสาร” ในกระบวนการเผยแพร่งานวิจัย โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ด้านสารและด้านสื่อในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่

2. เพื่อผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ สำหรับประชาสัมพันธ์กิจกรรมการประกวดฯ และเผยแพร่ผลงานวิจัย สกว.สู่คนรุ่นใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับสารและสื่อของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของ สกว.
4. เพื่อเสริมศักยภาพด้านการสร้างสรรค์สื่อให้คนรุ่นใหม่จากการอบรมเชิงปฏิบัติการในกิจกรรมการแข่งขันประกวดการสร้างสรรค์สื่อ

ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ ประกอบด้วย การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ใน 2 ส่วนสำคัญ คือ **กลยุทธ์ด้านสาร** และ **กลยุทธ์ด้านสื่อ**

“กลยุทธ์ด้านสาร” ที่พบในงานวิจัยนี้ใน 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1. **กลยุทธ์ในการเลือกงานวิจัย** ผลการวิจัยพบว่า คนรุ่นใหม่เมื่อต้องมาเป็นผู้ทำการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะจะใช้กลยุทธ์ในการเลือกงานวิจัยที่จะทำการเผยแพร่ 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เลือกงานวิจัยที่ทีมสนใจร่วมกัน 2) เลือกงานวิจัยที่เป็นเรื่องใกล้ตัว 3) เลือกงานวิจัยที่ทีมมีความรู้ในเรื่องนั้น 4) เลือกงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับผู้รับสาร 5) เลือกงานวิจัยจากพื้นฐานความรู้ด้านสื่อ
2. **กลยุทธ์การแปลงสาร** ผลการวิจัยพบว่าคนรุ่นใหม่มีการแปลงเนื้อหางานวิจัยที่เป็นเรื่องยากให้ “ง่าย” ขึ้น ในแบบฉบับของตน โดยใช้จุดยืนแบบ “ผู้รับสาร” ผลการวิเคราะห์พบ 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) แปลงสารโดยการจับประเด็นหรือใจความสำคัญ 2) การแปลงสารให้ง่ายขึ้นโดยการใส่ภาพการ์ตูน 3) การแปลงสารให้ง่ายตามความเข้าใจของผู้รับสาร 4) การแปลงสารให้ง่ายโดยหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิค 5) การแปลงสารโดยใช้คำสำคัญในการสื่อสาร (Key Word)

“กลยุทธ์ด้านสื่อ” ผลการวิจัยพบ **“กลยุทธ์การเลือกใช้สื่อ” (Medial Selection)** ของกลุ่มคนรุ่นใหม่เมื่อต้องมาทำหน้าที่ผู้ส่งสารนั้น ส่วนใหญ่เลือกใช้สื่อจากความชอบและการเปิดรับของตนเอง โดยสามารถวิเคราะห์กลยุทธ์การใช้สื่อได้ 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เลือกใช้สื่อเก่าเนื้อหาใหม่ เช่น ใช้สื่อวีดิทัศน์แต่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาใหม่ 2) เลือกใช้สื่อเก่ารูปแบบใหม่และช่องทางการสื่อสารใหม่ เช่น ใช้การ์ตูน Animation แต่เผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook Fan page, Youtube 3) เลือกใช้สื่อใหม่ เช่น Info Graphic, Motion Graphic, AR, Line นอกจากนี้ การเลือกเปิดรับสารและสื่อของคนรุ่นใหม่ก็วิเคราะห์จากการประกวดการสร้างสรรค์สื่อในครั้งนี้พบว่า คนรุ่นใหม่มีพฤติกรรมการเปิดรับสารเป็นเรื่องง่ายและเปิดรับสื่อใหม่ตามความรู้และทักษะที่

ตนมี เช่น ความรู้เรื่องสื่อใหม่ ทักษะในการใช้สื่อใหม่ ดังนั้น การเผยแพร่งานวิจัยจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ด้านสารและกลยุทธ์ด้านสื่ออย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้รับสารเป้าหมายที่จะใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของการเผยแพร่ผลงานวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งต้องดำเนินการเผยแพร่อย่างต่อเนื่องและมีกระบวนการที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อ “กิจกรรมการประกวด” แม้ว่า “การประกวด” จะมีข้อดีอย่างหลากหลาย หากแต่ก็มีข้อจำกัดที่ควรระมัดระวังเช่นกัน กล่าวคือ กิจกรรมการประกวดนี้แม้ผู้ดำเนินโครงการจะใช้เป็น “วิธีการ” (means) เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่งานวิจัยไปสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ แต่คนรุ่นใหม่บางกลุ่มอาจมีการบิดเบือนวัตถุประสงค์ของการประกวดนี้กลายเป็น “เป้าหมาย” ในการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งรางวัลมากกว่าความต้องการเปิดรับและเผยแพร่งานวิจัย ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างความเข้าใจและลดข้อจำกัดนี้

อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ (2560) งานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงกิจกรรม (Action Research) โดยมีใช้กิจกรรมการประกวดเป็นช่องทางในการกระตุ้นให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้แก่นิสิต นักศึกษา เข้ามาร่วมแข่งขันสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อใช้ในการเผยแพร่งานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สกว. โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

5. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย สกว.
6. เพื่อออกแบบกิจกรรมการประกวดเป็น “สื่อ” ในการเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่
7. เพื่อเสริมความรู้และทักษะด้านสารและด้านสื่อให้กับคนรุ่นใหม่ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่กลุ่มต่างๆ
8. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารด้วยสื่อกิจกรรมการประกวดเพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่

ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบ “กิจกรรมการประกวด” ให้มีประสิทธิภาพในแง่ของการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผน ดำเนินการ และวิเคราะห์ปัจจัยหรือองค์ประกอบต่างๆ เพื่อนำไปสู่การ “ออกแบบกิจกรรม” ในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่สนใจเข้าร่วมโครงการประกวดจำเป็นต้องใช้การประชาสัมพันธ์ “เชิงรุก” โดยการจัดกิจกรรมสัญจร (Road show) เพื่อทำการสื่อสารโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัยยังพบว่า คุณลักษณะของงานวิจัย สกว. ส่งผลต่อออกแบบกิจกรรมการประกวดให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เข้าร่วมกิจกรรม และส่งผลต่อการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์

การประกวดในรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของงานวิจัยและพฤติกรรมการเปิดรับของคนรุ่นใหม่ โดยผลการวิจัยพบคุณลักษณะของงานวิจัย สกว. 5 ประการ ได้แก่ 1) งานวิจัยทั้ง 50 เรื่องเป็นงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีความยากง่ายสำหรับผู้เข้าร่วมประกวดแตกต่างกันออกไป 2) งานวิจัยทั้ง 50 เรื่องนี้ได้ถูกคัดเลือกโดยแต่ละฝ่ายของ สกว. ซึ่งมีทั้งงานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ควรค่าแก่การได้รับรางวัล หากแต่ อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันหรืออยู่ในความสนใจของคนรุ่นใหม่เท่าที่ควร 3) มีความหลากหลายของงานวิจัย คือ เป็นงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นองค์ความรู้ใหม่ซึ่งต้องมีการพัฒนาต่อ หรืองานวิจัยบางเรื่องอยู่ในช่วงการทดลอง ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเผยแพร่ข้อมูลได้ 4) งานวิจัยมีลักษณะเฉพาะด้านที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะเรื่องในการทำความเข้าใจ จึงเป็นข้อจำกัดในการทำความเข้าใจของผู้เข้าร่วมประกวดที่มาจากสายนิเทศศาสตร์ 5) ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลงานวิจัย คือ งานวิจัยบางเรื่องมีบทคัดย่อที่ไม่สมบูรณ์ บางงานวิจัยมีเพียงบทความวิชาการ เป็นต้น ส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัยได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยดังกล่าว ส่งผลให้คณะผู้วิจัยต้องออกแบบกิจกรรมการประกวดที่เน้นเสริมศักยภาพ (Empowerment) ให้กับผู้เข้าร่วมประกวด เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยให้มีคุณภาพทั้งในแง่ความถูกต้องของงานวิจัยและความน่าสนใจสำหรับคนรุ่นใหม่

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการประกวดแล้ว พบว่าผลการประเมินใน 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) การประเมินผลการเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ 2) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารงานวิจัยของทีมผู้เข้าประกวด

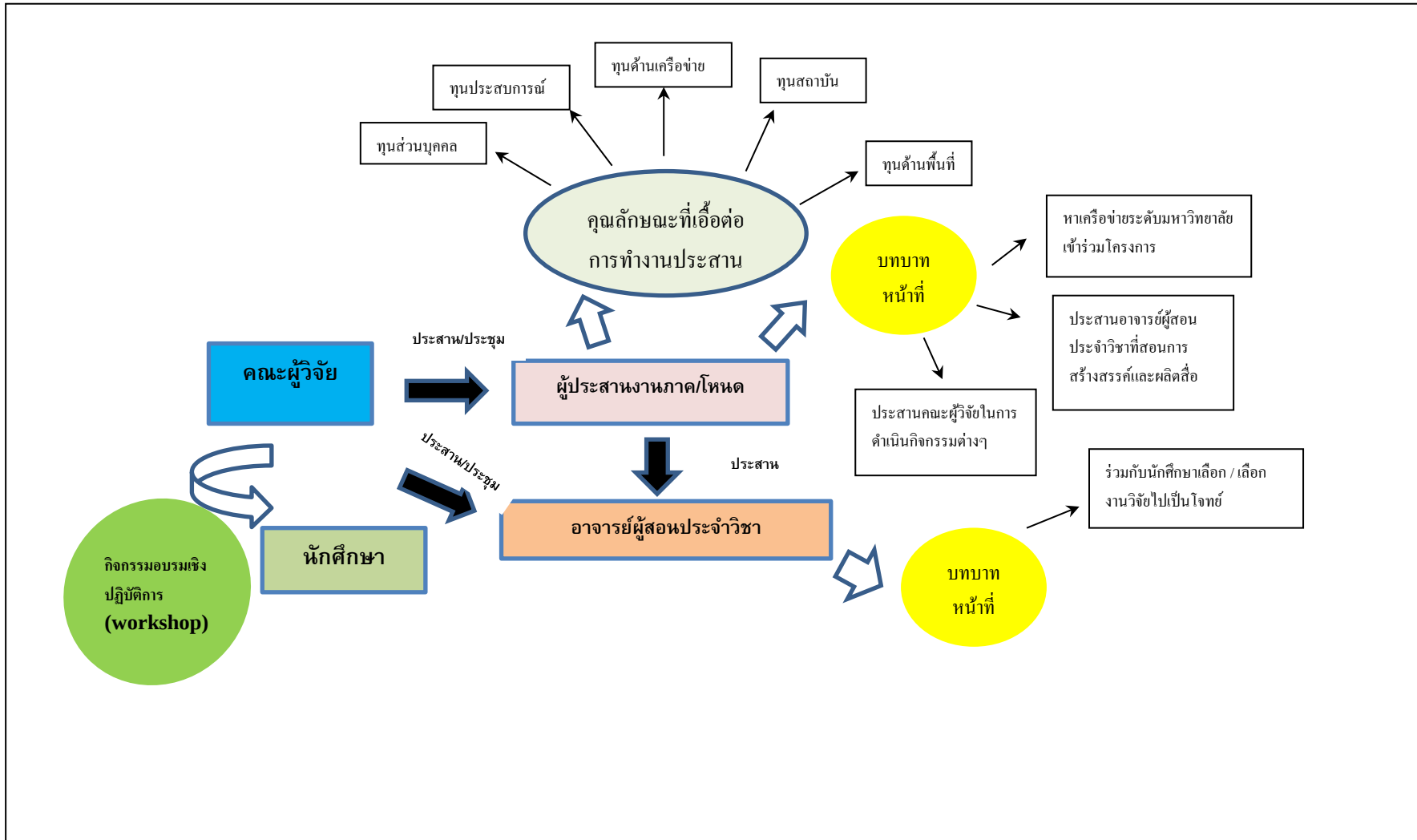
1) การประเมินผลการเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ ทำการประเมินผลงานการประกวด 5 ทีมที่ได้รับรางวัล ผลการวิจัยพบว่า ในมุมมองของนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย เน้นการประเมินว่าผู้เข้าร่วมประกวดสามารถแปลงเนื้อหาของงานวิจัยให้เป็นรูปแบบสื่อใหม่ได้โดยที่ยังคงความถูกต้องของเนื้อหาสาร (message) ได้หรือไม่ ซึ่งนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าทีมผู้เข้าประกวดยังมีข้อจำกัดเรื่องของความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัย และความถูกต้องของข้อมูลทั้งนี้เป็นเพราะระดับความเข้าใจในงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน ส่วนในมุมมองของนักศึกษาหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่โดยทั่วไป ผลการประเมินพบว่า นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างจะประเมินผลงานการประกวดแตกต่างกัน โดย กลุ่มนักศึกษายสายการสื่อสาร ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์มากกว่าการนำเสนอเนื้อหาของงานวิจัย ขณะที่กลุ่มนักศึกษายสายสังคมศาสตร์อื่นๆ ให้ความสำคัญกับการความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัย ส่วน กลุ่มนักศึกษายสายวิทยาศาสตร์ ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเนื้อหาของงานวิจัยเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความถูกต้องของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามทั้ง 3 กลุ่ม ได้ให้ความสำคัญกับเทคนิคการสื่อสารที่ต้องมีความน่าสนใจ และสื่อที่นำเสนอต้องสั้นกระชับ

ผลการวิจัยในส่วนของการประเมินการรับรู้ผลงานการประกวดที่เผยแพร่ผ่านพื้นที่สื่อใหม่ พบว่า ผลงานการประกวดของทุกทีมในรอบชิงชนะเลิศ มีการเข้าถึงจากหน้าเฟซบุ๊ก มากกว่า 19,000 ครั้ง มียอดรวมผู้เข้าชมมากกว่า 5,200 ครั้ง มียอดรวมของการแชร์ผลงานการประกวด มากกว่า 500 ครั้ง

2) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารงานวิจัยของทีมผู้เข้าประกวด ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ผู้เข้าร่วมประกวดส่วนใหญ่เป็น นักศึกษาศายการสื่อสารจึงมีข้อจำกัดในเรื่องความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย แต่เมื่อมีการอบรมด้านเนื้อหา งานวิจัยให้ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประกวดมีทักษะการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะเทคนิคการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นเป็นงานวิจัยที่เป็นฐานในงานวิจัยขั้นนี้ ซึ่งเป็นการต่อยอดงานวิจัยเป็นปีที่ 3 คณะผู้วิจัยจะใช้ข้อค้นพบจากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวเป็นข้อมูลในการ ออกแบบการวิจัยและการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะการต่อยอดเครือข่ายซึ่งจะกลายเป็นนักสื่อสาร งานวิจัยในงานวิจัยนี้ต่อไป

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง "กระบวนการสื่อสารเพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น" คณะผู้วิจัย ได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย (Methodology) ไว้ดังนี้

1. **วิธีการวิจัย** งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นการทำกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์ และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย และเพื่อออกแบบและทำกิจกรรมเพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

2. **การรวบรวมข้อมูล** ในงานวิจัยนี้จะทำการรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ตลอดจนข้อมูลจากการจัดกิจกรรมต่างๆ

โดยข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สกว. ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยฉบับย่อที่ปรากฏบนเว็บไซต์ และรายงานฉบับสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้การคัดเลือกร่วมกับ สกว. เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีความเหมาะสมทั้งในแง่เนื้อหาวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่างๆ ในวงกว้าง โดยคณะผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกงานวิจัยที่จะทำการเผยแพร่ผ่านการสร้างสรรค์สื่อใหม่ร่วมกับทาง สกว. ซึ่งรวบรวมได้ทั้งสิ้น 42 เรื่อง

- บทความ หนังสือ และเอกสารวิชาการอื่นๆ

3. **การออกแบบกิจกรรมต่างๆ** ที่จะใช้ในกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยเพื่อสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย หากแต่เมื่อดำเนินโครงการวิจัยเสร็จได้งานวิจัยไปเป็นโจทย์เพื่อผลิตสื่อจำนวน 42 เรื่อง จากเดิมที่ตั้งเป้าหมายไว้เพียง 30 เรื่อง

เนื่องจากงานวิจัยนี้ต้องการสร้างและพัฒนา “นักสื่อสารงานวิจัย” ดังนั้นกรอบการดำเนินงานจึงเริ่มต้นจากการค้นหาเครือข่ายที่ต้องการประสานให้เป็นโหนด (Node) ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ ซึ่งประมาณการว่าจะได้โหนดและ/หรือนักสื่อสารงานวิจัยราว 40 คน กระจายใน 4 ภูมิภาค หากแต่หลังดำเนินโครงการวิจัยเสร็จ ทางโครงการฯ ได้นักสื่อสารงานวิจัยที่เป็นโหนดและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา รวม 29 คน และนักสื่อสารงานวิจัยที่เป็นนักศึกษาที่เรียนในรายวิชารวม 1,130 คน และได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ 144 คน

โดยโครงการฯ ได้วางแผนการดำเนินงานไว้ดังนี้

- 1) ค้นหา คัดเลือก และร่วมประชุมกับโหนดในกลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและสร้างสรรค์สื่อในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้เกิดการประสานและค้นหา นักศึกษาที่มีคุณสมบัติหรือต้นทุนเหมาะสมจะเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย โดยกำหนดให้มีการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยบรรจุในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ และมอบหมายให้นักศึกษาทำการผลิตและสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยจากโจทย์งานวิจัยที่คัดเลือกให้ จากนั้นทำการคัดเลือกกลุ่มนักศึกษาที่ “มีฝีมือหรือมีแวว” จากแต่ละวิชาเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย หลังสิ้นสุดการพัฒนาด้วยกระบวนการเสริมความรู้และทักษะต่างๆให้แล้ว จะทำการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยให้มีคุณภาพทั้งความถูกต้องของเนื้อหางานวิจัยและความน่าสนใจหรือการสร้างสรรค์เพื่อนำสื่อดังกล่าวเผยแพร่ต่อไปสังคมออนไลน์
- 2) ออกแบบและกำหนด รูปแบบ วิธีการ วิทยากร เนื้อหา วันเวลา สถานที่ ที่ต้องดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยในแต่ละภูมิภาค ซึ่งควรดำเนินการในช่วงเปิดภาคการศึกษา
- 3) กำหนดรายละเอียด เกณฑ์ และเงื่อนไขต่างๆ ในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยในภูมิภาคต่างๆ โดยกรอบการพิจารณานักศึกษาที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย และกำหนดขอบเขตการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ ดังนี้
 - 3.1) การคัดเลือกกลุ่มอาจารย์ที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย คณะผู้วิจัยจะเลือกเครือข่ายอาจารย์ด้านสื่อที่มีอยู่ในแต่ละภาค รวบรวมได้ทั้งสิ้น 26 มหาวิทยาลัย 42 วิชา ใน 4 ภูมิภาค โดยแต่ละรายวิชาในแต่ละมหาวิทยาลัยเข้าร่วมโครงการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยโดยสมัครใจ
 - 3.2) เกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย ท้องถิ่นในกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือ Workshop นั้น คณะผู้วิจัยจะให้อาจารย์ที่เป็นผู้สอนประจำวิชา คัดเลือกนักศึกษาที่มีผลงานดีที่สุดในรายวิชานั้นๆ ซึ่งอาจเป็นผลงานกลุ่มหรือเดี่ยว ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในแต่ละวิชา หลังดำเนินการโครงการวิจัยเสร็จพบว่า มีนักศึกษาที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรม workshop รวม 144 คน จากเดิมที่ตั้งเป้าหมายไว้ 40 คน
- 4) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือ Workshop ได้ดำเนินการในแต่ละภูมิภาค เมื่อทุกรายวิชาที่เข้าร่วมโครงการดำเนินการเรียนการสอนจบในภาคการศึกษาและ

นักศึกษาส่งผลงานสื่อทั้งหมด โดยมีวิทยากรที่มีเชี่ยวชาญด้านการออกแบบเนื้อหา และด้านการสร้างสรรค์สื่อ 2 ท่าน

- 5) เมื่อนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการแล้วจะใช้เวลาในการปรับแก้ไขสื่อประมาณ 3 สัปดาห์ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ระหว่างนักศึกษาในกลุ่มและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งในการดำเนินการปรับแก้ไขงาน นักศึกษาแต่ละกลุ่มจะได้รับเงินสนับสนุนการผลิตสื่อกลุ่มละ 15,000 บาท
- 6) กิจกรรมการแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะจัดแสดงผลงานสื่อของแต่ละกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่ได้ปรับแก้แล้วให้กรรมการตัดสินงาน เพื่อมอบรางวัล The Winner เงินรางวัล 20,000 บาท และรางวัล Popular Vote เงินรางวัล 10,000 บาท
- 7) ผลงานของนักศึกษาที่ปรับแก้แล้วจะนำขึ้นเผยแพร่ทาง fanpage และเว็บไซต์ของโครงการ เพื่อให้มีการกดไลค์และแชร์ผลงานออกไปในวงกว้าง
- 8) การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม คณะผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการประเมินทั้ง แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

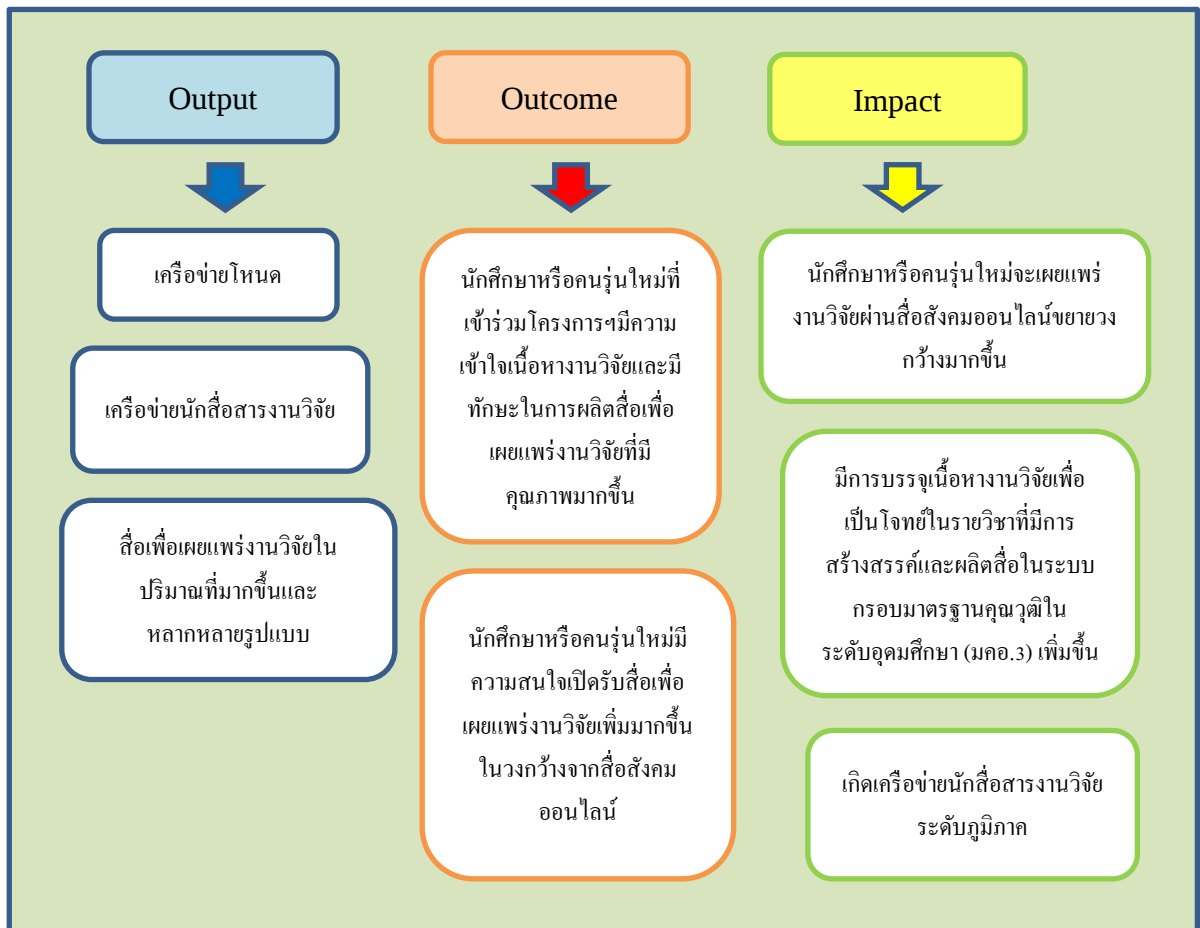
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ดำเนินโครงการวิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดทั้งข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากกิจกรรม แบบสอบถามวิธีการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อตีความ (Interpretation) และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงทฤษฎีเพื่อตอบทเรียนถึงกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาทั้งหมด หากพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผลผลิต (output) จากการดำเนินโครงการคาดว่าจะได้ผลผลิต 2 อย่าง ได้แก่ (1) โหนดที่เป็นเครือข่ายด้านการสื่อสาร ทั้งที่เป็นอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาและนักศึกษาด้านการผลิตสื่อ ซึ่งผลการดำเนินการ ได้นักสื่อสารงานวิจัยที่เป็นโหนดหรือผู้ประสานงานภาคและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชารวม 29 คน ใน 4 ภูมิภาค และนักสื่อสารงานวิจัยที่เป็นนักศึกษาที่เรียนในรายวิชารวม 1,130 คน และนักศึกษาที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเป็นนักสื่อสารงานวิจัยรวม 144 คน
2. ผลลัพธ์ (outcome) ภายหลังเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการแล้ว คาดว่าจะเกิดนักสื่อสารงานวิจัยที่มีคุณภาพทั้งด้านการสร้างสรรค์สื่อและความเข้าใจงานวิจัยและมีการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และคาดว่านักศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่จะเกิดความสนใจเปิดรับสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยมากขึ้น

3. ผลกระทบ (impact) ภายหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการไประยะหนึ่ง คาดว่าอาจเกิดผลกระทบในระดับปัจเจก ระดับกลุ่มบุคคล และระดับสังคม โดยคาดว่านักศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่จะเกิดการเผยแพร่งานวิจัยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ขยายวงกว้างมากขึ้น จำนวนรายวิชาที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อจะมีการนำงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในรายวิชานั้นเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันงานวิจัยที่ถูกเผยแพร่จะมีปริมาณมากขึ้นด้วยเช่นกัน และทางโครงการวิจัยคาดว่าจะอาจสามารถพัฒนาต่อยอดจนเกิดเครือข่ายนักสื่อสารงานวิจัยในระดับภูมิภาคได้ในอนาคต

โดยผลผลิต ผลกระทบ และผลลัพธ์ ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3.1 แสดงผลผลิต ผลกระทบ และผลลัพธ์ ในการดำเนินโครงการ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” นี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย และการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย โดยผลการวิจัยเน้นการตอบวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น
- 2) เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยและสร้างสรรค์สื่อเผยแพร่งานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม
- 3) เพื่อถอดบทเรียนนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดในประเด็นสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

ส่วนที่ 2 ถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

ส่วนที่ 3 ถอดบทเรียนหลักการหลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสาร

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

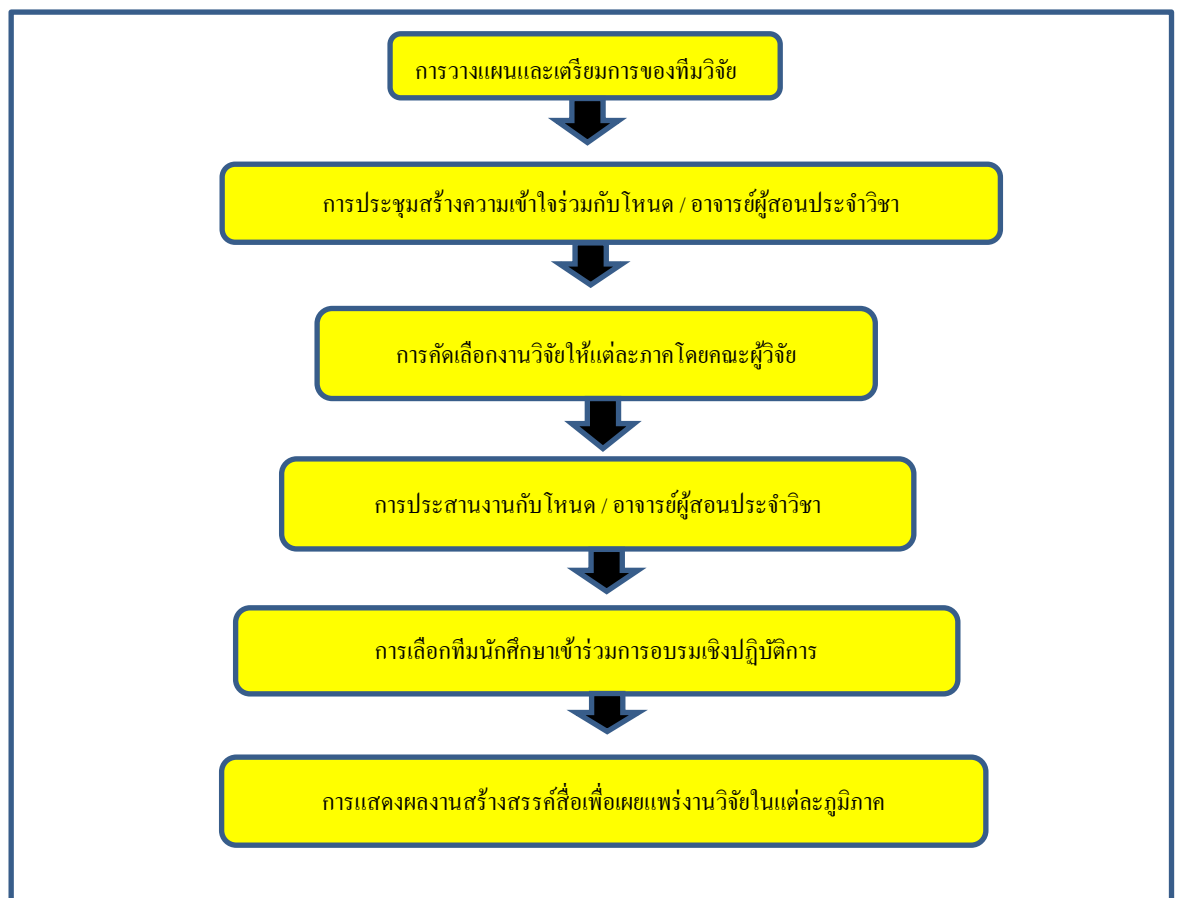
ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

ประกอบไปประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย
2. รายวิชาต่างๆ ที่เข้าร่วมผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย
3. การเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย
4. จำนวนและรูปแบบที่หลากหลายของสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย
5. ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย
6. ผลงานที่ได้รับรางวัล

1. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

การดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ทีมวิจัยมีการดำเนินกิจกรรม 6 ขั้นตอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

1) การวางแผนการทำงานกับ “เครือข่าย”

เนื่องจาก โครงการวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นโครงการที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากโครงการประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย สกว. รุ่นใหม่ใน 2 ปีแรก ส่งผลให้เกิด “เครือข่ายสถาบันการศึกษาในระดับภูมิภาค” ที่มีการเรียนการสอนด้านการผลิตและสร้างสรรค์สื่อใหม่ ซึ่ง “เครือข่าย” ดังกล่าว จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างนักสื่อสารนักวิจัยที่เป็นระดับนักศึกษามหาวิทยาลัย ตลอดจนจะช่วยให้ทาง สกว. เกิดฐานเครือข่ายนักสื่อสารงานวิจัยเพื่อทำงานร่วมกันในการเผยแพร่ผลงานวิจัยในอนาคต ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงวางแผนและเตรียมการทำงานร่วมกับเครือข่ายดังกล่าว เพื่อดึงตั้งกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ กล่าวคือ เป็นการนำงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ดังนั้นแนวคิดสำคัญในการออกแบบการทำงานร่วมกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค คือ แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม โดยออกแบบให้มีการจัดประชุมร่วมกับมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาคเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและสร้างกลไกในการบริหารจัดการเครือข่ายในแต่ละภูมิภาค คณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบให้มีผู้ประสานงานภาค (NODE) ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาต่างๆ ในภูมิภาคและประสานการทำงานร่วมกับโครงการวิจัย

2) การประชุมสร้างความเข้าใจร่วมกันกับโหนดและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ โดยในขั้นตอนนี้นับว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นก้าวแรกของการทำงานที่จะส่งผลต่อความสำเร็จและความราบรื่นในการทำงานโครงการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้เดินสายจัดประชุมร่วมกับโหนดและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อแต่ละภูมิภาค ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า “การลงพื้นที่” ในการจัดประชุมเป็นการเสริมสร้าง “ความสัมพันธ์” ที่ดีระหว่างคณะผู้วิชาและเครือข่ายเป็นอย่างยิ่ง โดยคณะผู้วิจัยใช้หลักคิดว่าการลงไปพบเครือข่ายเป็นการ “ขอความร่วมมือ” ในขณะเดียวกันเครือข่ายต่างก็เกิดความรู้สึกว่าทางคณะผู้วิจัย “ให้เกียรติ” เครือข่ายต่างจังหวัด จึงเป็นการประสานความร่วมมือที่เกิดขึ้นท่ามกลางความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งนับว่าเป็นความสำคัญของการทำงานประสานเครือข่าย

ภาพที่ 4.2 กิจกรรมประชุมโหนดภาคใต้ ณ โรงแรม Hatyai Signature อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
(วันที่ 26 ก.พ 2560)

3) การคัดเลือกงานวิจัยโดยทีมนักวิจัย

ในการคัดเลือกงานวิจัยเพื่อนำไปเป็นโจทย์ในรายวิชาต่างๆ นั้น คณะผู้วิจัยได้ร่วมคัดเลือกในเบื้องต้นกับทาง สกว. ซึ่งเลือกงานวิจัยมาจากฝ่ายต่างๆ จำนวนหนึ่ง จากนั้น คณะผู้วิจัยได้เลือกงานวิจัยให้แต่ละมหาวิทยาลัย โดยใช้หลักการพิจารณาความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทต่างๆ ของแต่ละรายวิชา มหาวิทยาลัย และภูมิภาค ดังนี้

ประการแรก พิจารณาจากลักษณะเนื้อหาวิชาที่จะทำการผลิตสื่อ โดยในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยใช้ความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์ที่มีอยู่ในการพิจารณา ซึ่งทำให้ทราบว่า รายวิชาใดจะมีเนื้อหาและผลผลิต (Output) จากรายวิชานั้นจะมีรูปแบบใด จึงเลือกงานวิจัยที่มีลักษณะที่สอดคล้องและมีความเป็นไปได้ในกระบวนการผลิตสื่อได้ โดยคณะผู้วิจัยทำการแยกประเภทของรายวิชาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ รายวิชาที่เน้นการใช้กระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ เช่น วิชาด้านการโฆษณา การออกแบบสื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น ส่วนรายวิชาที่เน้นกระบวนการผลิต เช่น วิชาการผลิตสื่อประสมเพื่อการเรียนการสอนและนำเสนอ การผลิตแอนิเมชันขั้นสูง เทคนิคพิเศษสำหรับการผลิตงานภาพยนตร์ เป็นต้น

ประการที่สอง พิจารณาจากความยากง่ายของงานวิจัย โดยความหมายของคำว่า “ยาก-ง่าย” นั้น คณะผู้วิจัยได้อ่านงานวิจัยเหล่านั้นก่อนแล้วจึงใช้เกณฑ์การพิจารณาจากความเข้าใจพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ประเมิน

ประการที่สาม พิจารณาจากความเกี่ยวข้องในเชิงพื้นที่ เนื่องจากมีงานวิจัยจำนวนมากที่สามารถจำแนกความเกี่ยวข้องเชิงพื้นที่ได้ กล่าวคือ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในเขตภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งโดยเฉพาะและนักวิจัยเป็นคนในพื้นที่ศึกษานั้น คณะผู้วิจัยจึงเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ให้กับมหาวิทยาลัยที่อยู่ในภูมิภาคนั้นเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อ เนื่องจากความเกี่ยวข้องในเชิงเนื้อหา งานวิจัยจะช่วยให้คน

ในภูมิภาคนั้นเข้าใจง่ายขึ้น ประกอบกับกระบวนการไปพบนักวิจัยเพื่อหาข้อมูลก็มีความเป็นไปได้มาก ในงานวิจัยนี้จึงเลือกเนื้อหางานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องในเชิงพื้นที่ให้กับทางภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้เกี่ยว ส่วนทางภาคเหนือเนื่องจากมีเพียง 3 วิชาที่เข้าร่วมผลิตสื่อและเข้าร่วมโครงการในช่วงเปิดภาคการศึกษาไปแล้วจึงมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาในการผลิตสื่อ ทางโครงการจึงให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาเลือกงานวิจัยเอง

4) การประสานกับโหนด อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และ นักวิจัยเจ้าของผลงาน

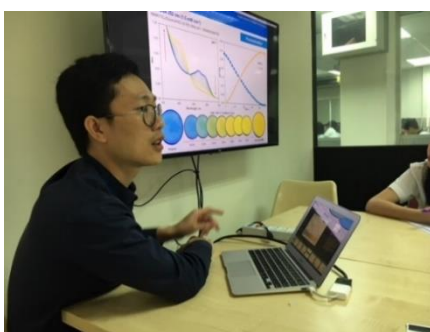
ในการทำงานประสานนั้น คณะผู้วิจัยมีการประสานงานในหลายระดับกับเครือข่ายทั้งโหนด อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย ดังนี้

4.1) คณะผู้วิจัยประสานกับโหนดโดยตรง โดยคณะผู้วิจัยเลือกโหนดที่เป็นเครือข่ายเดิมจากโครงการใน 2 ปีแรก จึงมีความคุ้นเคยและเข้าใจลักษณะงานที่ทางโครงการฯ ทำอยู่

4.2) คณะผู้วิจัยประสานกับโหนดเพื่อให้โหนดทำหน้าที่ประสานงานต่อไปยังอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชา ในขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่การประสานในระดับนี้มักเป็นเครือข่ายอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาที่โหนดในภาคนั้นเป็นผู้ติดต่อและชักชวนให้เข้าร่วมโครงการ และมักอยู่ร่วมมหาวิทยาลัยเดียวกันซึ่งสะดวกในการติดต่อประสานงาน

4.3) คณะผู้วิจัยประสานกับอาจารย์ผู้สอนโดยตรง โดยส่วนใหญ่ในขั้นตอนการประสานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาโดยตรง คือ มหาวิทยาลัยในภาคกลาง เนื่องจากความสะดวกในเชิงพื้นที่

4.4) คณะผู้วิจัยประสานกับนักวิจัยเจ้าของผลงาน ในการดำเนินการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีบทบาทหน้าที่ประสานนักวิจัยเจ้าของผลงานในกรณีที่อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาไม่สามารถติดต่อประสานกับนักวิจัยเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ ซึ่งส่วนใหญ่อาจารย์ผู้สอนทำการประสานโดยตรงกับนักวิจัยในหลายรูปแบบ ได้แก่ การติดต่อทางโทรศัพท์ ทางอีเมล การพานักศึกษาวิจัยไปพบนักวิจัย การเชิญนักวิจัยมาให้ข้อมูลแก่นักศึกษา

ภาพที่ 4.3 กิจกรรมนักวิจัยพบนักศึกษา : ดร.สุรัชย์ ชันแก้ว นักวิจัยทุน คปท. เจ้าของงานวิจัย เรื่องการพัฒนาฉลากชี้วัดความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร

5) การเลือกทีมนักศึกษาในแต่ละวิชาเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการในการดำเนินงานขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยให้อิสระกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาทำการคัดเลือกนักศึกษา 1 กลุ่มในแต่ละวิชาที่มีผลงานดีที่สุดในรายวิชานั้นเข้าร่วมพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย โดยการ workshop หากแต่ในบางวิชาบางมหาวิทยาลัย ทางอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้เชิญคณะผู้วิจัยเข้าไปร่วมตัดสินและพิจารณาเลือก เช่นทางภาคเหนือ และภาคใต้

6) การแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในแต่ละภูมิภาค ขั้นตอนสุดท้ายคือการจัดกิจกรรมแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยของแต่ละภูมิภาค ซึ่งเป็นขั้นตอนที่คณะผู้วิจัยออกแบบไว้เพื่อประเมินผลงานสร้างสรรค์และประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของนักสื่อสารงานวิจัย โดยจัดแสดงโปสเตอร์และสื่อหลากหลายรูปแบบของแต่ละทีม มีรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจให้นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น 2 รางวัล ได้แก่ รางวัล The Winner เป็นรางวัลสำหรับทีมนักสื่อสารงานวิจัยที่ผลงานดีและมีพัฒนาการที่ดีในการปรับแก้ไขงาน และรางวัล Popular Vote สำหรับทีมที่มียอดกดไลค์ผลงานสื่อมากที่สุดในแต่ละภาค

2. รายวิชาต่าง ๆ ที่เข้าร่วมผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้สรุปจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยทั้ง 4

ภูมิภาค ดังนี้

ภาคอีสาน มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 8 วิชา จาก 5 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (วิทยาเขตสุรินทร์)

ภาคกลาง มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ภาคเหนือ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 3 วิชา จาก 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาคใต้ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 6 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (สงขลา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตสงขลา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อจำนวนรายวิชาและจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการผลิตสื่อเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัยนั้น คือ

ประการแรก โหนดหรือผู้ประสานงานภาค มีเครือข่ายและสายสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในมหาวิทยาลัยต่างๆ มากน้อยเพียงใด

ประการที่สอง ความสามารถในการประสานงานของโหนด ในช่วงระหว่างดำเนินโครงการมีบางรายวิชาที่ขอลถอนตัว เนื่องจากการประสานงานล่าช้าจนล่วงเลยเข้าช่วงเปิดภาคเรียนไปหลายสัปดาห์ ส่งผลให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาคาดการณ์ว่าไม่สามารถให้นักศึกษาผลิตสื่อได้ทันภายในกำหนด

ประการที่สาม ช่วงจังหวะเวลาในการติดต่อประสานงานให้เข้าร่วมผลิตสื่อ นั้นตรงกับภาคเรียนที่มีการเปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ นั้นหรือไม่

โดยรายชื่อมหาวิทยาลัยและรายวิชาที่เข้าร่วมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย สามารถได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1
รายวิชาของแต่ละมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาค

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	ภาคการศึกษา	เปิด-ปิด	หมายเหตุ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มหาวิทยาลัย 8 วิชา	1. ม.มหาสารคาม	ศึกษาศาสตร์	เทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษา	0503214	การผลิตสื่อประสม เพื่อการเรียนการสอน และการนำเสนอ	ดร.รัฐส่าน เลาสุริโยธิน	2/2560	ม.ค.-เม.ย	กรอก ข้อมูลใน มคอ.5
				0503318	การผลิตสื่อวิทยุ โทรทัศน์เพื่อ การศึกษา	ดร.รัฐส่าน เลาสุริโยธิน	2/2560	ม.ค.-เม.ย	กรอก ข้อมูลใน มคอ.5
		วิทยาการ สารสนเทศ	สื่อนวัตกรรม	1205364	การพัฒนาวีดิโอ ดิจิทัลสำหรับเกม	ผศ.สุวิชัย พรรษา	2/2560	ม.ค.-เม.ย	กรอก ข้อมูลใน มคอ.5
				1205264	การพัฒนาเว็บ เบื้องต้น	ผศ.ศิริพร น้อยอำคา	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5
		วิทยาการ สารสนเทศ	สื่อนวัตกรรม	1205337	ผลพิเศษทางภาพและ เทคนิคพิเศษ	ผศ.ศิริพร น้อยอำคา	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5
				1205xxx	การพัฒนาโปรแกรม ประยุกต์บน โทรศัพท์เคลื่อนที่	ผศ.ศิริพร น้อยอำคา	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5
	2. ม.ราชภัฏเลย	ครุศาสตร์	คอมพิวเตอร์	1164904	โครงการด้านสื่อ	ดร.ภัทร์พงศ์ พงศ์ภัทร	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	ภาคการศึกษา	เปิด-ปิด	หมายเหตุ
			ศึกษา		อิเล็กทรอนิกส์	กานต์			
	3. วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น		คอมพิวเตอร์กราฟิก		คอมพิวเตอร์สารสนเทศเพื่องานอาชีพ	อ.เอกลักษณ์ แสงเดือนฉาย	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5
	4. ม.ราชภัฏสุรินทร์	วิทยาการจัดการ	คอมพิวเตอร์ธุรกิจ		การเขียนโปรแกรมบนเว็บ	อ.วิจิตรา โพธิสาร	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5
	5.ม. เทคโนโลยีราชภัฏนครราชสีมา (สุรินทร์)	1.ศิลปกรรมและการออกแบบอุตสาหกรรม	เทคโนโลยีมัลติมีเดีย		หลักการแอนิเมชัน	อ.ภาณุวัฒน์ ศิริกัน	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5
		2.เทคโนโลยีการจัดการ	เทคโนโลยีมัลติมีเดีย		การผลิตแอนิเมชันขั้นสูง	อาจารย์นวัตร โพธิสาร	2/2560	ม.ค.-เม.ย	มคอ.5
กลาง 4 มหาวิทยาลัย 10 วิชา	1. ม.เทคโนโลยีราชภัฏนครราชสีมา	เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	เทคโนโลยีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์	08221321	แอนิเมชันสำหรับงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์	อ.ตปากร พุทเกษ	2/2560	6 พ.ย.60-25 มี.ค.61	มคอ.3
	2. มหาวิทยาลัยรังสิต	วิทยาลัยนิเทศศาสตร์	วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์	RTV 222	การเขียนและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์	อ.วรวิทย์ อ่อนนวม	1/2560	15 สค 60-22 ธค.60	มคอ.5

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	ภาคการศึกษา	เปิด-ปิด	หมายเหตุ
			การโฆษณา	ADS 446	นวัตกรรมสื่อ	อ.วีรวัฒน์ อัมพันธุ์	2/2560	8 มค.61-27 เม.ย61	มคอ.3
				ADS 359	การผลิตงานโฆษณาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์	อ.ณัฐศรัย พรเอี่ยม	2/2560	8 มค.61-27 เม.ย61	มคอ.3
				ADS 156	คอมพิวเตอร์กราฟิกสำหรับการโฆษณา	อ.พรหมพงษ์ แก้วดวงเด่น	2/2560	8 มค.61-27 เม.ย61	มคอ.3
	3. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	วิทยาลัยการภาพยนตร์ ศิลปะการแสดง และสื่อใหม่	ภาพยนตร์ ศิลปะการแสดง และสื่อใหม่	DEC 3311	เทคนิคพิเศษสำหรับงานภาพยนตร์	อ.ศิริเดช ศิริสมบูรณ์	2/2560	ก.พ.-ก.ค 61	มคอ.5
				FPRI1201	การออกแบบงานสร้างภาพยนตร์	อ. พิสนธ์ สุวรรณภักดี	2/2560	ก.พ.-ก.ค 61	มคอ.5
	4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง	เทคโนโลยีการเกษตร	นิเทศศาสตร์ เกษตร	04116004	การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค	ดร.พัชรา เอี่ยมกิจการสบายใจ	2/2560	ม.ค-พ.ค	มคอ.5
				04116030	สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์	ดร.ธนัท สมณคุปต์	2/2560	ม.ค-พ.ค	มคอ.5
				04116010	การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตร	ดร.กุลชัย กุลตวนิช	2/2560	ม.ค-พ.ค	มคอ.5
เหนือ 3 มหาวิทยาลัย 3 วิชา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี	หลักสูตรแอนิเมชันและเกม	951356	Digital Movie for Commerce	ดร.ดิษยา จูทะศรี	2/2560	มค.-เม.ย.61	มคอ .5
	มหาวิทยาลัยพายัพ	นิเทศศาสตร์	นิเทศศาสตร์	CA 369	การผลิตรายการทางโทรทัศน์	อ.นิคม ชัยขุนพล	1/2561	มิ.ย.-ต.ค.61	มคอ.3
	มหาวิทยาลัย	วิทยาการ	นิเทศศาสตร์	CA2104	การใช้โปรแกรม	ผศ.ศุภนิช จันทร์สอง	1/2561	มิ.ย.-ต.ค.61	มคอ.3

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	ภาคการศึกษา	เปิด-ปิด	หมายเหตุ
	ราชภัฏเชียงใหม่	จัดการ			สำเร็จรูปสำหรับ ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์				
ใต้ 6 มหาวิทยาลัย 11 รายวิชา	1.ม.หาดใหญ่	นิเทศศาสตร์	นิเทศศาสตร์	801-315	การสื่อสารชุมชน	อ.เจริญเนตร แสงดวงแข	2/2560	9 ม.ค.-พ.ค. 61	มคอ.3
				801-324	ศิลปะการนำเสนอ	อ.สินี กิตติชนมวรกุล	3/2560	มิ.ย.-ส.ค. 61	มคอ.3
				801-409	สัมมนาทางนิเทศ ศาสตร์	อ.นิตยา ศรีพูล	1/2561	ส.ค.-ธ.ค. 61	มคอ.3
	2.ม.เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (สงขลา)	ครุศาสตร์ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี	เทคโนโลยี สื่อสารมวลชน	10-210-102	หลักการผลิตสื่อ	อ.กรวิทย์ จันทรพิบูล	1/2561	25 มิ.ย.- ต.ค. 61	มคอ.5
				14-212-205	การผลิตรายการ โทรทัศน์	อ.กรวิทย์ จันทรพิบูล	1/2561	25 มิ.ย.- ต.ค. 61	มคอ.3
				14-214-303	การออกแบบ มัลติมีเดีย	อ.มณฑรรักษ์ วัฒนกุล	1/2561	25 มิ.ย.- ต.ค. 61	มคอ.3
	3 ม.สงขลา นครินทร์ (วิทยาเขตสงขลา)	ศิลปศาสตร์	สารัตถ-ศึกษา	896-376	การเขียนเพื่อการ สื่อสารมวลชน	ดร.บุษกร โกมล	1/2561	ส.ค.-พ.ย. 61	มคอ.3
	4. ม.สงขลา นครินทร์	วิทยาการ สื่อสาร	นิเทศศาสตร์	870-411	การฝึกปฏิบัติการ สื่อสารมวลชน	อ.อาทิตย์ยา สมโลก	1/2561	ส.ค. 61- ม.ค. 62	มคอ.3

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	ภาคการศึกษา	เปิด-ปิด	หมายเหตุ
	(วิทยาเขตปัตตานี)								
	5. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์	นิเทศศาสตร์	CMM-324	กราฟิกและแอนิเมชันเพื่องานวิทยุโทรทัศน์	อ.ดร.ฟารีดา เจะเอาะ	3/2560	ก.พ.-เม.ย. 61	มคอ.3
			มัลติมีเดียและแอนิเมชัน	MMA-245	สตูดิโอโมชัน	อ.ปฎิวัติ เกตุเลิศประเสริฐ	3/2560	ก.พ.-เม.ย. 61	มคอ.3
	6. ม.ราชภัฏนครศรีธรรมราช	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์	3013206	การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	ผศ.ดร.ปรีดา นัคเร	2/2560	เม.ย.-พ.ค. 61	มคอ.3

3. การเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

งานวิจัยที่มีการเลือกไปเป็นโจทย์ในรายวิชาต่างๆ เพื่อทำการผลิตสื่อนั้นมีความหลากหลาย โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกงานวิจัยร่วมกับฝ่ายต่างๆ ของ สกว. ในเบื้องต้นกำหนดว่าจะทำการเผยแพร่งานวิจัยจำนวน 40 เรื่อง จึงเลือกงานวิจัยจากฝ่ายต่างๆ ผลสุดท้ายทางโครงการวิจัยฯ ได้รับรายชื่องานวิจัยจากฝ่ายต่างๆ ที่ต้องการทำการเผยแพร่ รวม 30 เรื่อง และเป็นหนังสือเผยแพร่รวมงานวิจัยอีกจำนวน 12 เรื่อง รวมงานวิจัยทั้งหมดที่สามารถนำไปผลิตสื่อ 42 เรื่อง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 สรุปรายชื่องานวิจัย

ลำดับที่	งานวิจัย	ชื่อนักวิจัย	หมายเหตุ
1.	Development of "Integrative biorefinery processes and units"for complete conversion of agricultural biomass to value-added products:Initiative concept model for industry	รศ.ดร.นวดล เหล่าศิริพจน์	รายงานฉบับสมบูรณ์
2.	โครงการ"สู่สังคมไทยเสมอหน้า การศึกษาโครงสร้างความมั่งคั่งและโครงสร้างอำนาจเพื่อการปฏิรูป"	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	รายงานฉบับสมบูรณ์
3.	โครงการความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐศาสตร์กับกฎหมายในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย	ศาสตราจารย์ ดร.เมธี ครองแก้ว	รายงานฉบับสมบูรณ์
4.	โครงการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ	ดร.อนันต์ คงเรือพันธ์ และคณะ	รายงานฉบับสมบูรณ์
5.	ชาติพันธุ์สัมพันธ์กับรั้งนกนางแอ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เกษม จันทรดำ	รายงานฉบับสมบูรณ์
6.	ผลของฮอร์โมนเพศชายต่อสมองในหนูอ้วนและการรักษา	ศ.ดร.ทพญ.สิริพร นัตริพิทาการ	รายงานฉบับสมบูรณ์
7.	การทบทวนสถานการณ์และประเมินผลการพัฒนาอุตสาหกรรมภาคเหนือและการเสริมศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น และนิคมอุตสาหกรรมรูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศน์	รศ.ดร.นพ.พงษ์เทพ วิวรรณะเดช และคณะ	รายงานฉบับสมบูรณ์
8.	ภูมิปัญญาการแปรรูปอาหารทะเล /งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่วิสาหกิจชุมชนโอริงปันตัย	สมาชิกสมาคมชาวประมง พื้นบ้าน จ.ปัตตานี	บทสรุป
9.	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไสยงอัจฉริยะ	ศ.ดร.ธีรภาพ เจริญวิริยะภาพ และคณะ	บทสรุป
10.	ต้นแบบระบบประหยัดพลังงานแบบอัตโนมัติภายในบ้านอัจฉริยะ	ศ.ดร.วาทิต เบญจพลกุล	บทสรุป
11.	ผลของชนิดน้ำตาลต่อค่าดัชนีน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ เบเกอรี่	ผศ.ดร.คงศักดิ์ ศรีแก้ว นางสาวรำไพ ทองแท้	บทสรุป ผลการวิจัย/

ลำดับที่	งานวิจัย	ชื่อนักวิจัย	หมายเหตุ
		นางอิสราภรณ์ แรงชิง	บทคัดย่อ (พอว.)
12.	ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร	บทสรุป (พอว.)
13.	การเตรียมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านเชื้อราจากน้ำมันมะพร้าว	รศ.ดร.สนทยา ลิ้มมัทวาทิธิ นางสาวสุกฤษฎิ์ ทับทิมศรี	บทสรุป (พอว.)
14.	การพัฒนาฉลากชีวิตชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร	รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล นายสุรัชย์ ชันแก้ว	บทสรุป (นักวิจัย มทร. ธัญบุรี)
15.	การปรับตัวของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก กรณีศึกษา: บ้านท่างอย ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	นายอุทัย อันพิมพ์	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
16.	แนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนบ้านนาห้าง ตำบลสำโรง อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี	คุณบิน คงทน	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
17.	ประเพณีแห่เทียนกับการฟื้นความสัมพันธ์ข้ามแดนของชุมชนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านกันทรอม ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย กับชุมชนบ้านโคกวัด ตำบลไสสร้อย อำเภวาริน จังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา	นายคาร มนตรีวงษ์	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
18.	การฟื้นฟูความสัมพันธ์กลุ่มเครือญาติข้ามแดนของชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา: บ้านด่านกลาง ตำบลภูผาหมอก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย กับบ้านเวียลโป ตำบลจอมกระสานต์ อำเภอจอมกระสานต์ จังหวัดพระวิหาร ราชอาณาจักรกัมพูชา	นายสุเป็น รสชาติ	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
19.	การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการหนี้ระดับครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านดอนกอก ตำบลหัวเรือ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม	สมลวรรณ ชุ่มเชื้อ	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/

ลำดับที่	งานวิจัย	ชื่อนักวิจัย	หมายเหตุ
			บทสรุป
20.	กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกรบ้านยางน้อย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม	วิภาวี ไทเมืองพล	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
21.	การสร้างเครือข่ายช่างชาวนาเพื่อพัฒนานวัตกรรมเชิงเทคโนโลยีการผลิตสำหรับชาวนาสูงอายุในพื้นที่ภาคอีสานตอนกลาง	ทองหล่อ ขวัญทอง	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
22.	พัฒนาช่องทางการตลาดพริกปลอดภัย กรณีศึกษา บ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือ จังหวัดมหาสารคาม	พัชรีย์ ดันเสดี	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
23.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการธรรมชาติและระบบนิเวศป่าภูหินเหล็กไฟ จังหวัดเลย	ชาลินี กันแพงศรี	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
24.	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร้านอาหารท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร บ้านศรีเจริญ ตำบลเลยวังไสย์ อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย	แสง ดาปะ	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
25.	รูปแบบการฟื้นฟูคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมไทยพวนเพื่อเสริมสร้างการคุ้มครองฮักแพง แบ่งปัน : กรณีศึกษา ชุมชนไทยพวนบ้านหม้อ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอสว่างไหม จังหวัดหนองคาย	สนอง เข้มพรมมา	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
26.	รูปแบบการบริหารจัดการน้ำประปาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลเผ่าไร่ อำเภอเผ่าไร่ จังหวัดหนองคาย	กริช ว.ศิริ	ไม่มีรายงาน/ บทคัดย่อ/ บทสรุป
27.	เทคโนโลยีเสื้อดมกลิ่นอัจฉริยะ (Intelligent smelling shirt technology)	ผศ.ดร.ธีรเกียรติ์-ธารา	บทความ
28.	โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดของกลุ่มเด็กและเยาวชน ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง	สุขสันต์ สำเภา และคณะ	บทความ

ลำดับที่	งานวิจัย	ชื่อนักวิจัย	หมายเหตุ
	จังหวัดราชบุรี		
29.	โครงการ รูปแบบการจัดการน้ำในลำคลองตำบลแพรกหนามแดง	นางสาววิวรรณ ดวงแข และคณะ	บทความ
30.	โครงการ กิจกรรมที่สอดคล้องต่อการเรียนรู้ทักษะชีวิต สำหรับเด็กและเยาวชนตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	สมพร เกตุแก้ว และคณะ	บทความ

หนังสือที่รวมงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ทาง สกว. ให้มาเพิ่มเติมเพื่อทำการเผยแพร่ในรายวิชาต่างๆ อีกจำนวน 12 เล่มดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 สรุปรายชื่อหนังสือที่ทางสกว.คัดเลือกเพิ่มเติมเพื่อทำการผลิตสื่อ

ลำดับ ที่	หนังสือ	ผู้เขียน
1.	สันติวิธี เส้นทางสู่สันติภาพ	ชัยวัฒน์ สถาอานันท์
2.	คน พรหมแดน รัชชาติ	ยศ สันตสมบัติ
3.	ชาติพันธุ์ รังนก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เกษม จันทรคำ
4.	หนึ่งทศวรรษเวทีวิจัยฯ	สุวรรณา สถาอานันท์
5.	การบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้วยเครื่องมือการสื่อสาร แนวคิดและบทสังเคราะห์	กาญจนา แก้วเทพ / กัจจ หุลยุะพงศ์
6.	การบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้วยเครื่องมือการสื่อสาร การบริหารจัดการทรัพยากร	สมสุข หินวิมาน
7.	การบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้วยเครื่องมือการสื่อสาร การพัฒนากลุ่มคน	กัจจ หุลยุะพงศ์
8.	การบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้วยเครื่องมือการสื่อสาร การพัฒนาการเกษตร	กัจจ หุลยุะพงศ์
9.	วิถีวิจัยในมหาสมุทร	อริคม คุณาวุฒิ
10.	วิจัยไม่ขึ้นหิ้ง ความสำเร็จบนเส้นทางพัฒนางานวิจัยไปสู่การสร้างนวัตกรรม	อภิชาติ สุขสำราญ
11.	จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน	ศิริวรรณ อนันต์โท
12.	ชาญชรา ก้าวสู่สังคมสูงวัยด้วยความรู้และปัญญา	วรมะศน์ สุวรรณระดา

เมื่อรวมงานวิจัยและหนังสืองานวิจัย ได้จำนวนทั้งสิ้น 42 เรื่อง หากแต่หนังสือที่ส่งมาให้เพิ่มเติม 12 เรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีงานวิจัยรวมทั้งสิ้น 42 เรื่อง แต่เมื่อนำไปประสานกับโหนดในแต่ละภูมิภาคเพื่อจัดการประชุม โดยเชิญอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาต่างๆ ที่มีการสอนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์และออกแบบสื่อซึ่งมีความสนใจเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาต่างต้องการเลือกงานวิจัยที่ไม่ยากนัก และมีความเข้าใจมากพอที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาให้แก่นักศึกษาในการตีโจทย์เพื่อผลิตสื่อต่อไป

รายชื่องานวิจัยที่ได้รับการเลือกเป็นโจทย์ในรายวิชา

ผลการวิจัยพบว่าในแต่ละรายวิชาแต่ละมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาคมีการเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อทั้งหมด 38 เรื่องจาก 42 เรื่อง โดยมีรายชื่องานวิจัยดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 รายชื่องานวิจัยที่ได้รับเลือกเป็นโจทย์

เรื่องที่	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของงาน
1.	การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการหนี้ระดับครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านดอนกอก ตำบลหัวเรือ อำเภอบ้านดง จังหวัดมหาสารคาม	นางสาวสมลวรรณ ชุ่มเชื้อ และคณะ
2.	กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำของเกษตรกรบ้านยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ผศ.ดร.วิภาวี ไทเมืองพล และคณะ
3.	โครงการ พัฒนาช่องทางการตลาดปลีกปลอดภัย กรณีศึกษาบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	นางสาวพัชรี ดันเสดี และคณะ
4.	รูปแบบการฟื้นฟูคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมไทพวนเพื่อเสริมสร้างการต้อมไฮม อักแพง แบ่งปัน : กรณีศึกษาชุมชนไทพวนบ้านหม้อ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย	นายสนอง เข้มพรหมมา และคณะ
5.	โครงการวิจัยการปรับตัวของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก กรณีศึกษา: บ้านท่างอย ตำบลบึงหวาย อำเภอรินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี	ดร.อุทัย อันพิมพ์ และคณะ
6.	โครงการประเพณีแซนโฎนตากับการฟื้นความสัมพันธ์ข้ามแดนของชุมชนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านกันทรอม ตำบลกันทรอม อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทยกับชุมชนบ้านโคกวัด ตำบลไทรน้อย อำเภอริน จังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา	นายคาร มนต์วิงษ์ และคณะ
7.	โครงการฟื้นฟูความสัมพันธ์กลุ่มเครือญาติข้ามแดนชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านด่านกลาง ตำบลภูผาหมอก อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย กับ บ้านเวียลโป ตำบลจอมกระสานต์ อำเภอจอมกระสานต์ จังหวัดพระวิหาร ราชอาณาจักรกัมพูชา	นายสุเป็น รสชาติ
8.	ต้นแบบระบบประหยัดพลังงานแบบอัตโนมัติภายในบ้านอัจฉริยะ	ศ.ดร.วาทีต เบญจพลกุล
9.	การพัฒนาฉากชีวิตชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร	รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล นายสุรัชย์ ชันแก้ว
10.	การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเสียดมกลิ่นอัจฉริยะ	ดร.ธรา สีสอาด
11.	ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร
12.	การเตรียมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านเชื้อราจากน้ำมันมะพร้าว	รศ.ดร.สนทยา ลิ้มมัทวาทิ

เรื่องที่	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของงาน
		นางสาวสุพรรณิการ์ ทับทิมศรี
13.	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไล่ยุงอัจฉริยะ	ดร.ธีรภาพ เจริญวิริยะภาพ และคณะ
14.	ผลของชนิดน้ำตาลต่อค่าดัชนีน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ เบเกอรี่	ผศ.ดร.คงศักดิ์ ศรีแก้ว นางสาวรำไพ ทองแท้ นางอิสราภรณ์ แร่งชิง
15.	โครงการความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐศาสตร์กับกฎหมายในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย	ศาสตราจารย์ ดร.เมธี ครองแก้ว
16.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการธรรมชาติและระบบนิเวศป่าภูหินเหล็กไฟ จังหวัดเลย	ชาลิน กันแพงศรี
17.	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้อาหารท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร บ้านศรีเจริญ ตำบลเลยวังไสย์ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย	แสง ดาปะ
18.	โครงการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ	ดร.อนันต์ คงเครือพันธุ์ และคณะ
19.	ชาติพันธุ์สัมพันธ์กับวังนางแอ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เกษม จันทรดำ
20.	ผลของฮอโมนเพศชายต่อสมองในหนูอ้วนและการรักษา	ศ.ดร.ทพญ.สิริพร จัตติพิการ
21.	แนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนบ้านนาห้าง ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี	คุณบิน คงทน
22.	รูปแบบการบริหารจัดการน้ำประปาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลเผ่าไร่ อำเภอเผ่าไร่ จังหวัดหนองคาย	กริช ว.ศิริ
23.	การปรับตัวของภูมิปัญญาชุมชนในการประดิษฐ์เครื่องมือประมงของชุมชนประมงพื้นบ้าน จ.ปัตตานี: กรณีศึกษาอวนสามชั้นบางประเภท	นายเจมูซอ เจละละ
24.	การทบทวนสถานการณ์และประเมินผลการพัฒนาอุตสาหกรรมภาคเหนือและการเสริมศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนองค์กรปกครองท้องถิ่น และนิคมอุตสาหกรรมสู่รูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศน์	รศ.ดร.นพ.พงษ์เทพ วิวรรณะเดช และคณะ
25.	โครงการ"สู่สังคมไทยเสมอหน้า การศึกษาโครงสร้างความมั่งคั่งและโครงสร้างอำนาจเพื่อการปฏิรูป"	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร
26.	ชาญชรา ก้าวสู่สังคมสูงวัยด้วยความรู้และปัญญา	วรมะพันธ์ สุวรรณระดา
27.	การพัฒนาอาหารเสริมที่มีแคลเซียมและคอลลาเจนสูงและวัสดุนาโนคอมโพสิตจากเกล็ดปลา	ศ.นทีทิพย์ กฤษณา
28.	ปัจจัยสำคัญของการสร้างเซลล์ประสาทใหม่และการเสื่อมของสมอง	ศ.ดร.ปิยะรัตน์ โกวิททรงศ์

เรื่องที่	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของงาน
29.	พัฒนาผลิตภัณฑ์จากขี้เลื่อยชุมชนบ้านจอมทอง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	นายธวัช บัวขาว
30.	การจัดการท่องเที่ยว เชี่ยว สวยหอม เมืองเชียงใหม่	นางสาวเปล่งศรี ทองอ่อน
31.	การสืบค้น ประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนการสร้างคุณค่าให้กับมรดกทางกายภาพและวัฒนธรรมและการบูรณาการเข้าสู่พืชรักที่มีชีวิตโดยชุมชน	อาจารย์ ดร.จุฑาทิพย์ เณิมพล / นายอภิโชค สันตะจิตต์ และคณะ
32.	แนวทางการสืบสานศิลปะมโนราห์ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง	นางราตรี หัสชัย
33.	การสร้างการเรียนรู้ภูมิปัญญาในการแปรรูปอาหารของชุมชนประมงพื้นบ้านบางแห่งในพื้นที่ จ.ปัตตานี	นายแสงกุล ปัญญาจนะโรจน์
34.	ภูมิปัญญาการแปรรูปอาหารทะเล/งานวิจัยท้องถิ่นสู่วิสาหกิจชุมชนโอริงปันตัย	สมาชิกสมาคมชาวประมงพื้นบ้าน จ.ปัตตานี
35.	กระบวนการสร้างและใช้ความรู้ณรงค์ เรื่องความมั่นคงทางอาหารเพื่อพัฒนาแผนชุมชนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ตำบลทุ่งตำเสาและตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา	นายแสงกุล ปัญญาจนะโรจน์
36.	แนวทางการอนุรักษ์พะยูน โดยชุมชนเกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง	นายสุเทพ ชันชัย
37.	การสร้างธนาคารความดีเพื่อแก้ปัญหาสังคมของหมู่บ้าน : กรณีศึกษาชุมชนแม่เจ้าอยู่หัว ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	นายชลอ เอี่ยมสุทธิ
38.	แนวทางการพัฒนากลไกขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำคลองหลา เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำแล้งตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ระยะที่ 2	นายปรีชา อ่องแก้ว

การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อใช้เป็นโจทย์ในแต่ละรายวิชา

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อใช้เป็นโจทย์ในแต่ละรายวิชา ทีมวิจัยและอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการคัดเลือกงานวิจัยแตกต่างกันดังนี้

1. ทีมวิจัยเป็นผู้คัดเลือกให้
2. อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาเป็นผู้คัดเลือก
3. อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาคัดเลือกร่วมกับนักศึกษา
4. นักศึกษาเป็นผู้คัดเลือก

สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทีมวิจัยเป็นผู้คัดเลือกให้ในเบื้องต้น วิธีการนี้เกิดขึ้นจากหลักคิดเรื่อง “พื้นที่” โดยทีมวิจัยมีหลักคิด 2 ประการสำคัญคือ ประการแรก หากเลือกงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการวิจัยในพื้นที่ภูมิภาคใดก็ควรให้นักสื่อสารงานวิจัยในพื้นที่ภูมินาคนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์สื่อ เพราะจะทำให้เกิดการนำงานวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่ เนื่องจากความเกี่ยวข้องของเนื้อหาข้อค้นพบของงานวิจัยนั้นกับพื้นที่ ประการที่สอง การสื่อสารเนื้อหางานวิจัยในพื้นที่โดยคนในพื้นที่ ซึ่งหากนักสื่อสารงานวิจัยทำการสื่อสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในพื้นที่แล้ว น่าจะมีความเข้าใจในงานวิจัยได้ง่ายและมากขึ้นด้วยบริบทเชิงพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้การสร้างสรรค์และผลิตสื่อตรงกับความต้องการและการรับรู้ของผู้รับสารได้มากขึ้น เสมือนว่าเจ้าของเรื่องสื่อสารเรื่องของตนเอง

2. อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาเป็นผู้คัดเลือก ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาบางท่านต้องการคัดเลือกงานวิจัยเอง สามารถวิเคราะห์เหตุผลได้ 4 ประการ คือ

ประการแรก ต้องการเลือกงานวิจัยที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาที่สอน โดยในแต่ละรายวิชามีหลักสูตรกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขในการสอนว่าต้องสอนอะไร และต้องตอบวัตถุประสงค์ในรายวิชา ตลอดจนต้องได้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอย่างไร ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าอาจารย์ผู้สอนต้องดำเนินการตามเงื่อนไขดังกล่าว จึงต้องเลือกงานวิจัยให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องสอนและสามารถผลิตเป็นสื่อได้ ดังข้อมูลที่ว่า

“ผมสอนวิชาการกราฟิกในงานโฆษณา เด็กก็ต้องกราฟิกได้ ซึ่งงานกราฟิกจะไปอยู่ในสื่อได้หลายหลายรูปแบบก็จริงครับ แต่พอตีวิชานี้เป็นวิชาที่เรียนต่อจากการผลิตงานสื่อสิ่งพิมพ์ ก็เลยให้เด็กทำกราฟิกในสื่อโปสเตอร์ ตอนเลือกงานวิชาเราก็น่าสามารถเลือกเรื่องที่คิดว่ามีเนื้อหาที่ยากที่ต้องอธิบายเยอะๆ ก็ได้ เพราะในโปสเตอร์จะมีเนื้อที่ให้ใส่ข้อความได้ หรือใช้ภาพกราฟิกมาอธิบายแทนตัวหนังสือก็ได้ ผมเลือกออกมา 3 เรื่องที่คิดว่าไม่ยากนัก และน่าสนใจ แล้วให้แต่ละกลุ่มไปเลือกกันเองว่าอยากทำเรื่องไหน แต่ผมก็กำหนดว่าต้องเป็นกราฟิกในโปสเตอร์ตามเนื้อหาวิชาที่ต้องสอน ”

(อ.พรหมพงษ์ แก้วดวงเด่น, มหาวิทยาลัยรังสิต, สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2561)

ประการที่สอง ต้องการเลือกงานวิจัยที่สอดคล้องกับความสามารถของนักศึกษาในการทำ ความเข้าใจเนื้อหางานวิจัยนั้น และความสามารถในการนำเนื้อหางานวิจัยนั้นมาทำการสร้างสรรค์สื่อ ซึ่งหมายความว่าอาจารย์ผู้สอนรายวิชาได้ทำการวิเคราะห์นักศึกษาในรายวิชาของตนเองแล้วว่ามีความถนัดในด้านใดและขาดความรู้หรือทักษะในด้านใด

“ก็พิจารณาหลายอย่างครับ เพราะในวิชาที่สอนเป็นวิชาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ สารสนเทศ นักศึกษาต้องทำแอนิเมชันได้ ตอนแรกก็เลือกงานวิจัยมาดูหลาย

เรื่อง แต่บางเรื่องก็คิดว่ามันยากเกินไปสำหรับนักศึกษาปี 2 จะสื่อสารเนื้อหาให้เข้าใจได้ แต่บางเรื่องก็คิดว่าสื่อสารได้น่าสนใจได้ มันก็เลยต้องดูด้วยว่าเด็กจะทำได้มั้ย หรือถ้าทำได้แต่ก็อาจจะออกมาไม่ดีพอที่จะไปนำเสนอ”

(อ.เอกลักษณ์ แสงเดือนฉาย, วิทยาลัยอาชีวະขอนแก่น, สัมภาษณ์ 7 เมษายน 2561)

ประการที่สาม ต้องการเลือกงานวิจัยที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับรูปแบบและประเภทของสื่อที่จะทำการผลิตในรายวิชานั้น กล่าวคือ เนื้อหางานวิจัยต้องมีความเหมาะสมหรือความยากง่ายในการที่จะสื่อสารผ่านรูปแบบและประเภทของสื่อบางประเภท ดังนั้นในแต่ละรายวิชาได้กำหนดรูปแบบสื่อไว้แล้ว จึงต้องเลือกเนื้อหางานวิจัยนั้นให้สอดคล้องกับรูปแบบหรือประเภทของสื่อนั้น เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและลดข้อจำกัดในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อนั้นให้น้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น วิชาการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ รูปแบบสื่อที่นักศึกษาต้องผลิตสารคดี ซึ่งเป็นรายการที่มีคุณลักษณะของ “ความรู้ผสมความบันเทิง” ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาและภาพ (ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว) จึงมักต้องไปเก็บภาพจากสถานที่จริง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือทางวิชาการในระดับที่มากกว่าการผลิตสื่อรูปแบบอื่น ดังนั้นการเลือกเนื้อหางานวิจัยเรื่องใดที่เหมาะสมจะทำการผลิตสื่อในลักษณะนี้จึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง

“ก็พิจารณาหลายอย่างครับ เพราะในวิชาที่ผมสอนเป็นการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ผมก็คุยกับเด็กๆ ว่า งานวิจัยที่ได้รับมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมในพื้นที่ของเด็กในชุมชน ทำเป็นสปอตวิทยุก็ไม่เหมาะ คนฟังต้องจินตนาการเยอะเลย และเข้าใจยากเพราะไม่เห็นภาพ ควรทำเป็นรายการสารคดีสั้นทางโทรทัศน์ดีกว่า เพราะได้เห็นภาพในชุมชนจะเข้าใจเนื้อหางานวิจัยได้ดี และน่าสนใจมากกว่า”

(อ.วรวิทย์ อ่อนน่วม, มหาวิทยาลัยรังสิต, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

ประการที่สี่ อาจารย์ประจำรายวิชาให้เหตุผลว่าการเลือกโจทย์ให้นักศึกษานั้นเสมือนฝึกการทำงานจริง เพราะในชีวิตจริงเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาออกไปทำงานก็ไม่มีสิทธิ์เลือกโจทย์อยู่แล้ว ดังนั้นการบังคับเลือกให้ก็เท่ากับเป็นการฝึกประสบการณ์ในด้านวิชาชีพให้นักศึกษา

“ตอนที่ทราบว่ามีโครงการอย่างนี้ตอนประชุมก็ชอบมากเลย เป็นโครงการที่ดีมากเลยเข้าร่วมโครงการ คิดว่าการนางานวิจัยมาเป็นโจทย์นี้มันท้าทายมาก เพราะอาจารย์ก็บอกเด็กๆ ว่าเวลาคุณไปทำงานจริง ทางบริษัทให้โจทย์อะไรมา คุณก็ต้องทำสื่อได้ และนี่ก็เป็นเหมือนการทำงานในโลกแห่งความจริงเลย ลองทำตอนนี้อย่างไรพอจบไปจะได้มีประสบการณ์ แต่ที่เลือกงานวิจัยให้ในวิชาก็ดูแล้วว่าน่าจะได้”

(อ.ศิริพร น้อยอำคา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2561)

3. อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาคัดเลือกร่วมกับนักศึกษา วิธีการนี้วิเคราะห์พบว่า อาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญกับเรื่อง “การมีส่วนร่วม” และ “ความสนใจ” ของนักศึกษาเป็นสำคัญ เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปในลักษณะการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

“ผมให้นักศึกษาเลือกงานวิจัยเองจากรายชื่องานวิจัยที่ได้มา พอดีเป็นวิชาการผลิตดิจิทัลสำหรับเกม นักศึกษาควรเลือกเองเพราะเค้าต้องเป็นคนคิดเนื้อหาเรื่องราวในสื่อ และอีกอย่างผมก็อยากให้เด็กเค้ามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ไม่อยากบังคับ”

(อ.สุวิชัย พรรษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนี้ จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมนี้ อาจารย์และนักศึกษาร่วมกันพิจารณางานวิจัยที่จะนำมาสร้างสรรค์สื่อ อาจารย์ประจำวิชาทำหน้าที่ในการสนับสนุนเรื่องข้อมูลของงานวิจัย โดยนักศึกษาให้เหตุผลว่า

- **งานวิจัยนั้นน่าสนใจสำหรับนักศึกษา** โดยที่นักศึกษาเข้าไปอ่านบทคัดย่อหรือเอกสารที่มีอยู่เบื้องต้น และได้เลือกจากความสนใจของตนเอง ซึ่งการทำงานโดยเลือกจากความสนใจจะทำให้นักศึกษาอยากศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากงานวิจัย เพราะเป็นสิ่งที่นักศึกษายากรู้
- **งานวิจัยง่ายต่อความเข้าใจ** หากเป็นงานวิจัยที่ยากต่อความเข้าใจอาจจะทำให้นักศึกษาตีความของงานวิจัยนั้นลำบาก และหากไม่เข้าใจก็ไม่สามารถจะผลิตสื่อได้ ซึ่งงานวิจัยส่วนหนึ่งที่นักศึกษาเลือกนั้นจะเป็นงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ เนื่องจากไม่มีศัพท์ที่ซับซ้อน
- **ต้องการเลือกงานวิจัยที่แตกต่างจากเพื่อน** เนื่องจากต้องการความหลากหลายไม่ยากผลิตงานซ้ำกับเพื่อน นักศึกษาบางส่วนจึงเลือกงานวิจัยที่เพื่อนไม่เลือกทำ เช่น กรณีของนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง มีการเลือกงานวิจัยที่หลากหลายใน 3 วิชา บางวิชาเลือกงานวิจัยที่จะไปผลิตสื่อมากถึง 20 เรื่อง โดยมีเหตุผลว่าไม่ยากทำซ้ำกับเพื่อน เพราะการทำประเด็นซ้ำทำให้คิดเนื้อหาที่จะนำเสนอค่อนข้างยาก และไม่หลากหลาย
- **เลือกงานวิจัยอยู่ในท้องถิ่น** เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ชีบซับ และตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาได้เลือกงานวิจัยของ สกว. ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากต้องการสร้างความตระหนักและการอนุรักษ์พะยูนให้กับนักศึกษา และการเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นนี้จะทำให้

นักศึกษาลงพื้นที่เพื่อพบปะกับนักวิจัยเจ้าของผลงานได้ ทำให้มีมุมมองในการนำเสนอ

4. นักศึกษาเป็นผู้คัดเลือก มีเพียงวิชาเดียวที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาใช้การออกเสียงข้างมากของนักศึกษาในรายวิชาว่าจะเลือกงานวิจัยเรื่องไหนเป็นโจทย์ จากจำนวนงานวิจัย 4 เรื่องที่ทางโครงการเสนอไป ซึ่งอาจารย์ประจำรายวิชาให้เหตุผลว่า เมื่อนักศึกษาเป็นผู้ผลิตสื่อก็ต้องการให้นักศึกษาเลือกเอง จะได้มีความตั้งใจในการผลิตสื่อชิ้นนั้น

“ได้รับรายชื่องานวิจัยมา 4 เรื่อง ก็ลองอ่านดูก็คิดว่าพอเข้าใจได้ ก็ลองมาเล่าให้ฟังว่าแต่ละเรื่องมีเนื้อหาประมาณนี้นะ และเด็กชั้นปี 2-3 ก็พอเข้าใจได้ แต่เค้าก็จะเลือกจากความสนใจมากกว่า ก็เลยให้เด็กโหวตกัน สุดท้ายก็เหลือ 2 เรื่องที่คิดว่าพอจะทำสื่อได้”

(ดร.ดิษยา จูทะศรี, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สัมภาษณ์ 7 เมษายน 2561)

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นความหลากหลายของวิธีคิด วิธีการบริหารจัดการในการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ที่พิจารณาเลือกงานวิจัยเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อตามเงื่อนไข ปัจจัยต่างๆ

โดยงานวิจัยที่เลือกไปเป็นโจทย์ในแต่ละวิชาสามารถแสดงข้อมูลได้ดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5

การเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
1. ภาคอีสาน						
1.มหาสารคาม	การผลิตรายการ วิทยุและโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา	21	4	การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการหนี้สินระดับครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านดอนกอก ตำบลหัวเรือ อำเภอลืออำนาจ จังหวัดมหาสารคาม	นางสาวสุนลวรรณ ชุมเชื้อและคณะ	4
	โครงการนิสิต 1	8	4-7	การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการหนี้สินระดับครัวเรือนตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านดอนกอก ตำบลหัวเรือ อำเภอลืออำนาจ จังหวัด มหาสารคาม	นางสาวสุนลวรรณ ชุมเชื้อและคณะ	2
	ผลพิเศษทางภาพ และเทคนิคพิเศษ	78	3-7	กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำของเกษตรกรบ้านยางน้อย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม	ผศ.ดร.วิภาวี ไทเมือง พล และคณะ	8
				โครงการ พัฒนาช่องทางการตลาดพริกปลอดภัย กรณีศึกษานานหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือทอง จังหวัดมหาสารคาม	นางสาวพัชรี ต้นเสดี และคณะ	12
	การผลิตวีดิทัศน์ และเสียงดิจิทัล สำหรับเกม	43	3	รูปแบบการฟื้นฟูคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมไทพวนเพื่อเสริมสร้างการคุ้มครอง หักแบ่ง แบ่งปัน : กรณีศึกษาชุมชนไทพวนบ้านหม้อ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดหนองคาย	นายสนอง เข้มพรหม มา และคณะ	10
2. วิทยาลัยอาชีวะ	คอมพิวเตอร์	30	3	โครงการวิจัยการปรับตัวของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก	ดร.อุทัย อันพิมพ์ และ	1

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
ขอนแก่น	กราฟิก			กรณีศึกษา: บ้านท่าออย ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	คณะ	
3. ราชภัฏสุรินทร์	การเขียนโปรแกรมบนเว็บ	3	4	โครงการประเพณีแซนโถงตากกับการฟื้นความสัมพันธ์ข้ามแดนของชุมชนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านกันทรอม ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทยกับชุมชนบ้านโคกวัด ตำบลไสร์น้อย อำเภวาริน จังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา	นายคาร มนต์วิงษ์ และคณะ	1
4. เทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสุรินทร์	หลักการแอนิเมชัน	14	4	โครงการฟื้นฟูความสัมพันธ์กลุ่มเครือญาติข้ามแดนชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษานาน่านกลาง ตำบลภูผาหมอก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย กับ บ้านเวียลโป ตำบลจอมกระสานต์ อำเภอจอมกระสานต์ จังหวัดพระวิหาร ราชอาณาจักรกัมพูชา	นายสุเป็น รสชาติ	4
5.เทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตนครราชสีมา	การเตรียมผลิตงานแอนิเมชัน	29	3	โครงการวิจัยการปรับตัวของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก กรณีศึกษา: บ้านท่าออย ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	ดร.อุทัย อันพิมพ์ และคณะ	1
รวมจำนวนสื่อที่ผลิตในรายวิชาต่าง ๆ ในภาคอีสาน = 43 ชิ้น						
2. ภาคกลาง						
1.เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	08221321 แอนิเมชันสำหรับงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์	109	3	ต้นแบบระบบประหยัดพลังงานแบบอัตโนมัติภายในบ้านอัจฉริยะ	ศ.ดร.วาทีต เบญจพลกุล	3
				การพัฒนาฉลากชีวิตชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร	รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล นายสุรัชย์ ชันแก้ว	3

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
				การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเตือนภัยน้ำจืด	ดร.ธรา สีสอาด	3
				ความถี่ใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นนาลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร	3
				การเตรียมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านเชื้อราจากน้ำมันมะพร้าว	รศ.ดร.สนทยา ลิมมัทวาทิ นางสาวสุกรรณิการ์ ทับทิมศรี	3
				นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใย อัญริยะ	ท. ดร.ธีรภาพ เจริญวิริยะ และคณะ	3
2.สถาบัน เทคโนโลยีพระจอม เกล้าฯ เจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง	04116004 การวิเคราะห์ พฤติกรรมผู้บริโภค	80	2	ผลของชนิดน้ำตาลต่อค่าดัชนีน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ เบเกอรี่	ผศ.ดร.คงศักดิ์ ศรีแก้ว นางสาวรำไพ ทองแท้ นางอิสราภรณ์ แรงชิง	1
				ความถี่ใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นนาลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร	1
				การเตรียมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านเชื้อราจากน้ำมันมะพร้าว	รศ.ดร.สนทยา ลิมมัท วาทิ นางสาวสุ กรรณิการ์ ทับทิมศรี	1
				การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเตือนภัยน้ำจืด	ดร.ธรา สีสอาด	1
				โครงการความร่วมมือระหว่างเศรษฐศาสตร์กับกฎหมายในการต่อต้านการ ทุจริตในประเทศไทย	ศาสตราจารย์ ดร.เมธี ครองแก้ว	1

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
				โครงการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ	ดร.อนันต์ คงเครือพันธุ์ และคณะ	1
				พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการธรรมชาติและระบบนิเวศป่าภูหินเหล็กไฟ จังหวัดเลย	ชาลิน ก้นแพงศรี	1
				การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการหนี้ระดับครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านดอนกอก ตำบลหัวเรือ อำเภอวาปี ปทุม จังหวัดมหาสารคาม	สุมลวรรณ ชุ่มเชื้อ	3
				การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร้านอาหารท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร บ้านศรี เจริญ ตำบลเลยวังไสย์ อำเภอกุหลอง จังหวัดเลย	แสงว ดาปะ	1
	04116030 สิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์	21	2	การพัฒนาฉลากชีวิตชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของ ผลิตภัณฑ์อาหาร	รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล นายสุรัชย์ ชันแก้ว	1
				ผลของชนิดน้ำตาลต่อค่าดัชนีน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ เบเกอรี่	ผศ.ดร.คงศักดิ์ ศรีแก้ว นางสาวรำไพ ทองแท้ นางอิสราภรณ์ แรงชิง	1
				การเตรียมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านเชื้อราจากน้ำมันมะพร้าว	รศ.ดร.สนทยา ลิ้มมัท วาภิรติ์ นางสาวสุ กรรณิการ์ ทับทิมศรี	1
				พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการธรรมชาติและระบบนิเวศป่า ภูหินเหล็กไฟ จังหวัดเลย	ชาลิน ก้นแพงศรี	1
				การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเตือนมลพิษอันตราย	ดร.ธารา สีสะอาด	1

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
	04116010 การผลิตสื่อ สิ่งพิมพ์ทาง การเกษตร	80	2	การเตรียมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านเชื้อราจากน้ำมันมะพร้าว	รศ.ดร.สนทยา ลิ้มมัท วาภิรติ์ นางสาวสุ กรรณิการ์ ทับทิมศรี	12
				พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการธรรมชาติและระบบนิเวศป่า ภูหินเหล็กไฟ จังหวัดเลย	ชาลิน ก้นแพงศรี	2
				การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเตือนภัยน้ำจืด	ดร.ธรา สีสะอาด	1
				ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว	ธีรยุทธ สุภาเพ็ชร	6
				ผลของชนิดน้ำตาลต่อค่าดัชนีน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ เบเกอรี่	ผศ.ดร.คงศักดิ์ ศรีแก้ว นางสาวรำไพ ทองแท้ นางอิสราภรณ์ แรงชิง	12
				โครงการความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐศาสตร์กับกฎหมายในการต่อต้านการ ทุจริตในประเทศไทย	ศาสตราจารย์ ดร.เมธี ครองแก้ว	3
				โครงการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ	ดร.อนันต์ คงเครือพันธุ์ และคณะ	4
				ชาติพันธุ์สัมพันธ์กับรังนกนางแอ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เกษม จันท์ดำ	9
				ผลของฮอร์โมนเพศชายต่อสมองในหนูอ้วนและการรักษา	ศ.ดร.ทพญ.สิริพร ฉัตรทิพากร	1
				การปรับตัวของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก กรณีศึกษา: บ้าน ท่าออย ตำบลปูงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	นายอุทัย อันพิมพ์	1
				แนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ของชุมชนบ้านนาห้าง ตำบลลำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี	คุณบิน คงทน	1

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
				การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการหนี้สินระดับครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านดอนกอก ตำบลหัวเรือ อำเภอบ้านปทุม จังหวัดมหาสารคาม	สุมลวรรณ ชุ่มเชื้อ	2
				ประเพณีแซนโฎนตากับการฟื้นความสัมพันธ์ข้ามแดนของชุมชนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านกันทรอม ตำบลกันทรอม อำเภอบ้านนาหว้า จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย กับชุมชนบ้านโคกวัด ตำบลไสร์น้อย อำเภอมหาชนะชัย จังหวัด	นายคาร มนต์วิเศษ	2
				การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร้านอาหารท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร บ้านศรีเจริญ ตำบลเวียงไคย อำเภอบ้านนาหว้า จังหวัดบึงกาฬ	แสง ดาปะ	1
				รูปแบบการบริหารจัดการน้ำประปาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย	กริช ว.ศิริ	2
				การปรับตัวของภูมิปัญญาชุมชนในการประดิษฐ์เครื่องมือประมงของชุมชนประมงพื้นบ้าน จ.ปัตตานี: กรณีศึกษาอวนสามชั้นบางปะเกด	นายเจมูซอ เจละละ	2
				พัฒนาช่องทางการตลาดพริกปลอดภัย กรณีศึกษา บ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	พัชรีย์ ต้นเสดี	8
				กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกรบ้านยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	วิภาวี ไทเมืองพล	1
				การทบทวนสถานการณ์และประเมินผลการพัฒนาอุตสาหกรรมภาคเหนือและการเสริมศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชน องค์การปกครองท้องถิ่นและนิคมอุตสาหกรรมสู่รูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศน์	รศ.ดร.นพ.พงษ์เทพ วิวรรณะเดช และคณะ	1
				โครงการ"สู่สังคมไทยเสมอหน้า การศึกษาโครงสร้างความมั่งคั่งและโครงสร้างอำนาจเพื่อการปฏิรูป"	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	1

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
3. มหาวิทยาลัย รังสิต	RTV 222 วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์	48	3	ต้นแบบระบบประหยัดพลังงานแบบอัตโนมัติภายในบ้านอัจฉริยะ	ศ.ดร.วาทิต เบญจพล กุล	3
				การพัฒนาฉลากชีวิตชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของ ผลิตภัณฑ์อาหาร	รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล นายสุรัชย์ ชันแก้ว	
				ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร	
	ADS 446 นวัตกรรมสื่อ	40	3	ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร	3
				นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไถ่ยุ่งอัจฉริยะ	ศ.ดร.ธีรภาพ เจริญ วิริยะภาพ และคณะ	
				การเตรียมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านเชื้อราจากน้ำมันมะพร้าว	รศ.ดร.สนทยา ลิ้มมัท วาทิณี นางสาวสุกฤษฎิ์ ทับทิมศรี	
	ADS 359 การผลิตงาน โฆษณาทางสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	26	2 / 3	ชาญชรา ก้าวสู่สังคมสูงวัยด้วยความรู้และปัญญา	วรมะศน์ สุวรรณระดา	3
	ADS156	46	3	ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร	10

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
	คอมพิวเตอร์ กราฟิกสำหรับการ โฆษณา			นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใส่ยางอัจฉริยะ	ศ.ดร.ธีรภาพ เจริญ วิริยะภาพ และคณะ	
				ผลของชนิดน้ำตาลต่อค่าดัชนีน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ เบเกอรี่	ผศ.ดร.คงศักดิ์ ศรีแก้ว นางสาวรพี ทองแท้ นางอิสราภรณ์ แรงชิง	
4.มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา	DEC 3311 เทคนิคพิเศษ สำหรับงาน ภาพยนตร์	25	2	ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว	ธีรยุทธ์ สุภาเพ็ชร	1
				การพัฒนาอาหารเสริมที่มีแคลเซียมและคอลลาเจนสูงและวัสดุนาโนคอมโพสิตจากเกล็ดปลา	ศ.นทีทิพย์ กฤษณา	1
	FPRI1201 การออกแบบงาน สร้างภาพยนตร์	8	2	ปัจจัยสำคัญของการสร้างเซลล์ประสาทใหม่และการเสื่อมของสมอง	ศ.ดร.ปิยะรัตน์ โกวิทตรพงศ์	1
รวมจำนวนสื่อที่ผลิตในรายวิชาต่าง ๆ ในภาคกลาง = 125 ชิ้น						
3. ภาคเหนือ						
1.มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	951356 Digital Movie for	20	3	การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเตือนมลพิษอัจฉริยะ	ดร.ชารา สีสะอาด	5

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
	Commerce					
2.มหาวิทยาลัย พายัพ	CA 369 การผลิตรายการ ทางโทรทัศน์	24	3	ต้นแบบระบบประหยัดพลังงานแบบอัตโนมัติภายในบ้านอัจฉริยะ	ศ.ดร.วาทีต เบญจพล กุล	1
				การพัฒนาฉลากชีวิตชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของ ผลิตภัณฑ์อาหาร	รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล นายสุรัชย์ ชันแก้ว	1
3.มหาวิทยาลัยราช ภัฏเชียงใหม่	CA2104 การใช้โปรแกรม สำเร็จรูปสำหรับ ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์	40	2	พัฒนาผลิตภัณฑ์จากขี้เลื่อยชุมชนบ้านจอมทอง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหาง ดง จังหวัดเชียงใหม่	นายธวัช บัวขาว	10
				การจัดการท่องเที่ยว เชี่ยว สวยหอม เมืองเชียงใหม่	นางสาวเปล่งศรี ทอง อ่อน	9
				การสืบค้น ประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนการสร้างคุณค่าให้กับมรดกทาง กายภาพและวัฒนธรรมและการบูรณาการเข้าสู่พิพิธภัณฑ์มีชีวิตโดยชุมชน	อาจารย์ ดร.จุฑาทิพย์ เฉลิมพล / นายอภิโชค สันตะจิตต์ และคณะ	7
รวมจำนวนสื่อที่ผลิตในรายวิชาต่าง ๆ ในภาคเหนือ = 33 ชิ้น						
4. ภาคใต้						
1.วิทยาลัย	CMM-324 กราฟิกและ	27	3	การสร้างธนาคารความดีเพื่อแก้ปัญหาสังคมของหมู่บ้าน : กรณีศึกษาชุมชน แม่เจ้าอยู่หัว ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่	นายชลอ เยี่ยมสุทธิ	10

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
	แอนิเมชันเพื่องาน วิทยุโทรทัศน์			จังหวัดนครศรีธรรมราช		
				แนวทางการอนุรักษ์พะยูน โดยชุมชน เกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	นายสุเทพ ขันชัย	7
				แนวทางการสืบสานศิลปะมโนราห์ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง	นางราตรี หัสชัย	5
	MMA-245 สตอปโมชัน	65	2	แนวทางการอนุรักษ์พะยูน โดยชุมชน เกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	นายสุเทพ ขันชัย	11
2.สงขลา นครินทร์ (ปัตตานี)	870-411 การฝึกปฏิบัติการ สื่อสารมวลชน	32	4	การปรับตัวของภูมิปัญญาชุมชนในการประดิษฐ์เครื่องมือประมงของชุมชน ประมงพื้นบ้าน จ.ปัตตานี	นายเจมูซอ จะเลาะ	1
				การสร้างการเรียนรู้ภูมิปัญญาในการแปรรูปอาหารของชุมชนประมงพื้นบ้าน บางแห่งในพื้นที่ จ.ปัตตานี	นายแสงกุล ปัญญา วจนะโรจน์	1
				ภูมิปัญญาการแปรรูปอาหารทะเล/งานวิจัยท้องถิ่นสู่วิสาหกิจชุมชนโอริงปันตัย	สมาชิกสมาคม ชาวประมงพื้นบ้าน จ. ปัตตานี	1
หาดใหญ่	801-409 สัมมนาทางนิเทศ ศาสตร์	28	4	แนวทางการสืบสานศิลปะมโนราห์ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง	นางราตรี หัส ชัย	9
	801-324 ศิลปะการนำเสนอ งาน	19	2	กระบวนการสร้างและใช้ความรู้ ณรงค์ เรื่องความมั่นคงทางอาหารเพื่อพัฒนา แผนชุมชนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ตำบลทุ่งตำเสาและตำบล คลองหลา อำเภอกลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา	นายแสงกุล ปัญญา วจนะโรจน์	5
มทร.ศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา	14-214-303 การออกแบบ	68	3	แนวทางการอนุรักษ์พะยูน โดยชุมชนเกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง	นายสุเทพ ขันชัย	17

มหาวิทยาลัย	รายวิชา	จำนวน นักศึกษา	ชั้นปี	งานวิจัยที่เลือก	ชื่อนักวิจัยเจ้าของ งาน	จำนวนสื่อ ที่ผลิต (ชิ้น)
	มัลติมีเดีย					
มรภ. นครศรีธรรมราช	3013206 การสื่อสารเพื่อ การพัฒนาท้องถิ่น	17	3	การสร้างธนาคารความดีเพื่อแก้ปัญหาสังคมของหมู่บ้าน : กรณีศึกษาชุมชน แม่เจ้าอยู่หัว ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	นายชลอ เอี่ยมสุทธิ์	2
สงขลานครินทร์ (สงขลา)	896-376 การ เขียนเพื่อการ สื่อสารมวลชน	81	3	แนวทางการพัฒนากลไกขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำคลองหลา เพื่อแก้ไข ปัญหาน้ำแล้งตำบลคลองหลา อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา ระยะที่ 2	นายปรีชา อ่องแก้ว	6
	รวมจำนวนสื่อที่ผลิตในรายวิชาต่าง ๆ ในภาคใต้ = 75 ชิ้น					
	รวมสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยจากรายวิชาต่างๆ ทุกภูมิภาค จำนวน 276 ชิ้น					

4. จำนวนและรูปแบบที่หลากหลายของสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย ผล (Output) ที่ได้ซึ่งตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งได้จำนวนทั้งสิ้น 276 ชิ้น และจำนวนสื่อที่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 32 ชิ้น โดยแต่ละวิชามีการผลิตสื่อในรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 สรุปจำนวนสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

สรุปจำนวนสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยจากรายวิชาต่าง ๆ			
ภูมิภาค	จำนวนมหาวิทยาลัย	จำนวนผลงานสื่อจากรายวิชาต่าง ๆ	จำนวนสื่อที่พัฒนาหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ภาคตะวันออกเฉียง	5 มหาวิทยาลัย 8 วิชา	43	8
ภาคกลาง	4 มหาวิทยาลัย 10 วิชา	125	11
ภาคเหนือ	3 มหาวิทยาลัย 3 วิชา	33	6
ภาคใต้	6 มหาวิทยาลัย 10 วิชา	75	7
รวม	18 มหาวิทยาลัย 32 วิชา	276	32

ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบให้มีการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยโดยผ่านการเรียนการสอนในรายวิชา ส่งผลให้ปริมาณชิ้นงานสื่อในรายวิชาที่มีจำนวนมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 4 ประการ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ประการแรก ลักษณะเนื้อหาหรือรายวิชาที่ทำการเรียนการสอน โดยแต่ละรายวิชามีคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา ซึ่งส่งผลต่อจำนวนที่มงานในการสร้างสรรค์สื่อ ตัวอย่างเช่น วิชาการผลิตสารคดีเบื้องต้น ซึ่งในกระบวนการผลิตสารคดี

จำเป็นต้องทำงานเป็นทีม ที่ประกอบไปด้วย คนเขียนบท คนให้เสียงพากย์ ผู้ดำเนินรายการ คนถ่ายทำ เป็นต้น ซึ่งเมื่อต้องทำงานเป็นกลุ่มดังนั้นในรายวิชาดังกล่าวจึงได้จำนวนสื่อไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตาม ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชานั้นด้วย นอกจากนี้ ลักษณะเนื้อหาวิชายังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพิจารณาของอาจารย์ผู้สอน ประจำวิชาว่านักศึกษาควรทำงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม เพื่อให้เกิดทักษะเฉพาะที่จำเป็นต้องฝึกฝนหรือไม่ ตัวอย่างเช่น วิชาการผลิตสื่อโฆษณาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นวิชาที่เน้นการใช้กราฟิก ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่นักศึกษาทุกคนในสาขาโฆษณาต้องเรียน ดังนั้นเมื่อนำโจทย์งานวิจัยเข้าไปในรายวิชานี้ อาจารย์ผู้สอนจึงต้องกำหนดให้เป็นงานเดี่ยว

“วิชานี้มีเด็กไม่มากนัก ยี่สิบกว่าคน และเป็นวิชาที่ต้องการให้ทุกคนได้ใช้ทักษะจากรายวิชาอื่นที่เรียนมาด้วย ต้องนำความรู้ด้านการทำสื่อสิ่งพิมพ์ที่เรียนไปทอมที่แล้วมาใช้ในทอมนี้ที่สอนกราฟิก เลยต้องเป็นงานเดี่ยวทุกคน”

(อาจารย์พรหมพงษ์ แก้วดวงเด่น, มหาวิทยาลัยรังสิต, สัมภาษณ์วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2561)

ประการที่สอง จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนชิ้นงานสื่อด้วย โดยเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะเนื้อหาวิชา โดยหากในรายวิชาใดที่มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนจำนวนมาก และเป็นรายวิชาที่จำเป็นต้องทำงานเป็นกลุ่มหรือสามารถทำงานเดี่ยวได้ ก็จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของอาจารย์ผู้สอนในการกำหนด

ประการที่สาม ระดับชั้นปีของนักศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในด้านทักษะการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาต้องพิจารณาว่าควรแบ่งจำนวนนักศึกษาเท่าใดในแต่ละกลุ่ม ดังข้อมูลต่อไปนี้

“พอดีวิชานี้เป็นวิชาที่เด็กปี 2 และปี 3 ลงเรียนได้ พอมาคละกัน ตอนจะแบ่งกลุ่มก็คิดเหมือนกันว่าต้องคละเด็กทั้ง 2 ชั้นปีให้อยู่ในแต่ละกลุ่ม เพราะชั้นปี 3 ผ่านวิชาการผลิตงานสิ่งพิมพ์ตัวแรกมาแล้ว ก็จะได้ช่วยกันและคอยสอนปี 2 ด้วย แต่พอดีวิชานี้มีเด็กลงไม่มากนักเลยแบ่งเป็นกลุ่มละ 3-4 คน”

(อาจารย์จากมหาวิทยาลัยรังสิต, เวทีการเสวนากลุ่มย่อย, กิจกรรมการแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อของนักสื่อสารงานวิจัยภาคกลาง, วันที่ 31 ต.ค.61)

ประการที่สี่ ดุลพินิจของอาจารย์ผู้สอน ปัจจัยประการนี้ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนบางท่านมีวิธีคิดและพิจารณาที่แตกต่างกัน บนเงื่อนไขปัจจัย 3 ประการแรกดังที่กล่าวมา โดยอาจารย์บางท่านให้ความสำคัญกับลักษณะเนื้อหาวิชาและความยากง่ายของกระบวนการผลิต และความยากง่ายของงานวิจัยที่เลือกมาสร้างสรรค์สื่อ ดังข้อมูลต่อไปนี้

“ในการแบ่งกลุ่มนักศึกษาในรายวิชาที่สอน เราจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชานั้นว่าต้องทำงานเป็นทีมหรือเดี่ยวได้ แต่ก็ดูความยากง่ายของโจทย์ด้วย ... ถ้างานวิจัยที่เลือกมายากมากก็อาจให้กลุ่มละ 3-4 คน ช่วยกันคิด และยิ่งถ้าเป็นวิชาที่ต้องมีกระบวนการหลายขั้นตอนอย่างการทำแอนิเมชัน ก็จะทำให้แบ่งกลุ่มที่มีคนมากขึ้น อาจเป็นกลุ่มละ 6 คน”

(อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีลาดกระบัง, เวทีการเสวนากลุ่มย่อย, กิจกรรมการแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อของนักสื่อสารงานวิจัยภาคกลาง, วันที่ 31 ต.ค.61)

ตารางที่ 4.7

รูปแบบที่หลากหลายของสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาต่าง ๆ

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	รูปแบบสื่อ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มหาวิทยาลัย 8 วิชา	1.ม.มหาสารคาม	ศึกษาศาสตร์	เทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษา	0503214	การผลิตสื่อประสมเพื่อการเรียน การสอนและการนำเสนอ และ	ภาพยนตร์สั้น
				0503318	การผลิตสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อ การศึกษา	คลิป (แอนิเมชั่น)
		วิทยาการ สารสนเทศ	สื่อนฤมิต	1205364	การพัฒนาวิดีโอดิจิทัลสำหรับเกม	คลิป (Motiongraphic)
				1205264	การพัฒนาเว็บเบื้องต้น	แอนิเมชั่น
		วิทยาการ สารสนเทศ	สื่อนฤมิต	1205337	ผลพิเศษทางภาพและเทคนิค พิเศษ	คลิป (Motiongraphic)
				1205xxx	การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บน โทรศัพท์เคลื่อนที่	เว็บไซต์
	2. ม.ราชภัฏเลย	ครุศาสตร์	คอมพิวเตอร์	1164904	โครงการด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	คลิป

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	รูปแบบสื่อ
			ศึกษา			(แอนิเมชั่น)
	3. วิทยาลัยอาชีวะขอนแก่น		คอมพิวเตอร์ กราฟิก		คอมพิวเตอร์สารสนเทศเพื่องาน อาชีพ	คลิป (แอนิเมชั่น)
	4. ม.ราชภัฏสุรินทร์	วิทยาการ จัดการ	คอมพิวเตอร์ธุรกิจ		การเขียนโปรแกรมบนเว็บ	ภาพยนตร์สั้น
	5. ม.เทคโนโลยีราชมงคล อีสาน(สุรินทร์)	1.ศิลปกรรม และการ ออกแบบ อุตสาหกรรม	เทคโนโลยี มัลติมีเดีย		หลักการแอนิเมชั่น	คลิป (แอนิเมชั่น)
		2.เทคโนโลยี การจัดการ	เทคโนโลยี มัลติมีเดีย		การผลิตแอนิเมชันขั้นสูง	คลิป (Motiongraphic)
กลาง 4 มหาวิทยาลัย 10 วิชา	1.ม.เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี	เทคโนโลยี สื่อสารมวลชน	เทคโนโลยีการ โฆษณาและ ประชาสัมพันธ์	08221321	แอนิเมชันสำหรับงานโฆษณาและ ประชาสัมพันธ์	คลิปวิดีโอ (แอนิเมชัน 2D)
	2. มหาวิทยาลัยรังสิต	วิทยาลัย นิเทศศาสตร์	วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์	RTV 222	การเขียนและสร้างสรรค์รายการ โทรทัศน์	สารคดีทางโทรทัศน์
			การโฆษณา	ADS 446	นวัตกรรมสื่อ	คลิปวิดีโอ (TVC)
				ADS 359	การผลิตงานโฆษณาทางสื่อ	คลิปวิดีโอ

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	รูปแบบสื่อ
					อิเล็กทรอนิกส์	(TVC)
				ADS 156	คอมพิวเตอร์กราฟิกสำหรับการโฆษณา	โปสเตอร์ (graphic)
				DEC 3311	เทคนิคพิเศษสำหรับงานภาพยนตร์	ภาพยนตร์สั้น
	3. ม.ราชภัฏสวนสุนันทา	วิทยาลัยการ ภาพยนตร์ ศิลปะการแสดง และสื่อใหม่	ภาพยนตร์ ศิลปะการแสดง และสื่อใหม่	FPRI1201	การออกแบบงานสร้างภาพยนตร์	ภาพยนตร์สั้น
				04116004	การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค	คลิปวิดีโอ (Infographic, Motiongraphic) TVC
				04116030	สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์	E Publishig
เหนือ 3 มหาวิทยาลัย 3 วิชา	1.ม.เชียงใหม่	วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และ เทคโนโลยี	หลักสูตรแอนิเมชันและเกม	951356	Digital Movie for Commerce	คลิปวิดีโอ (แอนิเมชัน)
	2.ม.พายัพ	นิเทศศาสตร์	นิเทศศาสตร์	CA 369	การผลิตรายการทางโทรทัศน์	คลิปวิดีโอ
	3. ม.ราชภัฏเชียงใหม่	วิทยาการ จัดการ	นิเทศศาสตร์	CA2104	การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับ ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์	โปสเตอร์ (Infographic)
ภาคใต้ 6มหาวิทยาลัย	1.ม.หาดใหญ่	นิเทศศาสตร์	นิเทศศาสตร์	801-324	ศิลปะการนำเสนอ	คลิปวิดีโอ (แอนิเมชัน)
				801-409	สัมมนาทางนิเทศศาสตร์	คลิปวิดีโอ

ภาค	มหาวิทยาลัย	คณะ	สาขา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	รูปแบบสื่อ
8 วิชา	2.ม.เทคโนโลยีราชมงคลศรี วิชัย (สงขลา)	ครุศาสตร์ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี	เทคโนโลยี สื่อสารมวลชน	14-214-303	การออกแบบมัลติมีเดีย	คลิปวิดีโอ (แอนิเมชั่น)
	3.ม.สงขลานครินทร์ (วิทยาเขตสงขลา)	ศิลปศาสตร์	สารัตถ-ศึกษา	896-376	การเขียนเพื่อการสื่อสารมวลชน	คลิปวิดีโอ
	4. ม.สงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี)	วิทยาการ สื่อสาร	นิเทศศาสตร์	870-411	การฝึกปฏิบัติการสื่อสารมวลชน	สารคดี
	5. ม.วลัยลักษณ์	สำนักวิชา สารสนเทศ ศาสตร์	นิเทศศาสตร์	CMM-324	กราฟิกและ แอนิเมชันเพื่องานวิทยุโทรทัศน์	คลิปวิดีโอ (แอนิเมชัน)
			มัลติมีเดียและแ อนิเมชัน	MMA-245	สต็อปโมชั่น	คลิปวิดีโอ (Stop motion)
	6. ม.ราชภัฏ นครศรีธรรมราช	วิทยาการ จัดการ	นิเทศศาสตร์	3013206	การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	คลิปวิดีโอ

จากตารางดังกล่าวข้างต้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่ นักศึกษาสังสรรค์นั้นจะมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ลักษณะเนื้อหารายวิชาที่ทำการเรียนการสอน ซึ่งแต่ละรายวิชามีคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา ตัวอย่างเช่น วิชา หลักการแอนิเมชัน วิชาแอนิเมชัน สำหรับงานโฆษณาประชาสัมพันธ์ ฯลฯ สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่ผลิตในรายวิชาเหล่านี้ก็จะมีรูปแบบคลิปวิดีโอสั้นที่ใช้เทคนิคแอนิเมชัน หรือวิชาการผลิตงานภาพยนตร์ สื่อเพื่อเผยแพร่ งานวิจัยที่ผลิตในรายวิชาเหล่านี้ก็จะมีรูปแบบเป็นหนังสือ ขณะที่วิชาที่เปิดกว้างในการ เลือกใช้รูปแบบสื่อ เช่น วิชาการผลิตงานโฆษณาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิชาโครงงานนิสิต ฯลฯ สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่ผลิตในรายวิชาเหล่านี้ก็จะมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น คลิปวิดีโอสั้น ที่เน้นใช้อินโฟกราฟิก หนังสือ เป็นต้น

ประการที่สอง ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา ในบางวิชานักศึกษาสามารถใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ได้อิสระขึ้นเนื่องจากเป็นวิชาโครงงานซึ่งมักเป็นวิชาสุดท้ายของหลักสูตรก่อนที่จะจบการศึกษา ดังนั้นจึงไม่มีกรอบกำหนดเหมือนเช่นวิชาอื่น นักศึกษาก็สามารถสร้างสรรค์สื่อในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายได้

ประการที่สาม เนื้อหางานวิจัย โดยงานวิจัยบางเรื่องมีเนื้อหาที่จำเป็นต้องสื่อสารให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือดึงดูดความสนใจด้วยภาพเคลื่อนไหว นักศึกษาก็จะผลิตสื่อในรูปแบบอินโฟ กราฟิกหรือแอนิเมชัน เป็นต้น ซึ่งความยากง่ายของงานวิจัยก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดรูปแบบของสื่อ

5. ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาต่าง ๆ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยออกไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ทีมวิจัยได้ออกแบบไว้ ก็ยังมีเงื่อนไข/ปัจจัย ต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ในแง่มุมมองอื่นๆ ด้วย ซึ่งทีมวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาต่างๆ และเงื่อนไข/ปัจจัย ต่างๆ ที่ส่งผลในแง่มุมมองอื่นๆ ควบคู่กันไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ผลงานการสร้างสรรค์สื่อที่มีรูปแบบที่หลากหลาย จากการวิเคราะห์พบว่า ผลงานสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้จากรายวิชาต่างๆ นั้นมีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ โปสเตอร์ สารคดีสั้น หนังสือ คลิปวิดีโอสั้น เว็บไซต์ ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้เทคนิคการสร้างสรรคด้วย กราฟิก อินโฟกราฟิก โมชันกราฟิก แอนิเมชัน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบสื่อ คือ เนื้อหางานวิจัยที่นำมาเป็นโจทย์เพื่อสร้างสรรค์สื่อ เนื้อหารายวิชาที่นำงานวิจัยไปเป็นโจทย์ การตีความโจทย์เป็นต้น

2) เกิดเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะผู้วิจัย โหนด อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และนักศึกษา เนื่องจากผู้ทำหน้าที่ในกระบวนการสื่อสารหรือ “ผู้ส่งสาร” (sender) นั้น ต้องมีความรู้และทักษะในการสื่อสารในระดับดีหรือมีความสามารถในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อตนเอง จึงเน้นไปที่การเลือกทำงานกับเครือข่ายทางการสื่อสารที่เคยร่วมงานใน 2 โครงการแรก ซึ่งเป็นอาจารย์และนักศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์ ประกอบกับคณะผู้วิจัยเชื่อว่า แม้ว่านักสื่อสารงานวิจัยควรมีความรู้และทักษะด้านการสื่อสารในระดับหนึ่ง ก็ยังจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานวิจัยที่ต้องทำการเผยแพร่ในระดับดีเช่นกัน ดังนั้นจึงได้มีการออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ที่เกี่ยวกับเทคนิคการจับประเด็นเนื้อหางานวิจัย การเลือกและย่อยเนื้อหางานวิจัยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นก่อนทำการผลิตสื่อ

3) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมนักศึกษาที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งนำไปสู่เครือข่ายความสัมพันธ์ในระดับนักศึกษาต่างสถาบัน

4) เปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนไปสู่การลงพื้นที่จริง ในบางวิชาที่เน้นการบรรยายในห้องเรียน เมื่อนำงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ก็ต้องดำเนินการพบนักวิจัยในพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนสู่การลงพื้นที่จริง

ดังข้อมูลต่อไปนี้

“โครงการนี้ดีมาก ทำให้ผมต้องปรับวิธีการเรียนการสอนต่างๆไป
เดิม เพราะพองานวิจัยเป็นโจทย์ เราก็ต้องให้เด็กลงพื้นที่ เด็กได้ลงไป
ลุย ได้ลงไปศึกษาด้วยตัวเอง ได้ลงไปสร้างความรู้ด้วยตนเองกับชุมชน
แล้วก็ทำให้เด็กต้องกระตือรือร้น ใช้พลังมากมาย”

(อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตนครราชสีมา, เวทีเสวนากลุ่มย่อย, 23 เม.ย 61)

5) เกิดการติดต่อประสานระหว่างเครือข่ายที่มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในการ
ก่อตั้งกลุ่มนักสื่อสารงานวิจัยได้ จากงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเครือข่ายอาจารย์
มหาวิทยาลัยบางภูมิภาคมีศักยภาพมากพอที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในการก่อตั้งกลุ่มนักสื่อสาร
งานวิจัยในระดับภูมิภาคได้ในอนาคต ได้แก่ เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครือข่าย
ภาคใต้ เป็นต้น

6. ผลงานที่ได้รับรางวัล

หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ทางโครงการให้เวลานักศึกษาแต่ละทีม 3 สัปดาห์ในการ
นำข้อเสนอแนะขอวิทยากรไปปรับแก้ไขงาน แล้วนำมานำเสนอในกิจกรรมการแสดงผลงาน
สร้างสรรค์สื่อของนักสื่อสารงานวิจัยในแต่ละภาค

โดยผลงานที่มีการปรับแก้ได้ดียอดเยี่ยม ทางโครงการวิจัยให้รางวัล The Winner และ
ผลงานที่ได้รับการโหวตด้วยการกดไลค์กดแชร์ใน fanpage มากที่สุดได้รับรางวัล Popular Vote
ดังภาพผลงานต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 สรุปมหาวิทยาลัยที่ได้รับรางวัลในแต่ละภาค

ภาค	รางวัล The Winner	รางวัล Popular Vote
ตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	วิทยาลัยอาชีวศึกษา ขอนแก่น
กลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	มหาวิทยาลัยรังสิต
เหนือ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	มหาวิทยาลัยพายัพ
ใต้	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

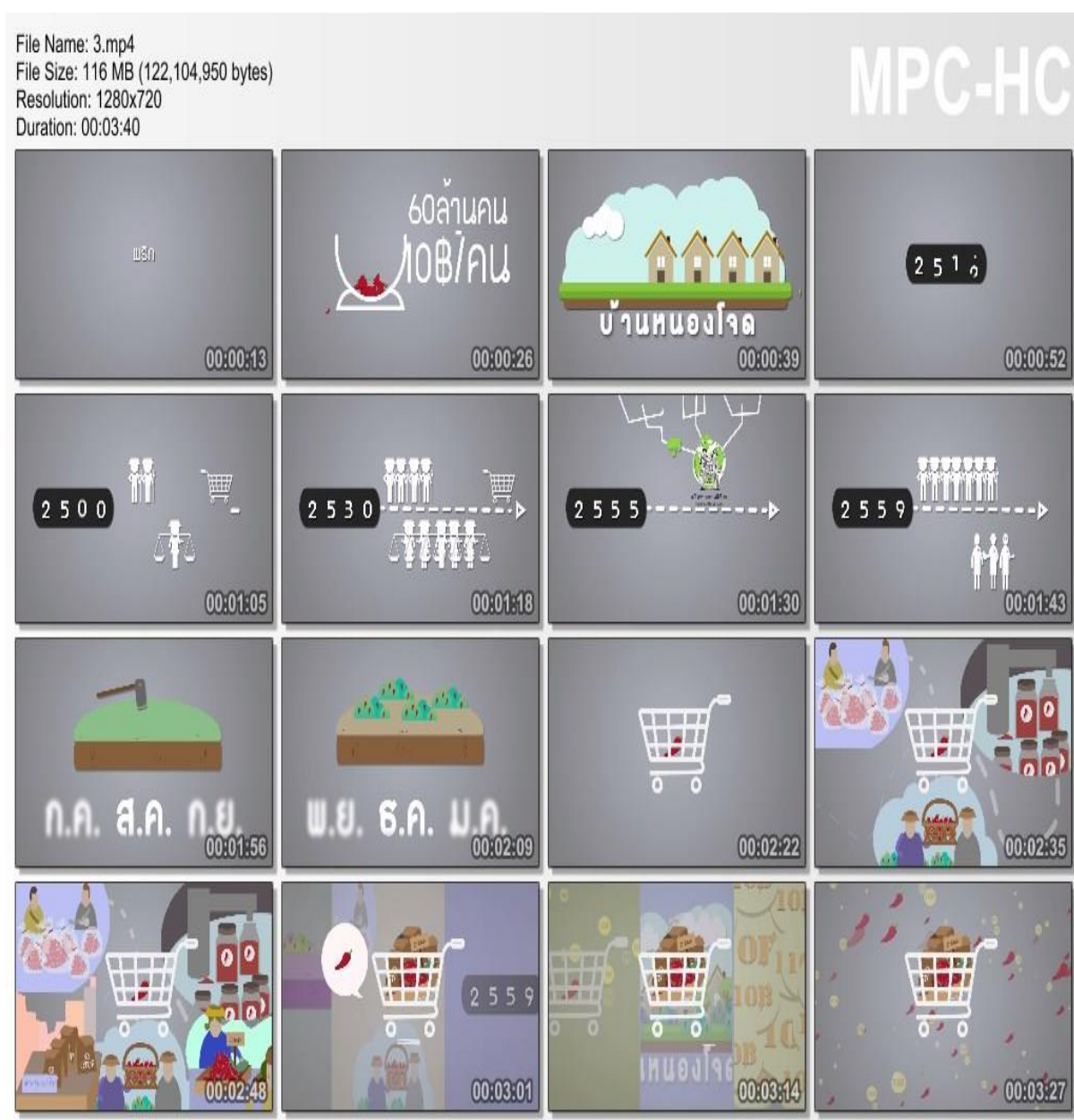
ทีมที่ได้รับรางวัลของแต่ละภูมิภาค มีรายละเอียดดังนี้

รายละเอียดผลงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รางวัล **THE WINNER** ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “พัฒนาช่องทางการตลาดพริกปลอดภัย
กรณีศึกษากันหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” ของพัชรี ต้นเสดี
และคณะ

สร้างสรรค์ผลงานโดย เขมทัต พากักดี ภัทธร สารณะ เกริกพล แสนรัตน์ นักศึกษา
คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาพที่ 4.4 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รางวัล POPULAR VOTE ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “การปรับตัวของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากกรณีศึกษา: บ้านท่าอ้อย ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” ของ ดร.อุทัย อันพิมพ์ และคณะ

สร้างสรรค์ผลงานโดย นายน้ำ เสนาชัย นายพจน์ ยวงเงิน นักศึกษาคณะศิลปกรรม วิทยาลัยอาชีวະขอนแก่น

ภาพที่ 4.5 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลงานที่มียอดเยี่ยมที่สุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกรบ้านยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”

ของ ผศ.ดร.วิภาวี ไทเมืองพล

สร้างสรรค์ผลงานโดย นายธนวิทย์ ทิพย์สุบรรณ นางสาวบุษยมาส บุตรพิมพ์ นายพรพิชัย โทนคำ นายยุทธพล วง นักศึกษาคณะวิทยาการสารสนเทศ นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาพที่ 4.6 ผลงานที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมที่สุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายละเอียดผลงานภาคกลาง

รางวัล THE WINNER ภาคกลาง

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “การพัฒนาฉลากชี้วัดชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร” ของ รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล และ ดร.สุรัชย์ ชันแก้ว

สร้างสรรค์ผลงานโดย นายธีระวัฒน์ บุญพิnix นางสาวเจนจิรา เอี่ยมสอาด นางสาวประกายแก้ว จงอุ้มกลาง นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภาพที่ 4.7 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคกลาง

รางวัล POPULAR VOTE ภาคกลาง

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องทำน้ำอุ่นฉลากเขียว” ของ ชีรยุทธ์ สุภาพิษฐ์

สร้างสรรค์ผลงานโดยนางสาวศุภดา ศรีภิรมย์ นางสาวปกิตตา จันทร
นางสาว กัญญาณัฐ จันทรเกตุ นางสาว อัญมณี ม่วงสีทอง นักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต

ภาพที่ 4.8 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคกลาง

รายละเอียดผลงานภาคเหนือ

รางวัล THE WINNER ภาคเหนือ

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเลือดหมุน อัจฉริยะ” ของ ผศ.ดร.ธีรเกียรติ์ เกิดเจริญ และ น.ส.ธรา สีสะอาด

สร้างสรรค์ผลงานโดย นายมารุต พรหมพุทธา นายกุลิศร์ รัตนภักดีชาติ นายพีรณัฐ เทพจันทร์ นายธนอรรณพ ป่าต๋ม นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพที่ 4.9 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคเหนือ

รางวัล Popular Vote ภาคเหนือ

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “การพัฒนาฉากชีวิตชีวภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร” ของ รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล และดร.สุรัชย์ ชื่นแก้ว

สร้างสรรค์ผลงานโดย นายชนะพล ออยรังษะภูฏูล นางสาวหทัยา สะอี นางสาวนพรัตน์ แก้วคำ นางสาวสุวรรณา เมธาวิสุวรรณ นางสาวศศิลา สมบูรณ์ยิ่ง นักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ

ภาพที่ 4.10 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคเหนือ

รายละเอียดผลงานภาคใต้

รางวัล **The Winner** ภาคใต้

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “การปรับตัวของภูมิปัญญาชุมชนในการประดิษฐ์เครื่องมือประมงของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดปัตตานี : กรณีศึกษาอวนสามชั้นบางประเภท” ของ นายเจ๊ะมุซอ เจ๊ะเลาะและคณะ

สร้างสรรค์ผลงานสื่อโดย นายไกรเลิศ โออิฐ นายสุธรรม ชามูดีง นายันัฐวุฒิ แสงกระจ่าง นายกฤษฎีก์ ไมสัน นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

ภาพที่ 4.11 ผลงานที่ได้รับรางวัล THE WINNER ภาคใต้

รางวัล Popular Vote ภาคใต้

ผลงานผลิตสื่อนำเสนอผลงานวิจัยโครงการ “แนวทางการสืบสานศิลปะมโนราห์ อำเภอ
นาโยง จังหวัดตรัง” ของ นางราตรี หัสชัย

สร้างสรรค์ผลงานสื่อโดย นายกรกช อัมพรวิวัฒน์ นางสาวสุธิดา สังข์สวัสดิ์
นางสาวนาถตยา กัลยะเวทย์ นักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่

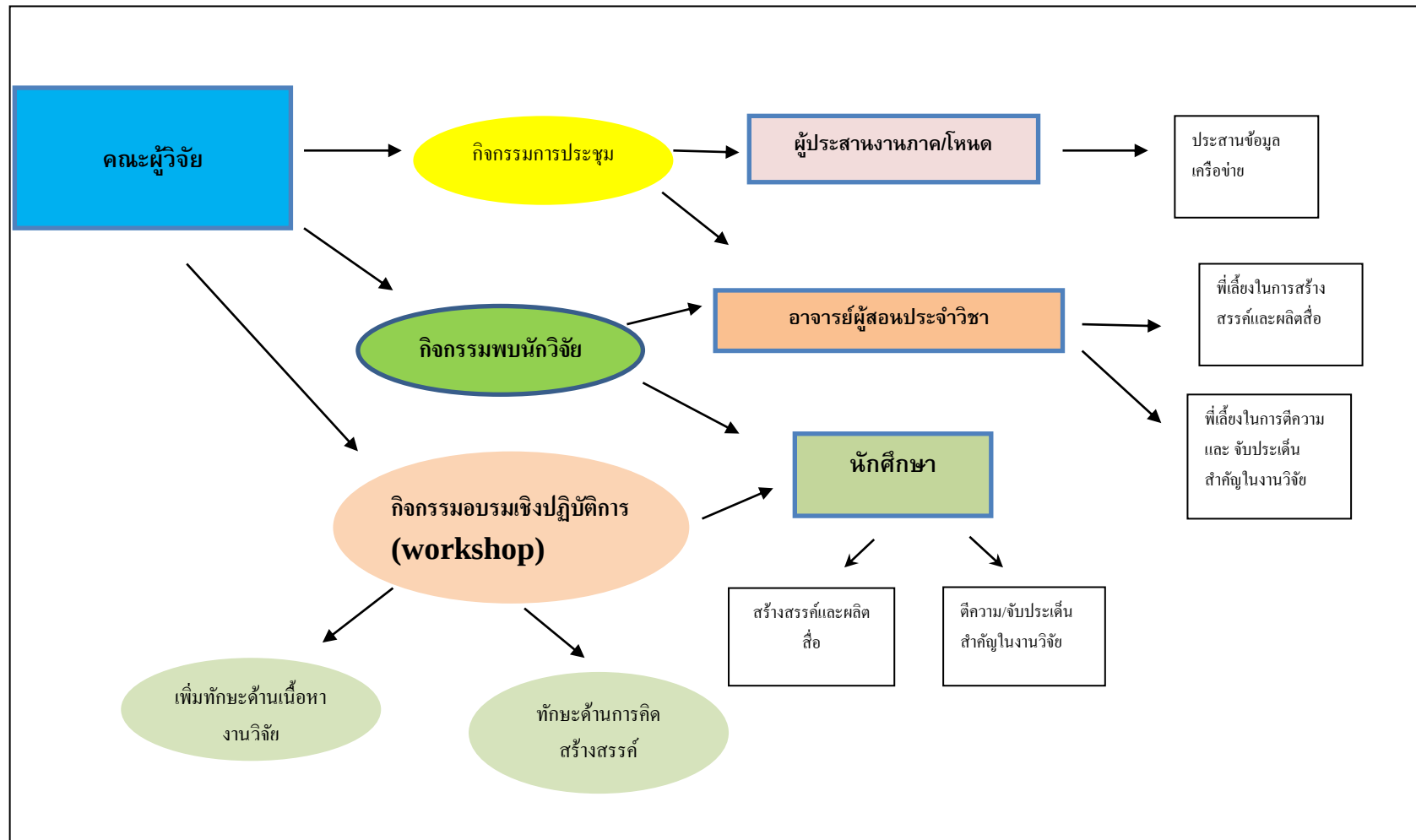
ภาพที่ 4.12 ผลงานที่ได้รับรางวัล POPULAR VOTE ภาคใต้

ส่วนที่ 2 ถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

กระบวนการพัฒนา “นักสื่อสารงานวิจัย “ นับว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมในงานวิจัย เนื่องจากผลลัพธ์ที่จะได้จากกระบวนการวิจัยนั้น มิได้มีเพียง “ความรู้” เท่านั้น หากแต่ “ความยั่งยืน” ในแง่การใช้และการสืบทอดความรู้ นั้นก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกัน

ดังนั้นกระบวนการพัฒนาคนเพื่อให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัยนี้ สามารถช่วยต่อยอดการสร้างสรรค์และผลิตสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดเครือข่ายนักสื่อสารงานวิจัยได้ในระยะยาว ซึ่งกระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ทำการถอดบทเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับใช้หรือต่อยอดได้ต่อไป โดยการถอดบทเรียนนี้ คณะผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดวางแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.13 แสดงกรอบความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรงานวิจัย

เนื่องจากการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยในงานวิจัยนี้ เป็นกระบวนการที่ต้องมีการปรับและเสริมความรู้และความเข้าใจตั้งแต่ระดับโหนดหรือผู้ประสานงานภาค อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และนักศึกษาที่ทำการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ซึ่งสามารถถอดบทเรียนกระบวนการทำงานได้ 5 ประเด็น สำคัญ ได้แก่

- 1) กระบวนการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคหรือโหนด
- 2) กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอน
- 3) กระบวนการพัฒนานักศึกษาด้วยกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop)
- 4) ผลที่เกิดจากการออกแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 5) กรณีประสบความสำเร็จ

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กระบวนการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคหรือ โหนด

การทำงานร่วมกับโหนด อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็น “กระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย” ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากลไกในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ทางโครงการจึงมีการคัดเลือกหรือสรรหาโหนด เพื่อให้ได้ผู้ประสานงานภาคหรือโหนดที่มีศักยภาพในการทำงานประสานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาต่อไป ซึ่งคุณลักษณะของผู้ประสานงานภาคที่เหมาะสมและคาดว่าจะสามารถผลักดันงานวิจัยของ สกว. เข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชาต่างๆ ได้นั้น คณะผู้วิจัยสามารถถอดบทเรียนได้ดังนี้

1) การสรรหาโหนด เนื่องจากงานวิจัยนี้ “โหนด” หรือ “ผู้ประสานงานภาค” เป็นหัวใจหรือหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน เพราะเป็นการดำเนินกิจกรรมในระดับภูมิภาคจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่เป็น “ผู้เชื่อมต่อ” ดังนั้นหากสรรหาโหนดได้ในเวลาอันรวดเร็วก็จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามกำหนดเวลาและหากเกิดปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานก็จะมีเวลาในการหาโหนดใหม่หรือหาโหนดเพิ่มได้ โดยไม่ทำให้การดำเนินกิจกรรมล่าช้า ซึ่งคณะผู้วิจัยถอดบทเรียนจากกระบวนการทำงานพบวิธีการสรรหาโหนดที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปได้อย่างดี ดังนี้

- 1.1 สรรหาโหนดจากเครือข่าย/กัลยาณมิตรที่เคยร่วมงานกันมาก่อน โหนดดังกล่าวมาจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาเคยส่งผลงานสร้างสรรค์สื่อเข้าร่วมประกวดกับโครงการใน 2 ปีแรก
- 1.2 สรรหาโหนดจากเครือข่ายนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสายนิเทศศาสตร์ ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวนี้ ทีมนักวิจัยได้พบในงานประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง

1.3 สรรหาโหนดโดยใช้วิธีการที่เรียกว่า “สโนว์บอล เทคนิค” (Snowball Technique) โดยการอ้างอิงแบบปากต่อปาก กล่าวคือคณะผู้วิจัย สามารถสรรหาโหนดได้จากการแนะนำของอาจารย์ท่านอื่นๆ ต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลให้สามารถเพิ่มจำนวนโหนดทั้งที่เป็นผู้ประสานงานภาคและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ

2) คุณสมบัติของโหนด

เมื่อดำเนินโครงการมาในระยะเวลาหนึ่ง คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนจากการดำเนินงานร่วมกับโหนด พบว่าโหนดหรือผู้ประสานงานภาคแต่ละคนมีคุณลักษณะ (Attributes) ที่เป็นข้อดีในการดำเนินงาน ดังนั้นหากทำการวิเคราะห์คุณลักษณะที่เป็นข้อดีที่เอื้อต่อการทำงานของโหนด จะเป็นประโยชน์ในการยกระดับเป็นต้นแบบ (Model) ในการสรรหาผู้ประสานงานภาคของ สกว. ต่อไปได้ในอนาคต โดยสามารถทำการวิเคราะห์ลักษณะที่เป็นข้อดีของโหนดหรือผู้ประสานงานภาค ได้ดังต่อไปนี้

คุณลักษณะที่เป็นข้อดี

(1) **มีความรู้** เนื่องจากกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย เป็นกระบวนการที่ใช้ความรู้ทางการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการในการสร้างสรรค์สื่อใหม่ ดังนั้นคุณลักษณะขั้นพื้นฐานของผู้ประสานงานเครือข่าย คือ ต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร การสร้างสรรค์สื่อใหม่ ความรู้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย เนื่องจากโหนดจะต้องประสานหาอาจารย์ผู้สอนรายวิชาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่สอนด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ดังนั้นหากมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมาจะสามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆ ที่ต้องดำเนินการเมื่อเข้าร่วมโครงการได้ อย่างไรก็ตาม ทุนความรู้อีกแขนงหนึ่งที่สำคัญและเป็น “ตัวช่วย” ในการทำงานได้เป็นอย่างดีคือ มีความรู้ความเข้าใจงานทางด้านวิทยาศาสตร์ โหนดบางท่านมีความรู้พื้นฐานงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้สามารถอ่านและย่อยงานวิจัยวิทยาศาสตร์ให้กับนักศึกษาได้

(2) **เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย** เนื่องจากกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยของคณะผู้วิจัย เป็นกระบวนการที่ไม่เน้นเฉพาะแค่การพัฒนานักศึกษาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยเท่านั้น หากแต่เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายอาจารย์ให้มีความสามารถเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้พัฒนานักศึกษา (Trainer) ดังนั้น คุณลักษณะประการนี้จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาได้

(3) **มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน** ในการประสานงานกับเครือข่ายอาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานภาคหรือโหนดจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ตัวอย่างเช่น ผู้ประสานงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เป็นโหนดที่มีประสบการณ์การทำงานเป็นผู้ประสานให้กับ

นักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัยที่เลือกไปเป็นโจทย์เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมหรือพานักศึกษาลงพื้นที่เพื่อพบนักวิจัยเจ้าของผลงานก็จะมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น และสามารถติดต่อกับนักวิจัยในพื้นที่เพื่อขอคำแนะนำหรือข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่เลือกไปเป็นโจทย์ หรือในกรณีที่เชิญนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัยมาคุยหรือเล่างานวิจัยของตนให้นักศึกษาฟัง ก็จะเป็นการประสานงานที่สะดวกและได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผลงานสร้างสรรค์และผลิตสื่อในรายวิชานั้นมีคุณภาพในแง่ความถูกต้องของเนื้อหางานวิจัยเพิ่มขึ้นด้วย

ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ภาคกลาง) มีการเลือกงานวิจัยที่นักวิจัยเจ้าของผลงานเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ส่งผลให้การเชิญนักวิจัยมาให้ข้อมูลจึงมีความสะดวกและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างมาก หรือตัวอย่างการเลือกงานวิจัยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีเจ้าของผลงานวิจัยหลายเรื่องเป็นคนที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นกัน ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการพานักศึกษาไปพบนักวิจัย มีความสะดวกและประหยัดงบประมาณของโครงการวิจัยได้เป็นอย่างดี ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะผู้วิจัยได้ติดต่อ ผศ.สุวิชัย พรรษา จากภาควิชาสื่อ นฤมิตร คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานภาค ซึ่งหากพิจารณาในแง่ประสบการณ์พบว่า ผศ.สุวิชัย พรรษา มีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการประกวดสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ ตั้งแต่ปี 1 จึงเข้าใจแนวคิดการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่นของทางโครงการ รวมทั้งยังมีเครือข่ายอาจารย์ในพื้นที่ที่สามารถยกระดับมาเป็นเครือข่ายสถาบันที่เข้าร่วมโครงการได้ โดยคณะผู้วิจัย ได้กำหนดบทบาทให้ผู้ประสานงานภาคมีบทบาทในการประสานเครือข่ายระดับภาค โดยพิจารณาจากทุนเครือข่ายของผู้ประสานงานภาคที่มีทุนเครือข่ายในพื้นที่อยู่แล้วระดับหนึ่ง ขณะเดียวกันบทบาทที่สำคัญอีกประการของผู้ประสานงานภาค คือ การมีบทบาทเป็นตัวแทนของคณะผู้วิจัยในพื้นที่ที่จะมีบทบาทในการติดตามการทำงาน of เครือข่ายอาจารย์ในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเน้นสร้างความเข้าใจกับผู้ประสานงานภาค เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด รวมทั้งแผนการทำงาน of คณะผู้วิจัยเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ประสานงานภาคและเครือข่ายเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยผ่านกระบวนการเรียนการสอน

2. กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

โจทย์สำคัญของงานวิจัยนี้ คือ การสร้างหนังสือสารงานวิจัย สกว. ระดับท้องถิ่น ด้วยการติดตั้งวิธีคิดเกี่ยวกับความสำคัญของงานวิจัยและความสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้จากงานวิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาจึงถือเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดโจทย์และมอบหมายงานให้นักศึกษาในรายวิชา ในแง่ของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

จึงถือเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ดังนั้นการถอดบทเรียนในหัวข้อนี้จึงแยกเป็น 2 ส่วน คือ กระบวนการทำงานของคณะผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และกระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

กระบวนการทำงานของคณะผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนประจำ อาจารย์ผู้สอนประจำวิชานับเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ และความสำเร็จในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ดังนั้นโครงการจึงได้ออกแบบกระบวนการทำงานร่วมกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาใน 3 ระดับดังนี้

ระดับแรก เป็นระดับของการทำความเข้าใจแนวคิดของโครงการ โดยใช้กระบวนการจัดการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด รวมทั้งแผนการทำงาน of คณะผู้วิจัยเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ประสานงานภาคและเครือข่ายเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยผ่านกระบวนการเรียนการสอน โดยคณะผู้วิจัย ได้จัดประชุมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาในแต่ละภาค

สำหรับประเด็นในการประชุมร่วมกับผู้ประสานงานภาคและเครือข่ายสถาบันการศึกษา คือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเครือข่าย และการวางแผนออกแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนร่วมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกรายวิชาที่จะเข้าโครงการโดยงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์นับว่าเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงต้องติดตั้งกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถาบัน

ระดับที่สอง เป็นระดับการทำงานกับผู้ประสานงานภาค (NODE) กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ดังที่กล่าวมาแล้วว่าเนื่องจากโจทย์ของคณะผู้วิจัยนี้ มุ่งเน้นการยกระดับการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ดังนั้นการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคกับเครือข่ายอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ โดยเป็นกระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ประสานงานภาคกับเครือข่ายอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาหลังจากทางโครงการได้จัดประชุมสร้างความเข้าใจเรียบร้อยแล้ว ตัวอย่างเช่น กรณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ประสานงานภาคได้ร่วมวางแผนกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาจัดกิจกรรมลงพื้นที่วิจัย เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นกับนักวิจัยในพื้นที่ โดย ผศ. สุวิชัย พรรษา ได้มีบทบาทเป็นเสมือนศูนย์ประสานงานเครือข่ายระหว่างทีมผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยมีบทบาทในการบริหารจัดการเครือข่ายใน 2 ส่วนสำคัญ คือ

ส่วนแรก การบริหารจัดการทั่วไป บทบาทการทำงานระหว่างผู้ประสานงานภาคกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ในส่วนนี้ก็คือ การทำหน้าที่ในการบริหารจัดการงานด้าน

ธุรการต่างๆ เช่น การประสานเรื่องการจัดทำแผนลงพื้นที่พบนักวิจัย การติดตามการดำเนินงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และการรายงานผลการดำเนินงานของภาคให้กับคณะผู้วิจัย รวมทั้งมีบทบาทในการประสานงานการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการและกิจกรรมนำเสนอผลงานในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้จะทำให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ประสานงานภาคเป็นคนในพื้นที่ที่มีความสะดวกในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้สะดวกกว่าคณะผู้วิจัย

ทั้งนี้ มีประเด็นที่ดั่งข้อสังเกตว่า ในกรณีของภาคอีสานที่ผู้ประสานงานภาคมีความสามารถในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีนั้น ต้องพิจารณาจากทุนเดิมของตัวผู้ประสานงานภาคด้วยว่า กรณีของผศ.สุวิชัย พรรษา เป็นผู้ประสานงานภาคที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับคณะผู้วิจัยมาก่อนตั้งแต่โครงการในปีที่ 1 และ 2 ดังนั้นจึงมีความเข้าใจแนวคิดโครงการและสามารถสื่อสารทำความเข้าใจกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาของแต่ละสถาบันได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่สอง การบริหารจัดการความรู้ เนื่องจากคุณลักษณะสำคัญของคณะผู้วิจัยนี้คือการสื่อสารงานวิจัย ดังนั้นกระบวนการบริหารจัดการความรู้จึงถือเป็นบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ประสานงานภาค ทั้งนี้ผู้ประสานงานภาคจะต้องมีบทบาททั้งในด้านของการสำรวจต้นฉบับงานวิจัยเพื่อจัดส่งให้กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ขณะเดียวกันก็ต้องมีบทบาทร่วมกับคณะผู้วิจัยในการประสานงานข้อมูลของเจ้าของงานวิจัยหรือพื้นที่วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้ลงพื้นที่พบนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย หรือการลงพื้นที่วิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

นอกจากนี้ในส่วนของบทบาทการบริหารจัดการความรู้ของผู้ประสานงานภาค ยังหมายถึงการมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการถอดบทเรียนการทำงานร่วมกับเครือข่ายอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาอีกด้วย โดยมีบทบาทจัดประชุมสรุปการทำงานในระดับภาคเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนข้อมูลสำหรับติดตั้งกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

ระดับที่สาม เป็นระดับของการติดตั้งความรู้ ผ่านกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้แม้การออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการจะเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ แต่คณะผู้วิจัยก็เปิดโอกาสให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ด้านหนึ่งก็เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชามีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงแก่นักศึกษาในรายวิชา ขณะเดียวกันการเข้าร่วมอบรมจากวิทยากรจากภายนอกก็ถือเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้จากการที่อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนอกจากจะทำให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้รับความรู้จากวิทยากรแล้ว ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายการทำงานให้กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาของสถาบันต่างๆ อีกด้วย

ทั้งนี้เพราะการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการเปิดพื้นที่ให้อาจารย์จากสถาบันต่าง ๆ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอน คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และถอดบทเรียนพบว่า กระบวนการทำงานของอาจารย์ที่สำคัญคือ 1. การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อ 2. การเป็นพี่เลี้ยงให้นักศึกษา

1. กระบวนการคัดเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อ จากการวิเคราะห์พบว่า การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อใช้เป็นโจทย์ในแต่ละรายวิชาส่งผลต่อความสำเร็จการผลิตสื่อ และคุณภาพผลงานสร้างสรรค์สื่อด้วยเช่นกัน โดยอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการคัดเลือกงานวิจัยแตกต่างกันใน 4 วิธี ได้แก่ 1) คณะผู้วิจัยเป็นผู้คัดเลือกให้ 2) อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาเป็นผู้คัดเลือก 3) อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาคัดเลือกร่วมกับนักศึกษา 4) นักศึกษาเป็นผู้คัดเลือก ดังที่กล่าวไว้แล้วในรายงานผลการวิจัยในส่วนที่ 1 ซึ่งสามารถถอดบทเรียนได้ดังนี้

1) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อโดยพิจารณาในเชิงพื้นที่ งานวิจัยที่เลือกเป็นโจทย์เพื่อผลิตสื่อนั้นหากเป็นงานวิจัยในพื้นที่ภูมิภาคใด แล้วนักสื่อสารงานวิจัยในพื้นที่ภูมิภาคนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์สื่อจะส่งผลดีต่อการนำงานวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่ นอกจากนี้การผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยโดยผู้ผลิตสื่อเป็นคนในพื้นที่เดียวกันก็จะสื่อสารกันเข้าใจได้ง่ายกว่าคนต่างพื้นที่ ขณะเดียวกันการไปพบนักวิจัยในพื้นที่ภูมิภาคเดียวกันก็มีความสะดวกและมีความเข้าใจกันง่ายกว่าคนต่างพื้นที่ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าหากงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องของเนื้อหาหรือข้อค้นพบของงานวิจัยนั้นกับพื้นที่และนักวิจัย ก็จะเป็นข้อดีในการสร้างสรรค์สื่อ

2) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาที่สอน เนื่องจากในแต่ละรายวิชามีหลักสูตรกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขในการสอน โดยเมื่อนำงานวิจัยเข้ามาเป็นโจทย์ในรายวิชานั้นแล้ว อาจารย์ผู้สอนต้องมีการปรับเนื้อหาวิชานั้นให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษา ระยะเวลาในการสอนรายวิชานั้นซึ่งมีการกำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจน ตลอดจนความเป็นไปได้ในการผลิตสื่อของนักศึกษาให้เสร็จตามเงื่อนไขเวลา

3) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อต้องมีความสอดคล้องกับความสามารถของนักศึกษา เนื่องจากแต่ละรายวิชามีผู้เรียนที่แตกต่างกันในระดับชั้นปี ดังนั้นในการทำความเข้าใจเนื้อหางานวิจัยและความสามารถในการนำเนื้อหางานวิจัยนั้นมาทำการสร้างสรรค์สื่อในแต่ละวิชาก็必将มีความแตกต่างกัน

4) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อต้องมีความสอดคล้องกับรูปแบบและประเภทของสื่อที่จะทำการผลิตในรายวิชานั้น กล่าวคือ เนื้อหางานวิจัยต้องมีความเหมาะสมหรือความยากง่ายในการที่จะสื่อสารผ่านรูปแบบและประเภทของสื่อบางประเภท

5) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่ออาจใช้วิธีการเลือกที่หลากหลาย โดยอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาอาจเลือกให้โดยพิจารณาจากความสามารถของนักศึกษา หรือใช้วิธีการเลือกแบบมีส่วนร่วมกับนักศึกษา หรือให้นักศึกษาเลือกเอง ซึ่งแต่ละวิธีการนั้น จำเป็นต้องพิจารณาบริบทของแต่ละวิชา โดยเฉพาะเนื้อรายวิชา ความสามารถของนักศึกษา ความสนใจของนักศึกษา เป็นต้น

2. การเป็นพี่เลี้ยงให้นักศึกษา

2.1 เป็นพี่เลี้ยงในการทำความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย จากการถอดบทเรียนพบว่า กระบวนการสร้างความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย นั้นอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีกระบวนการที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) อาจารย์เป็นผู้อ่านงานวิจัยในเบื้องต้น วิธีการนี้อาจารย์จะเป็นผู้อ่านงานวิจัยในเบื้องต้น เพื่อทำการศึกษาความยากง่ายและความเข้าใจกับงานวิจัยก่อน หลังจากนั้นจึงสรุปและอธิบายเนื้อหาของงานวิจัยให้กับนักศึกษาวางานวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีประเด็นใดบ้างที่จะสามารถนำไปผลิตสื่อได้อย่างน่าสนใจ วิธีการนี้เป็นการช่วยเหลือนักศึกษาและลดขั้นตอนการทำความเข้าใจงานวิจัยได้มาก อย่างไรก็ตามการอ่านงานของอาจารย์เป็นเพียงการสรุปเนื้อหางานวิจัยเบื้องต้น นักศึกษายังคงต้องไปค้นคว้าหาข้อมูล หรือต้องอ่านงานวิจัยโดยละเอียดด้วยตนเอง เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับงานวิจัยนั้น ตัวอย่างเช่น

- อาจารย์ผู้สอนประจำวิชารายแอนิเมชันเพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.ธัญบุรี ได้เลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสายวิทยาศาสตร์ 6 เรื่อง จากนั้นอาจารย์จะอธิบายเนื้อหาของงานวิจัยแต่ละเรื่องให้กับนักศึกษาวางานวิจัยชิ้นนั้นๆ เกี่ยวข้องกับอะไร มีแง่มุมใดบ้างที่จะผลิตเป็นสื่อได้ อย่างไรก็ตามนักศึกษาได้รับเพียงข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น นักศึกษายังต้องไปหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อผลิตสื่อต่อไป
- รายวิชา Digital Movie For Commerce วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เลือกงานวิจัยเพียง 1 ชิ้น แต่อาจารย์ผู้สอนได้แตกประเด็นของเนื้อหาได้ถึง 6 เนื้อหาเพื่อให้นักศึกษานำไปผลิตสื่อ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้นักศึกษาทำความเข้าใจต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างชัดเจน มีประเด็นในการผลิตเนื้อหาที่ชัดเจน ทำให้การสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ได้ตรงจุดและตรงประเด็น นอกจากนั้นอาจารย์ผู้สอนก็ยังควบคุมดูแลได้อย่างใกล้ชิด ทำให้งานที่ออกมาของนักศึกษาแต่ละกลุ่มมีประเด็นในการนำเสนอ

ไม่เหมือนกัน ที่เหลือเป็นเพียงเทคนิคของแต่ละกลุ่มว่าจะทำออกมาอย่างไร
ให้นักวิทยาศาสตร์ไม่น่าเบื่อ

2) นักศึกษาเป็นผู้นำเสนองานวิจัยต่ออาจารย์ผู้สอน รูปแบบนี้อาจารย์ผู้จะให้หัวข้อวิจัยที่ได้รับจากคณะผู้วิจัยกับนักศึกษา โดยนักศึกษาจะทำการเลือกงานวิจัยจากชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ จากนั้นจึงได้ไปเสนอให้กับอาจารย์ผู้สอน ซึ่งรูปแบบนี้อาจารย์ผู้สอนมีเทคนิคแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น

- การให้นักศึกษาทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ร่วมกันเลือกงานวิจัยที่ตนเองสนใจ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ผู้สอน เพื่อหาแนวทางการเลือกรูปแบบการนำเสนอ รวมทั้งเนื้อหาที่เหมาะสมในการผลิตสื่อ ในการทำงานเป็นกลุ่มนี้นักศึกษาจะได้ฝึกทักษะการระดมสมองเพื่อสรุปเนื้อหางานวิจัย ทักษะการแบ่งหน้าที่กันทำ เช่น การสืบค้นข้อมูล การคัดเลือกเนื้อหา

- อาจารย์ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบ สำหรับเทคนิคนี้บางมหาวิทยาลัยอาจารย์ผู้สอนได้ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบ โดยให้นักศึกษามาเล่าเนื้อหางานวิจัยและ อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาทำหน้าที่ในการสอบถาม พูดคุย และอธิบายกระบวนการ โดยอาจจะตั้งคำถามเพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ติดตาม เช่น งานวิจัยนี้ให้ข้อมูลอะไรบ้าง อ่านแล้วเป็นอย่างไร และอ่านแล้วได้อะไร จากนั้นผู้สอนจะตั้งข้อสังเกต เพื่อให้นักศึกษาได้กลับไปทบทวนอีกครั้ง ก่อนเข้าสู่กระบวนการผลิตชิ้นงาน วิธีการนี้ เป็นการฝึกทักษะในเรื่องการนำเสนอของนักศึกษา

ดังข้อมูลต่อไปนี้

“งานวิจัยที่ให้มาหลายเรื่องนั้นยากครับ แต่ผมพยายามไกด์ให้นักศึกษา scope งาน และ brief งานออกมา แล้วเวลานักศึกษาทำมาเราก็มา proof กันในรายวิชา ก็คือทำงานควบคู่กับนักศึกษาไป”

(อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์, สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 61)

หรือดังข้อมูลต่อไปนี้

“อ่านงานวิจัย 4 รอบค่ะ...อ่านเล่มสมบูรณ์ เยอะค่ะยากด้วยแต่ก็ต้องอ่านไม่งั้นไม่รู้จะเอาประเด็นอะไรมาสร้างเนื้อเรื่องในสื่อ แรกๆไม่เข้าใจก็ถามอาจารย์ค่ะ เพราะอาจารย์ก็มาอ่านด้วย”

(นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์ วันที่ 23 เมษายน 61)

3) การนำนักศึกษาพบกับนักวิจัยเจ้าของผลงาน รูปแบบนี้อาจารย์ผู้สอน โดยเฉพาะในส่วนที่อยู่ในภูมิภาคต่างๆ นิยมใช้กันมาก เนื่องจากการนำนักศึกษาไปพบนักวิจัย

หรือการพานักวิจัยมาพบนักศึกษา จะทำให้นักศึกษาเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัยมากยิ่งขึ้น โดยพบว่ามี 2 รูปแบบ ดังนี้

- การนำนักศึกษาลงพื้นที่ไปพบกับนักวิจัย วิธีการนี้จะทำให้นักศึกษาได้เห็นบริบทของงานวิจัยว่าเป็นอย่างไร และการที่ได้พบกับนักวิจัย นักศึกษาอาจจะมีแง่มุมในการผลิตสื่อได้หลากหลายขึ้น ทั้งยังสามารถเก็บภาพ เก็บข้อมูล ที่ทันสมัยกว่าผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทำให้งานของนักศึกษามีความหลากหลายและแตกต่างไปจากงานวิจัยที่เป็นตัวเล่ม (แต่ยังคงอยู่ในเนื้อหาของงานวิจัย) การได้รู้จักและพูดคุยกับนักวิจัยโดยตรงจะเป็นการเผยแพร่งานวิจัยได้อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งรูปแบบนี้อาจจะต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวลงพื้นที่ การนัดหมายกัน แต่ผลลัพธ์ที่ได้ทำให้นักศึกษาเข้าใจงานวิจัยอย่างแท้จริง สำหรับการพานักศึกษาลงพื้นที่พบนักวิจัยส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยในภูมิภาคจะสามารถทำได้คล่องตัวกว่ามหาวิทยาลัยที่อยู่ในกรุงเทพฯ เพราะการเดินทางสะดวกกว่า และนักวิจัยอยู่ในท้องถิ่นด้วย

ภาพที่ 4.14 ตัวอย่างการลงพื้นที่พบนักวิจัยเจ้าของผลงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่

- การพานักวิจัยมาพบกับนักศึกษา เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้นักศึกษาได้พบกับนักวิจัยเจ้าของผลงาน และทำให้นักศึกษาสามารถซักถาม ทำความเข้าใจกับนักวิจัยได้โดยตรง และอาจจะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างไปจากการอ่านด้วยตนเอง นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักวิจัยกับนักศึกษาอาจจะช่วยในเรื่องมุมมองการผลิตสื่อได้ถูกต้องตรงตามเนื้อหาได้มากกว่า

อย่างไรก็ตามทั้ง 2 รูปแบบนี้มีข้อจำกัดคือ นักวิจัยอาจจะไม่สะดวกมาพบกับนักศึกษาเนื่องจากภาระงานที่มาก หรือการมีเวลาว่างไม่ตรงกันทำให้เสียโอกาสที่จะมาพบกัน เป็นต้น

4) การใช้วิธีการสอบถามนักวิจัย เนื่องจากงาน สกว. บางชิ้นไม่สามารถที่จะดาวน์โหลดข้อมูลจากห้องสมุด สกว. ได้ เพราะติดสัญญาหรือไม่สามารถเปิดเผยงานวิจัยออกไปในสาธารณะได้ นักศึกษาส่วนหนึ่งจึงได้ทำการโทรศัพท์ หรือ E mail ไปสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากนักวิจัยเจ้าของผลงาน โดยส่วนใหญ่ได้รับความอนุเคราะห์จากนักวิจัยทั้งในเรื่องของการให้ข้อมูลเพิ่มเติม รูปภาพประกอบ และรายละเอียดอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตสื่อของนักศึกษาได้

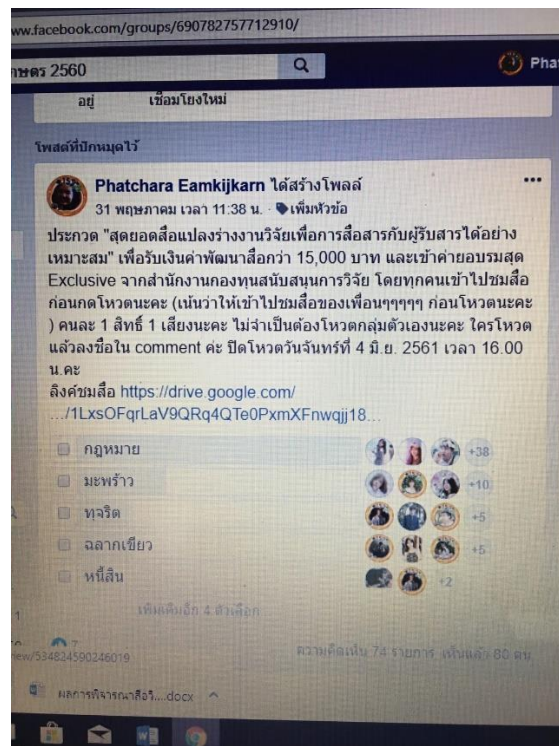
5) การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากสื่อ ในงานวิจัยหลายชิ้นที่มีการเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้สัมภาษณ์นักวิจัยผ่านรายการโทรทัศน์ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้นักศึกษาได้ข้อมูลเพิ่มเติม ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่สรุปออกมาแล้วทำให้นักศึกษาสะดวกในการทำงาน และเข้าใจในเนื้อหาได้มากกว่าเอกสารหรืองานวิจัย ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่อาจารย์ผู้สอนบางท่านให้นักศึกษาส่ง Reference ของข้อมูลเพื่อที่จะเห็นกระบวนการทำงานของนักศึกษาด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าการสร้างความเข้าใจเนื้อหาการวิจัยก่อนที่จะนำมาสร้างสรรค์สื่อนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในรายวิชาการระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การผลิตสื่อบรรลุผลได้ในแต่ละวิชา นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการสืบค้นข้อมูลไปยังนักวิจัยเจ้าของผลงานด้วย ซึ่งส่งผลให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สื่อระหว่างนักศึกษาผู้ผลิตสื่อและนักวิจัย ซึ่งเป็นการลดปัญหาเรื่องการตีความงานวิจัยที่คลาดเคลื่อนหรือผลิตสื่อที่มีเนื้อหางานวิจัยที่ไม่ถูกต้อง

2.2 เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ กระบวนการทำงานของอาจารย์ประจำวิชาในการเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ ได้ขอค้นพบว่า อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาใช้ “วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ในภาควิชา” อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ โดยใช้ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและอาจารย์ท่านอื่นๆ ในภาควิชาช่วยให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์แบบ

ที่สุด เช่น คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีการสร้างการมีส่วนร่วมนี้มีอยู่หลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น

- ในรายวิชาการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตร นักศึกษาจะต้องนำงานวิจัยที่เลือกมาสร้างผลงานในรูปแบบ infographic นักศึกษาจะต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาในการพัฒนาผลงาน โดยจะต้องเป็นอาจารย์ในภาควิชา 1 ท่าน (แต่ละท่านรับผิดชอบนักศึกษาไม่เกิน 10 คน) และมีการแจกแบบฟอร์มการเข้าพบที่ปรึกษาโดยกำหนดให้อาจารย์ที่ปรึกษาเซ็นรับรองในการตรวจแก้ไขในแต่ละครั้งจำนวน 3 ครั้ง การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์ท่านอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับคณะผู้วิจัยเลย จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการแก้ปัญหา และยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในภาควิชา
- การสร้างการมีส่วนร่วมในการร่วมกันตัดสินผลงานของนักศึกษา การสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้นอกจากวิชาการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตรแล้ว วิชาการวิเคราะห์ผู้รับสารได้มีการสร้างการมีส่วนร่วมของอาจารย์และนักศึกษาโดยให้อาจารย์ในภาควิชา ร่วมเป็นผู้ตัดสินงาน โดยจัดในรูปแบบการจัดแสดงผลงาน และให้อาจารย์ในภาควิชาและกรรมการภายนอกเป็นผู้ตัดสินหาชิ้นงานที่ดีที่สุดเพื่อเข้ามา workshop กับคณะผู้วิจัย และสุดท้ายคือการให้เพื่อน ๆ ร่วมกันโหวตผลงานที่ดีที่สุดเพื่อเป็นตัวแทนเข้าร่วม workshop นับเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งคณาจารย์และนักศึกษา โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้อาจจะซับซ้อนและมีความยุ่งยากบ้าง แต่นักศึกษาจะได้รับการฝึกการนำเสนองาน และฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบ เพราะชิ้นงานที่ออกมาจะแสดงถึงความรับผิดชอบต่องานที่ทำ

ภาพที่ 4.15 การร่วมโหวตผลงานเพื่อหาตัวแทนของรายวิชาในการเข้าร่วมกิจกรรม workshop

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา พบว่าส่วนใหญ่อาจารย์มีปัญหาที่เหมือนกันดังนี้

1. การเข้าถึงงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เนื่องจากงานวิจัยที่นำมาเป็นโจทย์ให้กับนักศึกษา นั้น ส่วนหนึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จาก e library ของสกว. แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถหางานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ ข้อเสนอแนะจากอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา คือ ควรมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวกต่อการสืบค้น
2. อุปสรรคทางด้านเวลา เนื่องจากการเปิด-ปิด เทอมที่แตกต่างกัน ทำให้บางรายวิชา อาจจะต้องมอบหมายงานในกลางเทอม ทำให้มีเวลาในการวางแผนการเรียนการสอนน้อยเกินไป ส่งผลต่อการผลิตสื่อที่อาจจะทำได้ไม่เต็มศักยภาพของนักศึกษา หรือบางครั้งตรงกับช่วงที่นักศึกษาทำกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัยจึงไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่
3. การตีความงานวิจัยทำได้ยาก เนื่องจากนักศึกษาทั้งหมดเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี การอ่านงานวิจัยอาจจะไม่ใช่สิ่งที่ถนัดหรืองานวิจัยบางเรื่องมีความยาก

เกินไป ทำให้นักศึกษาเปลี่ยนเรื่องที่จะผลิตสื่อ และไม่ยอมอ่านงานวิจัย แม้ว่าจะมีอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาเป็นที่ปรึกษาแล้วก็ตาม

4. นักศึกษามีกำแพงกับงานวิจัย เนื่องจากเป็นเรื่องไกลตัว อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาจึงมีส่วนสำคัญในเรื่องการอธิบาย และสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น

3. กระบวนการพัฒนานักศึกษาด้วยกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ

(workshop)

เนื่องจาก “กระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย” เป็นวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของงานวิจัยนี้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกระบวนการพัฒนาโดยใช้ “การอบรมเชิงปฏิบัติการ” (Workshop) เป็นเครื่องมือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยที่เป็นกลุ่มนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยคณะผู้วิจัยออกแบบกรอบแนวคิดที่ว่า ผู้ทำหน้าที่ในกระบวนการสื่อสาร หรือ “ผู้ส่งสาร” (sender) นั้น ต้องมีความรู้และทักษะในการสื่อสารในระดับดีหรือมีความสามารถในการเชิงเทคนิคด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อตนเอง ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องมีทักษะด้านการเลือกสารหรือการจับประเด็นเนื้อหางานวิจัย (Ultimate Issue Selection) ที่จะนำมาสื่อสาร ตลอดจนทักษะด้านการแปลงสาร (Message Simplification) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการหรือ Workshop นี้ ได้ถูกออกแบบไว้เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยได้เพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการสื่อสารแล้ว ยังเน้นให้เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และผลิตสื่อได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และเห็นความสำคัญของงานวิจัยที่ทำการเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนด้วย

คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนจากกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เพื่อเรียนรู้ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบการอบรมส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมาย

สำหรับรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น คณะผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

- 1) เน้นการเพิ่มทักษะ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา เน้นการพัฒนาทักษะการคิด จับประเด็นเนื้อหางานวิจัย และย่อยเนื้อหาให้ง่าย 2) ด้านการสร้างสรรค์ เน้นทักษะการคิด และใช้เทคนิคการสร้างสรรค์สื่อ
- 2) เลือกวิทยากรที่มีความสามารถทั้งด้านเนื้อหาและด้านการคิดสร้างสรรค์ เพื่อมาหนุนเสริมกัน

3) เน้นรูปแบบกิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติการกลุ่มย่อย คณะผู้วิจัยได้ออกแบบโดยใช้กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยการคัดเลือกทีมนักศึกษาที่มี “แวว” หรือผลงานการสร้างสรรค์และผลิตสื่อที่ดีในแต่ละรายวิชา วิชาละ 1- 2 ทีม เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านความรู้และประสบการณ์จากการให้ข้อเสนอแนะของวิทยากรในการปรับแก้ไขงานให้มีคุณภาพดีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นรูปแบบการแนะนำชี้แนะกลุ่มย่อยโดยวิทยากร ส่งผลให้บทบาทหน้าที่ของวิทยากรเปลี่ยนไปจากเดิม โดยวิทยากรจะทำหน้าที่เป็น Commentator ไม่ใช่ Lecturer

4) ออกแบบให้นักศึกษาทุกกลุ่มได้นำเสนอผลงานเพื่อสื่อสารถึงวิธีคิดของกลุ่มรูปแบบดังกล่าวเป็นการนำเสนอผลงานของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม workshop นำเสนอผลงานของตนเองให้เพื่อนๆ กลุ่มอื่นที่มาจากต่างรายวิชา และต่างสถาบัน ได้เห็นผลงานไปพร้อมกัน การนำเสนอดังกล่าวทำให้นักศึกษาได้เห็นฝีมือของเพื่อนๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาชิ้นงานของตนเอง เนื่องจากผลงานของทีมที่ผ่านเข้ารอบนี้มีส่วนใหญ่จะมีรูปแบบของสื่อที่แตกต่างกัน เช่น บางกลุ่มเป็น Animation- 2D/ 3D บางกลุ่มเป็นสารคดี หรือเป็นเทคนิคพิเศษอย่าง Stop motion หรือสื่อสิ่งพิมพ์เช่น Poster ซึ่งความหลากหลายของสื่อนี้ หลังจากที้นำเสนอเสร็จทีละกลุ่มวิทยากรจะทำการให้ข้อคิดเห็นทันที โดยวิทยากรจะชี้ให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยในภาพรวมของงานชิ้นนั้นๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ฝึกอบรม ที่แม้ว่าสื่อที่ทำออกมาจะแตกต่างกัน งานวิจัยที่เลือกก็ไม่เหมือนกัน การที่วิทยากรให้ข้อคิดเห็นทุกทีมโดยเป็นลักษณะแบบ Commentator มีการเสนอแนะแบบรายการทางโทรทัศน์ที่มีการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีรสชาติและมีลีลาการพูดที่ถูกต้องกับคนรุ่นใหม่ นอกจากจะสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองแล้ว ยังส่งผลให้มีการเปิดรับสื่อมากยิ่งขึ้น และผู้เข้าร่วมอบรมจะสามารถนำไปพัฒนาสื่อของตนเองได้ ที่สำคัญทำให้เพื่อนเห็น “ฝีมือ” ของทีมอื่นๆ

การจัดทำรูปแบบการนำเสนอสื่อเพื่อให้เพื่อนๆ ที่เข้าร่วมอบรมได้ร่วมชมนั้น สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้เห็นจุดเด่น จุดด้อย จุดควรพัฒนา และเป็นการสร้างบรรยากาศการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี ทำให้กิจกรรมไม่น่าเบื่อ ผู้เข้าร่วมอบรมได้รู้จักเพื่อนใหม่และสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันได้

ภาพที่ 4.16 การนำเสนอของแต่ละกลุ่มย่อย

5) การให้ข้อเสนอแนะที่ละกลุ่ม วิทยากรให้ข้อเสนอแนะกับผู้เข้าร่วมอบรมทีละกลุ่ม เป็นการลงลึกในรายละเอียดสำหรับแต่ละทีม โดยวิทยากรทั้ง 2 ท่านจะสลับกันให้ข้อคิดเห็นทีละกลุ่ม โดยชี้ให้เห็นจุดอ่อนของงานแต่ละงานว่ามีจุดอ่อนอย่างไร และจะเสริมจุดแข็งในงานชิ้นนั้นๆ อย่างไรบ้าง เพราะแต่ละงานมีจุดอ่อน-จุดแข็งที่แตกต่างกัน บางกลุ่มเปิดตัวมาดีมากแต่เล่างานไปเรื่อยๆ ขัดกับตอนเปิดเรื่อง หรือบางกลุ่มออกแบบงานมาแบบทันสมัย สมวัยผู้รับสารแต่พอตอนท้ายกลับหักมุมไม่น่าสนใจ ซึ่งวิทยากรจะให้ข้อเสนอแนะให้ไปในทิศทางเดียวกัน

การให้ข้อเสนอแนะเน้นไปที่ละกลุ่ม เป็นการสร้างความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากงานของนักศึกษาที่ผ่านเข้ารอบ workshop มีความแตกต่างกันทั้งในรูปแบบของสื่อ หรือเนื้อหา งานวิจัย บางสื่อมีความซับซ้อนในการผลิตมากกว่า หรือบางสื่อมีพื้นที่จำกัดในการนำเสนอ เช่น สื่อโปสเตอร์

นอกจากนี้รูปแบบการให้ข้อเสนอแนะทีละกลุ่มย่อย จะทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความตั้งใจมากกว่าฟังการให้ข้อเสนอแนะโดยภาพรวม กล่าวได้ว่าเป็นการใช้รูปแบบที่เน้นการสื่อสารแบบเฉพาะหน้า (Face-to Face) ส่งผลให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมอบรมโดยตรง ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีสมาธิและจดสนใจเดียว

การให้ข้อเสนอแนะทีละกลุ่มแม้ว่าจะใช้เวลามาก แต่ผลที่ได้เป็นไปในทิศทางบวกอย่างมากเนื่องจากผู้เข้าร่วมอบรมบางกลุ่มระหว่างรอวิทยากร นักศึกษาได้วิเคราะห์สื่อของตนเองไปในตัวว่ามีจุดที่ปรับปรุงคืออะไรเพื่อนำเสนอให้วิทยากรรับทราบเพื่อที่วิทยากรจะได้ช่วยเหลือได้ตรงจุด เป็นการตัดจุดอ่อน เสริมจุดแข็งของงาน ทำให้งานมีความชัดเจนและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในขณะที่บางกลุ่มก็เฝ้าหุฟังการให้ข้อเสนอแนะกลุ่มอื่นอย่างสนใจ ส่งผลให้บรรยากาศในการให้ข้อเสนอแนะกลุ่มย่อยเป็นไปอย่างงคึกคัก

ภาพที่ 4.17 การให้ข้อเสนอแนะแต่ละกลุ่มย่อย

6) ตบท้ายด้วยการบรรยายสรุปเชิงทฤษฎีเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากรูปแบบการนำเสนอที่แต่ละกลุ่มและรูปแบบการให้ข้อเสนอแนะแล้ว วิทยากรจึงบรรยายเชิงทฤษฎี การบรรยายเชิงตามหลังการนำเสนอผลงาน จะทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมการอบรมเข้าใจในภาพรวมของการออกแบบสื่อและสารว่ามีหลากหลายวิธีการ

ภาพที่ 4.18 วิทยากรทั้ง 2 ท่าน บรรยายสรุปหลังการให้ข้อเสนอแนะกลุ่มย่อย

2. เนื้อหาความรู้ในการบรรยายต้องเข้าใจได้ง่าย

สิ่งสำคัญในการอบรมเชิงปฏิบัติการ ก็คือ “เนื้อหา” หรือสาระความรู้ที่จะช่วยเพิ่มเติมให้ผู้เข้าร่วมอบรมนั้นต้องมีความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่าย ซึ่งในการอบรมครั้งนี้ วิทยากรทั้ง 2 ท่านแบ่งการบรรยายคนละเนื้อหา ได้แก่ การออกแบบสื่อ และการออกแบบเนื้อหางานวิจัย (Content) สามารถถอดบทเรียนได้ดังนี้

การออกแบบสื่อ เนื้อหาด้านการออกแบบสื่อสำหรับการนำเสนองานวิจัยเพื่อเผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปนั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

- ลดความซับซ้อนของข้อมูลโดยใช้ภาพเล่าเรื่อง โดยข้อมูลส่วนใหญ่ที่สามารถสร้างความจดจำให้กับคนได้มากที่สุดคือ รูปภาพหรือไอคอน กราฟิกต่างๆ เนื่องจากสามารถสร้างความเข้าใจและสร้างจุดความสนใจได้มากกว่าตัวหนังสือ โดยรูปภาพนั้นอาจจะทำได้ทั้งภาพ หรือกราฟิกที่บ่งชี้ถึงข้อมูลสถิติ ความรู้ ตัวเลข ฯลฯ ซึ่งเป็นการย่อข้อมูลเพื่อให้เกิดการประมวลผลได้ง่ายกว่าตัวหนังสือ และเหมาะสำหรับคนที่อยู่ในยุคไอทีที่ต้องการเข้าถึงข้อมูลที่มีมากมายในเวลาอันจำกัด โดยนักศึกษาสามารถออกแบบงานโดยใช้ตัวเลข สถิติ หรือใช้ภาพมาเสริมให้งานมีความโดดเด่น น่าสนใจ การนำเสนองานวิจัยจะทำได้ง่ายขึ้นและสร้างความเข้าใจได้ง่ายขึ้น
- กระบวนการออกแบบ Infographic ควรเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูล การอ่านข้อมูลโดยละเอียด การค้นหาวิธีการเล่าเรื่องเพื่อขยายความข้อมูลที่ซับซ้อน การระบุถึงปัญหาและความต้องการของผู้รับสาร การจัดลำดับโครงสร้างข้อมูลโดยทำความเข้าใจภาพหรือกราฟิกที่เป็นตัวแทนของข้อมูลสำคัญ การออกแบบ การเลือกรูปแบบ การกำหนดภาพให้ตรงกับหัวข้อ และการตรวจสอบข้อมูลและทดลองใช้ ก่อนนำไปสู่การเผยแพร่สู่สาธารณะ
- สิ่งที่ต้องทำในการออกแบบสื่อเพื่อการนำเสนอข้อมูลวิจัย ได้แก่ การวางแผนออกแบบเสมอ การสร้างหัวเรื่องให้น่าสนใจ การวางแผนในการจัดวางหรือการจัดองค์ประกอบต่างๆ ให้อ่านง่าย น่าติดตาม และสุดท้ายคือ การกำหนดรูปแบบในการนำเสนอข้อมูลที่เหมาะสม (ซึ่งอาจจะใช้เทคนิคการจัดวางตัวอักษรที่ไม่เป็นทางการมากนักเพื่อให้รู้สึกงานวิจัยเป็นเรื่องสนุกไม่ใช่เรื่องไกลตัว การใช้ภาพถ่ายจริงมาประกอบ การใช้ความขัดแย้งเพื่อสร้างความน่าสนใจ การใช้เทคนิคการใช้ความสมดุลหรือไม่สมดุล การใช้สี และอื่นๆ) จะทำให้รูปแบบการนำเสนองานวิจัยดูน่าสนใจไม่ใช่งานวิชาการมากเกินไปจนคนเข้าใจไม่ถึง
- สิ่งที่ไม่ควรทำในการออกแบบสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ได้แก่ การใช้ข้อมูลที่เกินความจำเป็น การนำเสนอข้อมูลที่ยากและซับซ้อน การใช้สีที่หลากหลาย(ในกรณีเป็นสื่อสิ่งพิมพ์) การใช้ตัวเลขที่จดจำยาก(เช่น การใช้เลขที่มีจุดทศนิยมมากเกินไปจนความจำเป็น) การใช้องค์ประกอบที่เกินความจำเป็น และมุ่งเน้นหรือออกแบบให้สวยงามแต่ขาดการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง

การออกแบบเนื้อหางานวิจัย (content) นักสื่อสารงานวิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อให้การสื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อที่ผลิตประสบความสำเร็จ ได้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัยที่ถูกต้อง ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย สร้างความเข้าใจให้กับผู้รับสารได้ง่าย และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้ โดยมีหลักการออกแบบและสร้าง content ดังนี้

- การเข้าในสายพานการผลิตและการเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย โดยการเข้าใจถึงความต้องการ บทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ 1) แหล่งทุน โดยนักสื่อสารงานวิจัยควรทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่งานวิจัยของแหล่งทุน ทั้งกลุ่มเป้าหมายของแหล่งทุน ช่องทางงบประมาณในการเผยแพร่สื่อ ซึ่งจะส่งผลถึงการกำหนดความเหมาะสมของเนื้อหาและประเภทของสื่อที่จะผลิต 2) มีความเข้าใจนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากงานวิจัยนั้นนักสื่อสารงานวิจัยไม่มีความรู้หรือความเข้าใจมาก่อน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้นักวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาก่อนและหลังการผลิตสื่อ 3) เข้าใจบทบาทตนเองในฐานะนักสื่อสารงานวิจัย โดยต้องนำเนื้อหาออกมาออกแบบให้เหมาะสมกับผู้รับสารเน้นความเข้าใจง่าย ถูกต้อง 4) คำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อว่ามีความสามารถและข้อจำกัดในการบรรจุข้อมูลเพื่อการสื่อสารแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ออกแบบควรเลือกประเภทของสื่อให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การเผยแพร่สื่อ ลักษณะของเนื้อหา และช่องทางการเผยแพร่สื่อ 5) เข้าใจความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำสื่อไปเผยแพร่ควรนำสื่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของสื่อ โดยมีผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อยสองด้าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความง่าย ปริมาณเนื้อหาและการเรียบเรียงเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการออกแบบกราฟิก (สี เส้น ตัวอักษร รูปภาพ ฯลฯ) การออกแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับผู้ใช้งาน เป็นต้น 6) เข้าใจผู้รับสื่อ นักสื่อสารงานวิจัยจำเป็นต้องระบุกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นผู้รับสื่อให้ชัดเจน โดยสามารถแบ่งผู้รับสารออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ ผู้รับสื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลงานวิจัยโดยตรง ซึ่งเป็นผู้รับสื่อระดับที่ต้องรู้และควรรู้ข้อมูลวิจัยที่สำคัญมากเนื่องจากงานวิจัยจะส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ผู้รับสื่อที่เป็นนักวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นผู้รับสื่อที่ต้องการรู้ถึงกระบวนการวิจัยหรือนำทฤษฎีออกมาใช้ออกแบบงานวิจัย เทคนิคการออกแบบและการวิเคราะห์ข้อมูล และผู้รับสื่อที่เป็นประชาชนทั่วไป ซึ่งนักสื่อสารงานวิจัยอาจจะต้องคำนึงถึงปริมาณเนื้อหาที่เหมาะสม เลือกเรื่องที่ประชาชนควรรู้หรือต้องรู้

แล้วนำมาปรับภาษาจากภาษาวิชาการเป็นภาษาที่ชาวบ้านธรรมดาเข้าใจได้ง่าย และใช้ช่องทางสื่อที่เข้าถึงผู้รับสื่อได้ง่ายในจำนวนมาก

- ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร (หรือการวิเคราะห์ผู้รับสาร) ว่าสื่อที่จะเผยแพร่ นั้นสื่อไปถึงใคร เพื่อจะได้ช่วยในการออกแบบและผลิตสื่อสื่อ ทั้งระดับความยากง่ายของเนื้อหา และสามารถเลือกตัวอย่างให้เหมาะสมกับผู้รับสื่อได้ นอกจากนั้นผู้ออกแบบและผู้ผลิตสื่อได้ทราบว่า ผู้รับสื่อมีวิธีการเรียนและการคิดอย่างไรจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการสร้างสื่อให้มีประสิทธิภาพได้ และสิ่งที่ควรรู้เพิ่มเติมสำหรับผู้รับสื่อหรือผู้รับสาร ได้แก่ **ความรู้เดิมของผู้รับสื่อ** เพื่อให้ทราบพื้นฐานความรู้เดิมว่ามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การออกแบบเนื้อหาที่เหมาะสมต่อไป **วิธีการเรียนรู้ของผู้รับสื่อ** เพื่อให้ทราบว่าสื่อ นั้นเหมาะสมกับผู้รับหรือไม่ เช่น บางคนอาจจะต้องการตัวอย่างมากๆ หรือต้องการคำอธิบายมากๆ หรือต้องการการสรุป **ความสามารถในการเข้าถึงสื่อและใช้สื่อ** การทราบถึงประเภทสื่อและช่องทางที่สื่อสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ จะทำให้ผู้ออกแบบและผลิตสื่อเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม
- ต้องทราบวัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ต้องการแจ้งให้ทราบ 2) ต้องการสอนหรือให้การศึกษา 3) ต้องการสร้างความพึงพอใจ และ 4) ต้องการเสนอหรือชักจูงใจ นักสื่อสารงานวิจัย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดรูปแบบ และออกแบบสื่อได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์
- ต้องเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ งานวิจัย การแยกแยะแจกแจงเนื้อหาจะช่วยให้สามารถแบ่งเนื้อหา เพื่อนำมาถ่ายทอด ซึ่งการวิเคราะห์เนื้อหาที่ดีโดยคำนึงถึงลักษณะของผู้รับสื่อและวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ งานวิจัยจะทำให้ผู้รับสื่อได้รับเนื้อหาที่ถูกต้อง ในปริมาณที่เหมาะสม เข้าใจได้ง่ายขึ้นโดยผู้ออกแบบและผลิตสื่อ ควรทำงานร่วมกับนักวิจัยที่เป็นเจ้าของเนื้อหาเพื่อให้ นักวิจัยได้ตรวจสอบ เนื้อหาก่อนนำไปเผยแพร่
- ต้องคิด Message Design ที่โดนใจและทำให้เข้าใจ เมื่อเตรียมเนื้อหาไว้พร้อมแล้ว นักสื่อสารงานวิจัยจะต้องออกแบบสาร (Message) ให้สามารถนำเสนอและถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร เมื่อออกแบบสารเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงตัดสินใจเลือกสื่อที่จะผลิต โดยต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อว่าสามารถรองรับและถ่ายทอดสารที่ออกแบบไว้ได้หรือไม่ ซึ่งแต่ละสื่อมีความสามารถ

ในการบรรจุเนื้อหาและการแสดงผลที่แตกต่างกัน รวมทั้งความสามารถในการเข้าถึงของผู้รับสื่อเป็นสำคัญ

- ต้อง Try out และตรวจสอบคุณภาพก่อนนำสื่อไปใช้เสมอ โดยสามารถทำได้ 2 วิธี ได้แก่ 1) ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและด้านเนื้อหาตรวจสอบ และ 2) การ Try out หรือการทดสอบกับกลุ่มที่คล้ายกับผู้รับสื่อจริง โดยให้ผู้รับสื่อที่ทำการทดสอบได้ทำการประเมินทั้งความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาของสื่อ

กิจกรรมภาคบรรยายนี้ จะทำให้นักศึกษาได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่วิทยากรนำเสนอมาปรับใช้กับการออกแบบสื่อและสาร มีหลักการเพื่อนำไปปรับปรุงชิ้นงานของตนเองต่อไป นอกจากนี้ระหว่างการบรรยายวิทยากรยังได้ยกตัวอย่างจากงานของต่างประเทศเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลที่มีความยาก ง่าย แตกต่างกันไป เพื่อให้นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมเห็นภาพตัวอย่างและนำไปปรับใช้โดยเฉพาะข้อมูลในส่วนของตัวเอง และการนำเสนอด้วยวิธีที่แตกต่าง

ในตอนสุดท้ายก่อนกิจกรรมจะสิ้นสุดลง วิทยากรยังได้สรุปประเด็นและแสดงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการได้เห็นแนวทางการปรับปรุงชิ้นงานของทีมตนเอง โดยข้อเสนอแนะคือการนำเอาทฤษฎีที่ได้จากภาคบรรยาย มาประยุกต์ใช้กับชิ้นงาน ซึ่งจะทำให้นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น และแต่ละทีมได้นำเสนอแนวคิด การเลือกใช้สื่อและการเลือกสาร รวมทั้งนำเสนอแนวทางการปรับปรุงชิ้นงานต่อวิทยากร

การสรุปดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ส่งผลต่อการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยหลายประการ คือ ประการแรก เป็นการย้ำเตือนให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบว่าปรับปรุงจุดอ่อนของชิ้นงานของตนเองได้อย่างไร

ประการที่สอง เป็นการสื่อสารให้นักศึกษาทราบว่าเสริมหรือเพิ่มเติมจุดแข็งของชิ้นงานอย่างไรให้มีความนิยม

ประการที่สาม ส่งผลให้นักศึกษาทราบว่าเล่าเรื่องงานวิจัยออกมาให้ตรงกับวัตถุประสงค์การนำเสนองานวิจัย หรือสามารถเลือกเนื้อหาสารประเด็นใดจากงานวิจัยมานำเสนอได้อย่างครบถ้วน

ประการที่สี่ สื่อสารให้นักศึกษาทราบถึงการใช้เทคนิคการผลิตสื่อ เทคนิคการเล่าเรื่อง การจัดองค์ประกอบภาพ และการเรียบเรียงเนื้อหางานวิจัยอย่างไรให้น่าสนใจ

ประการที่ห้า การสรุปของวิทยากรเป็นการทบทวนที่มีลักษณะการสื่อสารสองทาง ที่วิทยากรต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการสื่อสารโต้ตอบ ทวนซ้ำถึงการปรับปรุงสื่อ และเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กับวิทยากรอีกทางหนึ่ง

3. วิทยากรต้องมีความเชี่ยวชาญ

เนื่องจากกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย ในครั้งนี้โครงการฯได้เน้นเรื่องการสื่อสารงานวิจัยโดยเฉพาะในด้านเนื้อหา (content) งานวิจัยผ่านสื่อในรายวิชาต่างๆ ที่มีความหลากหลายในเรื่องของรูปแบบของสื่อ และงานวิจัยที่มีความแตกต่างกัน กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ คณะผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

- 1) อาจารย์นฤเบศร สันติเดชา ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก และด้าน Creative
- 2) ผศ.ดร.รัชนีวรรณ ตั้งภักดี ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเนื้อหาและผลิตสื่อการสอน

โดยวิทยากรทั้ง 2 ท่านมีมุมมอง และความเชี่ยวชาญทางด้านออกแบบสื่อและสาร โดยเฉพาะด้านงานวิจัยเป็นอย่างดี และหากจะทำการสื่อสารงานวิจัยให้ได้ประสิทธิผลนั้น คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณลักษณะของวิทยากรในด้านการฝึกอบรมเรื่องการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยโดยเฉพาะออกแบบและผลิตสื่อสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยได้ดังนี้

- มีลักษณะเป็นกันเองกับผู้เข้าร่วมอบรม

การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการฝึกอบรมทั้งในด้านเนื้อหาและการ comment งานของนักศึกษา การมีลักษณะเป็นกันเองกับผู้เข้าอบรมทำให้นักศึกษากล้าเล่า กล้าที่จะนำเสนอแนวคิดของตนเองต่อวิทยากร ทำให้บรรยากาศการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีลักษณะผ่อนคลาย และไม่ตึงเครียด ส่งผลต่อการปรับแก้ชิ้นงานของนักศึกษาในแต่ละทีม ที่มีความตั้งใจฟังวิทยากร

- ใช้ภาษาวัยรุ่น

เนื่องจากผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เป็นวัยรุ่น การใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ ผสมกับมุกที่วัยรุ่นใช้กันทำให้นักศึกษามีความรู้สึกเหมือนได้คุยกับเพื่อน สามารถหยอกล้อกับวิทยากรได้ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าคุยกับคนภาษาเดียวกัน สร้างบรรยากาศเหมือนคุยกับเพื่อน พี่ มากกว่าจะเป็นวิทยากรทำให้นักศึกษาสนุกกับกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

- มีความเข้าใจในความหลากหลายของผู้เข้ารับการอบรม

วิทยากรต้องเข้าใจวัยรุ่นในยุค 4G และเข้าใจในพื้นฐานของนักศึกษาที่อาจมีความแตกต่างกันเนื่องจากมาจากต่างคณะ ต่างสถาบัน บางทีอาจจะมีความเชี่ยวชาญด้านสื่อ ในขณะที่เดียวกันบางทีก็อาจจะมีความสามารถในการเลือกสารที่จะนำเสนอได้ดีกว่า วิทยากรต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้รับสาร ทำให้สามารถอธิบายหรือเสนอแนะในเรื่องที่นักศึกษาขาด หรือจุดด้อยที่ควรปรับปรุงได้ เช่น นักศึกษาขาดความรู้เรื่องของการจับประเด็นงานวิจัย วิทยากรก็สามารถเสนอแนะได้

- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเนื้อหาและสื่อ

จากการดำเนินโครงการในปีที่ 1 และ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการมีการแยกวิทยากรออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ด้านการผลิต และด้านความคิดสร้างสรรค์ ทำให้มีข้อจำกัดในการมองเห็นภาพรวม ดังนั้นการอบรมเชิงปฏิบัติการในโครงการปีที่ 3 นี้ คณะผู้วิจัยจึงได้นำวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญละเอียดทั้งงานออกแบบเนื้อหาและสื่อ เนื่องจากสื่อที่นักศึกษาที่ผ่านเข้ารอบอบรมเชิงปฏิบัติการมีความหลากหลาย วิทยากรจึงมีความจำเป็นจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญหลักการออกแบบของแต่ละสื่อในแต่ละสื่อเป็นอย่างดี และมีความเชี่ยวชาญในการออกแบบสาร เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีความรู้โดยเฉพาะเรื่องสื่อและสารจะทำให้สามารถเสนอแนะให้กับทีมผู้ผ่านเข้ารอบได้เป็นอย่างดี รู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละทีม แม้ว่าสื่อจะมีความหลากหลาย แต่วิทยากรต้องสามารถเสนอแนะได้ จึงจะทำให้ชิ้นงานมีความสมบูรณ์ทั้งเนื้อหาของงานวิจัยและความสมบูรณ์ของสื่อที่ผลิต

- มีกลยุทธ์ที่หลากหลาย

เนื่องจากการทำงานกับกลุ่มวัยรุ่นทำให้วิทยากรต้องมีกลยุทธ์เพื่อให้นักศึกษาตื่นตัวและสนใจอยู่ตลอดเวลา เช่น กลยุทธ์การเล่าเรื่องโดยการยกตัวอย่าง โดยยกตัวอย่างงานของทีมจากภาคอื่นๆมาพัฒนาการอย่างไร และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นว่าทุกทีมสามารถพัฒนาได้เช่นกัน กลยุทธ์การนำเสนอจากต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เพื่อให้นักศึกษาหรือผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการมองเห็นภาพการนำเสนอผลการวิจัย เช่น งานต่างประเทศอาจจะนำเสนอข้อมูลด้วยตัวเลข หรือใช้ภาพเล่าเรื่อง กลยุทธ์การชมเชย เพื่อให้นักศึกษามีกำลังใจในการปรับแก้ผลงาน ซึ่งจากการสังเกตของคณะผู้วิจัยจะเห็นได้ว่า วิทยากรการชื่นชมผลงานของนักศึกษาทุกทีมเพื่อให้นักศึกษามีกำลังใจ

- มีความเอาใจใส่กับผู้เข้าร่วมการอบรม

การอบรมเชิงปฏิบัติการนั้นมีการนำให้ข้อเสนอแนะโดยภาพรวม และข้อเสนอแนะเป็นรายทีม ซึ่งการให้ข้อเสนอแนะเป็นทีมจะต้องใช้เวลาในการแนะนำ เนื่องจากมีความแตกต่างกันทั้งสื่อและเนื้อหาของงานวิจัย วิทยากรจึงจำเป็นต้องลงรายละเอียดในแต่ละทีม และสามารถให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ให้กับทุกทีมได้ และมีลักษณะเฉพาะเจาะจง การทุ่มเททั้งเรื่องของเวลาและความรู้จะทำให้ทีมสามารถพัฒนาผลงานได้อย่างดี นอกจากนั้นการที่วิทยากรมีความเอาใจใส่ผู้เข้าร่วมการอบรมจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการในการปรับแก้ชิ้นงานอีกด้วย

4. ผลที่เกิดจากการออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ทั้งในส่วนของเนื้อหาและการคัดเลือกวิทยากร ส่งผลต่อการดำเนินโครงการในปีที่ 3 ในด้านการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

1. สื่อที่นักศึกษาผลิตสามารถถ่ายทอดเนื้อหางานวิจัยได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมสามารถที่จะเลือกเนื้อหา ทั้งในด้านของปริมาณเนื้อหาที่เหมาะสมกับสื่อ และเลือกเนื้อหาที่เป็นสาระของงานวิจัยได้
2. การที่มีวิทยากรมาเป็น commentator ให้แต่ละทีม ทำให้นักศึกษามีพัฒนาการทั้งในเรื่องของการเลือกเนื้อหา การเรียงลำดับความสำคัญของงาน และการผลิตสื่อได้ดีขึ้นกว่าเดิม
3. เกิดการปรับปรุงงาน โดยสามารถแก้ไขตาม comment ของกรรมการได้เป็นอย่างดี ทำให้งานที่ได้รับการแก้ไขมีความสมบูรณ์ทั้งในเรื่องของเนื้อหางานวิจัย และใช้เทคนิคการต่างๆของการผลิตสื่อได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้เทคนิคการเล่าเรื่องได้ชัดเจนตรงประเด็น การใช้เทคนิคสถิติตัวเลขเข้ามาเสริมในสื่อ เพื่อให้ผู้รับสื่อได้เห็นภาพ การใช้ภาพจริงมากประกอบในสื่อ เช่น งานของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่นำภาพข่าวการล่าพะยูนมาประกอบ ทำให้เห็นผู้ชมเห็นภาพความโหดร้ายของการล่าพะยูน และสร้างความตระหนักให้กับผู้รับสารว่าควรจะอนุรักษ์พะยูนอย่างไร
4. หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ และได้รับข้อ comment จากวิทยากรทำให้นักศึกษาบางทีมมีความกระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลของงานวิจัยมากขึ้น จากเดิมที่อ่านเฉพาะงานวิจัย และอาศัยการตีความงานวิจัยร่วมกับอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาบางส่วนได้ติดต่อไปยังนักวิจัยเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม และผลที่ได้คือ การที่นักศึกษาเข้าใจงานวิจัยมากขึ้น สามารถดึงประเด็นจากงานวิจัยเพื่อนำเสนอได้อย่างถูกต้อง
5. นักศึกษาบางทีมเกิดการปรับเปลี่ยนสื่อ เนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการมีการนำเสนอชิ้นงานในภาพรวม ทำให้นักศึกษาบางทีมเปลี่ยนสื่อให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น นักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จากเดิมที่ผลิตสื่อเป็น E Publishing ซึ่งมีลักษณะการเข้าถึงยาก เนื่องจากโปรแกรมที่มีความซับซ้อน จึงได้ปรับเปลี่ยนสื่อมาเป็น Infographic และ GIF แทน การเผยแพร่ทำได้ง่ายกว่า เป็นการแสดงให้เห็นว่านักศึกษานำความรู้ที่ได้ในเรื่องการวิเคราะห์สื่อมาปรับใช้ การวิเคราะห์ข้อเด่นและข้อจำกัดของสื่อทำให้นักศึกษาปรับรูปแบบสื่อในที่สุด

5. กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

จากการดำเนินงานโครงการ คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนกรณีที่ประสบความสำเร็จในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้ดังนี้

1. การพบปะนักวิจัยส่งผลให้เกิดการผลิตสื่อและสารได้ถูกต้องตรงประเด็น เช่น ทีมจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ (ภาคกลาง) โดยผลิตสื่อแอนิเมชัน 2D เรื่องการพัฒนาฉลากชี้วัดชี้ภาพความสดใหม่สำหรับติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร โดย ดร.สุรัชย์ ชันแก้ว และ รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ สรรพกุล ซึ่งความเข้าใจจากการอ่านและตีความงานวิจัยเอง อาจจะทำให้ความเข้าใจคลาดเคลื่อน ว่าฉลากชี้วัดจะบอกวันหมดอายุของอาหาร จึงทำให้ผลิตสื่อที่คลาดเคลื่อนกับงานวิจัย แต่เมื่อทีมนักศึกษาการอบรมเชิงปฏิบัติการและปรับแก้งาน จึงได้พบนักวิจัยและการได้ขอความรู้เรื่องงานวิจัยเพิ่มเติมจึงทำให้ทราบว่า ฉลากชี้วัดเป็นการวัดความสดใหม่ของอาหาร ไม่ใช่ฉลากหมดอายุ สินค้าประเภทใดที่จะติดฉลากนี้ได้ ทำให้งานของนักศึกษามีความชัดเจนและถูกต้องในเรื่องของเนื้อหา ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการเผยแพร่งานวิจัย อาจกล่าวได้ว่างานวิจัยเป็นเรื่องของการตีความของผู้อ่าน บางครั้งอาจจะมีมีความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นการพบปะกับนักวิจัยจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การผลิตสื่อมีประสิทธิภาพทั้งในด้านของเนื้อหา และการผลิตสื่อ
2. กรณีของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในภาคใต้ นักศึกษาผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเรื่อง การปรับตัวของภูมิปัญญาชุมชนในการประดิษฐ์เครื่องมือประมงของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดปัตตานี : กรณีศึกษาอวนสามชั้นบางประเภท โดย นายเจมูซอ เจะเลาะและคณะ ซึ่งการผลิตสื่อขึ้นนี้นักศึกษาได้ลงพื้นที่เพื่อทำสารคดีในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และได้พบกับนักวิจัย จึงได้เห็นแง่มุมในการนำเสนอที่แตกต่างจากเล่มงานวิจัยออกไป แต่ยังคงเนื้อหาเดิมของงานวิจัย ทำให้นักศึกษาได้เข้าไปอยู่ในพื้นที่จริงและได้ออกแบบสื่อและสารเพื่อให้คนนอกพื้นที่ได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญา นอกจากนั้นจากการอบรมเชิงปฏิบัติการที่วิทยาการได้เสริมเรื่องเนื้อหาและเทคนิคการผลิต นักศึกษานำไปปรับใช้กับงานของทีม จึงทำให้ประสบความสำเร็จ
3. กรณีสุดท้าย คืองานของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเรื่อง การประดิษฐ์เซ็นเซอร์เคมีบนผ้าสำหรับระบบเลือดมกลิ่นอัจฉริยะ โดย ดร.ธารา สีสะอาด และผศ.ดร.ธีรเกียรติ์ เกิดเจริญ โดยอาจารย์

ประจำวิชาได้ย่อยข้อมูลจากงานวิจัยออกเป็น 6 เรื่อง และให้นักศึกษาได้ผลิตสื่อตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ทำให้งานของนักศึกษาได้ความละเอียดและลงลึกมากกว่าการอ่านงานทั้งเล่ม สามารถเจาะประเด็นเฉพาะเรื่องดังกล่าวและนำไปสู่การผลิตสื่อที่ลงตัว

จากทั้ง 3 กรณี จะเห็นได้ว่า การผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยจะประสบความสำเร็จจะประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆ เหล่านี้

- 1) การที่นักศึกษาได้พบกับนักวิจัยโดยตรง จะทำให้นักศึกษาได้ข้อมูลที่ต้องการและนำไปผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยได้ถูกต้อง
- 2) การที่นักศึกษาได้เห็นพื้นที่และสภาพปัญหาที่แท้จริง ทำให้เห็นมุมมองและแง่มุมการนำเสนอที่แตกต่าง
- 3) อาจารย์ประจำวิชาที่มีลักษณะ active ในการช่วยเหลือนักศึกษา ทั้งเรื่องการศึกษาความงานวิจัย การติดต่อประสานให้นักศึกษาได้พบกับงานวิจัย

ส่วนที่ 3 ถอดบทเรียนหลักการออกแบบและการสร้างเนื้อหาสาร

เมื่อกล่าวถึง “งานวิจัย” คนส่วนใหญ่มักเกิดความรู้สึกว่า เป็นเรื่องที่เข้าถึงได้ลำบาก เข้าใจยาก มีความเป็นวิชาการสูง และห่างไกลกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การจะนำผลงานวิจัยมาแปลงแล้วผลิตออกไปในรูปของสื่อประเภทต่างๆ เพื่อเผยแพร่ไปให้สาธารณชนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ในวงกว้างนั้น เป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่งสำหรับคนทำสื่อ หรือ “นักสื่อสารงานวิจัย” ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เพื่อให้การสื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อประสบความสำเร็จ โดยสามารถเผยแพร่สื่อที่ถูกต้อง ตรงกลุ่มเป้าหมาย สร้างความเข้าใจให้ผู้รับสารได้ง่าย และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ ทางคณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนเกี่ยวกับหลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสารจากการวิเคราะห์กิจกรรมและการบรรยายของวิทยากรในกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (อาจารย์ รัชนิวรรณ ตั้งภักดี, 2561) ได้ดังนี้

หลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสารเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ที่สำคัญ 5 ประการ มีรายละเอียดดังนี้

1. ต้องเข้าใจสายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย
2. ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร? เพื่อวัตถุประสงค์อะไร?
3. ต้องเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิต
4. ต้องคิด Message Design ที่โดนใจและทำให้เข้าใจ
5. ต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนนำสื่อไปใช้เสมอ

1. ต้องเข้าใจสายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย

การเข้าใจถึงกระบวนการ หรือ สายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย เป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนแรกที่จะทำให้ นักสื่อสารงานวิจัยได้ทราบถึง ความต้องการและบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด

1.1 เข้าใจแหล่งทุน นักสื่อสารงานวิจัยควรทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ผลงานวิจัยของแหล่งทุน ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มเป้าหมายที่แหล่งทุนต้องการให้เข้าถึงข้อมูลและนำผลการวิจัยไปใช้ หรือ ช่องทางและงบประมาณในการเผยแพร่สื่อ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดความเหมาะสมของเนื้อหาและการเลือกประเภทของสื่อที่ผลิตเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย

1.2 เข้าใจนักวิจัย เมื่อทราบวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของแหล่งทุนแล้ว นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นควรมีการพูดคุยทำความเข้าใจกับนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเนื้อหาของงานวิจัยนั้นเป็นสิ่งที่นักสื่อสารงานวิจัยไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจมาก่อน จะต้องให้นักวิจัยอธิบายให้ชัดเจนและควรให้นักวิจัยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ก่อนและหลังการผลิตสื่อทุกครั้ง

1.3 เข้าใจบทบาทตนเอง (ผู้ออกแบบและผลิต = นักสื่อสารงานวิจัย) เมื่อได้วัตถุประสงค์และ

กลุ่มเป้าหมาย ผู้รับสื่อที่ต้องการเผยแพร่ผลงานวิจัยจากแหล่งทุน รวมถึงเนื้อหาข้อมูลที่ต้องการจากนักวิจัยแล้ว หน้าที่ของนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นคือจะต้องนำเนื้อหาออกมาออกแบบให้ผู้รับสื่อเข้าใจได้ง่าย ถูกต้อง รวดเร็ว โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและปรับปรุงเนื้อหาที่จะนำไปผลิตสื่อให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

1.4 เข้าใจคุณสมบัติของสื่อ นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นต้องมีความเข้าใจว่า สื่อแต่ละประเภท

มีคุณสมบัติ ความสามารถและข้อจำกัดในการบรรจุข้อมูลเพื่อการสื่อสารแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ออกแบบและผลิต ควรจะเลือกประเภทสื่อให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่สื่อ ลักษณะของเนื้อหา (ธรรมชาติของเนื้อหา, ความยาก-ง่าย, ปริมาณมาก-น้อย, ลำดับของเนื้อหา) และช่องทางการเผยแพร่สื่อ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเลือกสื่อที่จะผลิตในแต่ละงานวิจัยด้วย

1.5 เข้าใจความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อผลิตสื่อเสร็จ ก่อนจะนำสื่อไปเผยแพร่ นักสื่อสารงานวิจัยควรนำสื่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมินประสิทธิภาพของสื่อ โดยควรมีผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อ 2 ด้านเป็นอย่างน้อย ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของระดับความยาก-ง่ายและปริมาณเนื้อหากับผู้รับสื่อ รวมถึงความเข้าใจจากการเรียงลำดับของเนื้อหาในตัวสื่อด้วย 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการออกแบบกราฟิก (สี เส้น ตัวอักษร ตำแหน่ง รูปร่าง รูปภาพ) การออกแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับผู้ใช้งาน การความสะดวกในการใช้งาน

1.6 เข้าใจผู้รับสาร นักสื่อสารงานวิจัยต้องระบุกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสื่อให้ชัดเจนในแต่ละสื่อที่จะผลิตและเผยแพร่ออกไป เพราะผู้รับสื่อแต่ละประเภทต้องการเนื้อหาที่มีความลึกซึ้งไม่เหมือนกัน ปริมาณความเข้มข้นไม่เท่ากัน ในกรณีของการเผยแพร่ผลงานวิจัยนี้ อาจแบ่งได้ผู้รับสื่อได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ผู้รับสื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลงานวิจัยโดยตรง เป็นผู้รับสื่อระดับที่ต้องรู้และควรรู้ข้อมูลงานวิจัยที่สำคัญมาก เนื่องจากผลงานวิจัยจะส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่ออาชีพ การทำงาน พฤติกรรม ทศนคติ หรือ ทักษะต่างๆของผู้รับสื่อโดยตรง นัก

สื่อสารงานวิจัยจึงค่อยศึกษาเจาะลึกไปถึงข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมกรับสื่อของผู้รับสารกลุ่มนี้ เพื่อจะได้เข้าใจและนำข้อมูลมาออกแบบเนื้อหา ประเภทสื่อ และช่องทางเผยแพร่สื่อให้เหมาะสมกับผู้รับสื่อที่สุด

2) ผู้รับสื่อที่เป็นนักวิจัย เป็นผู้รับสื่อที่ต้องการรู้ถึงกระบวนการได้มา ซึ่งผลการวิจัย หรือ การนำทฤษฎีมาใช้ออกแบบงานวิจัย หรือเทคนิคในการวิเคราะห์หรือเก็บข้อมูล เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาของสื่อที่ออกแบบและผลิตให้กับผู้รับสื่อในกลุ่มนี้จะแตกต่างจากกลุ่มแรกที่ต้องการทราบแค่ส่วนผลการวิจัย โดยมากจะเป็นนักวิชาการ หรืออาจารย์ ที่เนื้อหาในสื่อสามารถใช้ภาษาวิชาการ ภาษาต่างประเทศ ศัพท์เฉพาะได้ แต่อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่อาจเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มตามศาสตร์ต่าง ๆ ของเนื้อหา การศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมกรับสารกลุ่มนี้ ก็ยังมีความจำเป็นเพราะอายุ ความสามารถในการเข้าถึงสื่อ นั้น ส่งผลต่อประเภทสื่อและช่องทางเผยแพร่สื่อที่นักสื่อสารงานวิจัยจะตัดสินใจเลือกใช้ในการผลิต

3) ผู้รับสื่อที่เป็นประชาชนทั่วไป เป็นผู้รับสื่อที่ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากผลการวิจัยแต่อาจเป็นผลกระทบทางอ้อม หรือ ต้องการรับรู้ตามความสนใจ ไม่จำกัดอายุ เพศ วัย ระดับการศึกษา และความสามารถในการเข้าถึงสื่อ นักสื่อสารงานวิจัยจึงควรออกแบบเนื้อหาที่มีปริมาณที่เหมาะสม เลือกเรื่องที่ประชาชนควรรู้หรือต้องรู้ นำมาออกแบบปรับภาษาจากภาษาวิชาการเป็นภาษาที่ชาวบ้านทั่วไปเข้าใจได้ง่าย ใช้ช่องทางสื่อที่ผู้รับสื่อเข้าถึงได้ง่ายในจำนวนมากๆ

2. ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร? เพื่อวัตถุประสงค์อะไร?

2.1 ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร?

ผู้รับสารเป้าหมายในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ 1) ผู้รับสื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลงานวิจัยโดยตรง 2) ผู้รับสื่อที่เป็นนักวิจัย และ 3) ผู้รับสื่อที่เป็นประชาชนทั่วไป การจะสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและตรงความต้องการนั้น จะต้องเข้าใจผู้รับสารแต่ละกลุ่มนั้น โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ผู้รับสาร ดังนี้

การวิเคราะห์ผู้รับสาร เป็นการวิเคราะห์ลักษณะผู้รับสารที่ผู้ออกแบบและผลิตสื่อจะได้ทราบว่า ผู้รับสารมีความพร้อมในการรับรู้ข้อมูลจากสื่อมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพราะการที่จะผลิตสื่อให้ได้ผลดี ย่อมจะต้องเลือกสื่อให้มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้รับสาร ดังนั้นผู้ออกแบบและผลิตสื่อจะต้องคำนึงถึงลักษณะทั่วไป และ ลักษณะเฉพาะของผู้รับสาร เช่น การกำหนดลักษณะทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับความรู้ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของผู้เรียนแต่ละคน ถึงแม้ว่าลักษณะทั่วไปของผู้รับสารจะไม่มี ความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในสื่อก็ตาม แต่ก็ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ออกแบบและผลิตสื่อ

สามารถตัดสินระดับความยากง่ายของเนื้อหาและเพื่อเลือกตัวอย่างของเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้รับสารได้ ส่วนลักษณะเฉพาะของผู้รับสารแต่ละคนนั้น นับว่ามีส่วนสำคัญโดยตรงกับเนื้อหาตลอดจนประเภทของสื่อและวิธีการที่จะนำสื่อไปเผยแพร่

นอกจากนี้ การที่ผู้ออกแบบและผลิตสื่อรู้ว่า ผู้รับสื่อแต่ละคนมีวิธีการเรียนและวิธีการคิดอย่างไร

จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้ผู้ออกแบบและผลิตสื่อสามารถสร้างสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความแตกต่างของผู้รับสื่อแต่ละคน ซึ่งสิ่งที่ควรรู้เพิ่มเติมมีดังนี้

- 1) ความรู้เดิมของผู้รับสาร เพื่อให้ทราบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้รับสารว่า มีความรู้ในเนื้อหาในสื่อมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบเนื้อหาให้เหมาะสมแก่ผู้รับสาร
- 2) วิธีการเรียนรู้ของผู้รับสาร เพื่อให้ทราบว่า ผู้รับสารเหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้แบบใดที่ผู้ออกแบบและผลิตสื่อ เช่น ต้องการเห็นตัวอย่างมากๆ จึงจะเข้าใจ ต้องการคำอธิบายมากๆ หรือ ต้องการการสรุปที่เป็นรูปภาพ เป็นต้น
- 3) ความสามารถในการเข้าถึงและใช้สื่อ เพื่อให้ทราบถึงประเภทสื่อและช่องทางที่ผู้รับสื่อสามารถจะเข้าถึงและใช้งานได้ ทำให้ผู้ผลิตสามารถตัดสินใจเลือกสื่อที่เหมาะสมกับผู้รับได้มากที่สุด

2.2 ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อวัตถุประสงค์อะไร?

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารโดยทั่วไปนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 เรื่องใหญ่ๆ ได้แก่

- 1) วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารแจ้งให้ทราบเพื่อให้ผู้รับสารทราบ
- 2) วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารต้องการสอนหรือให้การศึกษาเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้
- 3) วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารต้องการสร้างความพอใจและบันเทิงใจให้ผู้รับสารเกิด
ความพอใจ
- 4) วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารต้องการเสนอแนะหรือชักจูงใจให้ผู้รับสารเกิดการกระทำที่ตอบสนองหรือตัดสินใจทำตามสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการ

นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการสื่อสารตั้งแต่เริ่มแรกโดยพิจารณาจากผู้รับสารว่าเป็นใคร ต้องการจะสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งสามารถออกแบบการสื่อสารได้หลายรูปแบบ ยังมีวัตถุประสงค์มากลักษณะของสื่อที่ออกแบบก็จะมี

ความละเอียดเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์มากขึ้นตามไปด้วย สิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ผู้รับสารและกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนั้นจะทำให้ผู้รับสารได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตสื่อ ได้แก่ ปริมาณความมาก-น้อยของเนื้อหา ระดับความยากง่ายของเนื้อหา ลักษณะเนื้อหาที่ควรเน้น หรือ หลักเลือกรูปแบบการนำเสนอที่ควรใช้ ประเภทสื่อที่ควรเลือกใช้ เป็นต้น

3. ต้องเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

หลักการเตรียมเนื้อหาให้ดีขึ้น ผู้ออกแบบและผลิตสื่อจะต้องคัดเลือกวัตถุดิบ(เนื้อหา)ที่ดี มีความถูกต้อง มีความเข้าใจในธรรมชาติของเนื้อหา ออกแบบโครงสร้างเนื้อหา กำหนดความสัมพันธ์ของเนื้อหา ลำดับการนำเสนอเนื้อหา โดยทั้งหมดนี้ เรียกว่า “การวิเคราะห์เนื้อหา”

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการแยกแยะแจกแจงเนื้อหาหรือแนวคิดที่ปรากฏในเอกสาร ข่าวสาร คำพูด หรือภาพ ทำให้ทราบโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาอย่างละเอียด รวมทั้งทำให้ผู้ส่งสารเห็นการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาในแต่ละช่วงเวลาที่ทำกรวิเคราะห์ด้วย การย่อยเนื้อหาสาระ ต้องมีการวิเคราะห์เป็นหน่วยย่อยลงไปอีก ตามหลักการ “ให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปทีละน้อยตามลำดับขั้น” (Gradual Approximation) และคัดเลือกเนื้อหา พิจารณาสวนย่อยของเนื้อหาที่จะนำมาถ่ายทอด โดยเป็นการทำให้เนื้อหาจัดเรียงลำดับอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยแต่น่าสนใจ เพื่อให้เหมาะและง่ายต่อการเรียนรู้ ซึ่งผลจากการแยกแยะแจกแจงเนื้อหา จะช่วยให้สามารถแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหัวเรื่อง หัวเรื่องย่อยและหัวข้อย่อย

โดยเฉพาะงานวิจัย หรือ ผลงานวิจัย ที่เนื้อหามีความยาก หากผู้ออกแบบและผลิตสื่อมีกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาที่ดีโดยคำนึงถึงลักษณะของผู้รับสารและวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ งานวิจัย ก็จะทำให้ผู้รับสารได้รับเนื้อหาที่ถูกต้อง มีปริมาณที่เหมาะสม เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น กระบวนการนี้ นักสื่อสารงานวิจัยที่เป็นผู้ออกแบบและผลิตสื่อ ควรทำงานร่วมกับนักวิจัยที่เป็นเจ้าของเนื้อหาโดยให้นักวิจัยทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาด้วยจะทำให้เนื้อหาในสื่อมีความถูกต้องก่อนนำไปถ่ายทอดผ่านสื่อต่อไป

4. ต้องคิดออกแบบสาร (Message Design) ที่โดนใจและทำให้เข้าใจได้ง่าย

การออกแบบสาร (Message) ให้สามารถนำเสนอและถ่ายทอดไปยังผู้รับได้ดีที่สุดนั้น จะต้องเข้าใจว่า Content กับ Message นั้นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อออกแบบสารเสร็จ นักสื่อสารงานวิจัยต้องตัดสินใจเลือกประเภทสื่อที่จะผลิตในขั้นตอนนี้ โดยคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อ ด้วยว่า สามารถรองรับและถ่ายทอดสารที่ออกแบบไว้ได้หรือไม่ ซึ่งสื่อแต่ละประเภทมีความสามารถ

ในการบรรจุปริมาณเนื้อหา และการแสดงผลที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ การตัดสินใจจะเกี่ยวข้องกับ ความพร้อมและความสามารถในการเข้าถึงสื่อของผู้รับสารเป็นสำคัญด้วย อีกทั้งจะต้องวางแผนถึง ช่องทางในการเผยแพร่สื่อดังกล่าวด้วย

5. ต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนนำสื่อไปใช้เสมอ

เมื่อผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยแล้วเสร็จ อย่าใช้งานในทันที หรือ เพิ่งเผยแพร่ไปใน วงกว้าง นักสื่อสารงานวิจัยควรมีกระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพสื่อ โดยสามารถทำได้ 2 วิธี

5.1 ใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในขั้นตอนที่ 1 ว่า ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 2 ด้าน ได้แก่

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ซึ่ง 1 ในจำนวนผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหานั้น ควรมีนักวิจัย ในเรื่องนั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญด้วย แล้วอาจจะเพิ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิจัยในสายเดียวกันท่านอื่น ๆ อีก 1-2 ท่าน มาช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาเพิ่มเติมอีกระดับหนึ่งด้วย

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ซึ่งนอกจากจะมีผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้รู้ผู้มีประสบการณ์การ ออกแบบและผลิตสื่อประเภทนั้นๆ มาประเมินและให้ความเห็นแล้ว อาจเพิ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็น ตัวแทนจากแหล่งทุนที่จะมาช่วยประเมินและให้ความเห็นว่า สื่อที่ผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้รับสื่อที่แหล่งทุนต้องการให้เผยแพร่ผลการวิจัยไปถึงหรือไม่ ก็จะทำให้เห็นมุมมองของการประเมินครบทุกมิติมากขึ้น เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่ต่างกัน นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ควรออกแบบและจัดทำแบบ ประเมินคุณภาพสื่อที่มีรายการประเมินแตกต่างกันด้วย จึงจะทำให้ผลที่ได้จากการประเมินได้นำไป ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้ตรงจุดตรงประเด็น

5.2 ทดสอบกับกลุ่มที่คล้ายกับผู้รับสื่อจริง อาจใช้การทดสอบกลุ่มเล็ก 1-10 คน โดยให้ผู้รับ สื่อที่ทำการทดสอบได้ประเมินทั้งความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อ และประเมินความพึงพอใจใน ตัวสื่อได้แก่ ความชัดเจนของกราฟิกต่างๆ ระดับภาษาที่ใช้ในสื่อ ความสวยงาม การเข้าถึงได้ง่าย ความสะดวกสบายระหว่างใช้งาน รวมถึงสังเกตพฤติกรรมระหว่างการใช้สื่อ จากนั้นนำมาปรับปรุง แล้ว ทดลองกับกลุ่มขนาดกลาง 11-30 คน ที่ผู้รับสื่อมีลักษณะพื้นฐานที่หลากหลายคละกัน เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อทดสอบว่าสื่อมีคุณภาพมี ความสามารถที่จะใช้กับคนหลายแบบได้หรือไม่ โดยสังเกตลักษณะใช้สื่อ ประเมินทั้งความรู้ความ เข้าใจในเนื้อหาของสื่อและตัวสื่อ พร้อมสังเกตพฤติกรรมระหว่างการใช้สื่อเช่นเดิม แล้วนำผลที่ ได้มาปรับปรุงสื่อ

จากการถอดบทเรียนโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จากผลการวิจัยดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็น
การถอดบทเรียนที่อธิบายในเชิงทฤษฎีที่สามารถโยกความรู้ไปใช้ในเชิงปฏิบัติได้ หากแต่โครงการ
อื่นๆ ที่จะนำไปปรับใช้ อาจต้องพิจารณาบริบทแวดล้อมที่แตกต่างออกไปเพิ่มเติม

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

จากที่กล่าวมาโดยตลอดว่าการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างนักสื่อสารงานวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยผ่านระบบการศึกษาหรือผ่านรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการผลิตสื่อ ซึ่งส่งผลต่อจำนวนสื่อ รูปแบบสื่อที่มีความหลากหลายตามรายวิชาที่เข้าร่วมกิจกรรม และคุณภาพของสื่อเนื่องจากมีอาจารย์ประจำวิชาเป็นผู้กำกับดูแล ให้คำปรึกษากับนักศึกษา ผสมกับการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้ชิ้นงานมีเนื้อหาและทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเหนือกว่าสิ่งใด การนำเอางานวิจัยเข้าไปสู่ระบบการศึกษาย่อมก่อให้เกิด “ความยั่งยืน” โดยอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ผู้สอนสามารถนำเอางานวิจัยไปเป็นโจทย์เพื่อให้นักศึกษาได้สร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้ในภาคการศึกษาต่อไป หรือขยายไปยังวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาสร้างสรรค์และผลิตสื่ออื่นๆ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการถอดบทเรียนและพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จมีดังนี้

- 1) โหนดหรือผู้ประสานงานภาค
- 2) การออกแบบกิจกรรม
- 3) อาจารย์ผู้สอน
- 4) การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงาน

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โหนดหรือผู้ประสานงานภาค

เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นโหนดต้องมีศักยภาพในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยคุณลักษณะสำคัญของโหนด เช่น เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสาร การสร้างสรรค์สื่อใหม่ การวิเคราะห์ผู้รับสาร และมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย เพื่อจะสามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆ ที่ต้องดำเนินการ ซึ่งจากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัยโหนดต้องมีคุณลักษณะ เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย เนื่องจากเป้าหมายของกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยคือการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาจารย์ให้มีความสามารถเป็นผู้พัฒนานักศึกษาซึ่งจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชา มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน โดยจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง มีเครือข่าย เนื่องจากโหนดต้องมีบทบาทเป็นผู้ขยายผลหรือการส่งต่อแนวคิดการทำงานไปยังเครือข่ายอื่น จึงต้องมีความสามารถในการจัดการเครือข่าย

โดยมีความสามารถทั้งในระดับของการแสวงหาเครือข่าย การรักษาเครือข่าย การประสานงาน ตลอดจนการขยายผลแนวคิดในระดับเครือข่าย และการเป็นคนในพื้นที่ หากโหนดหรือผู้ประสานงานเป็นคนในพื้นที่ในภูมิภาคนั้นๆ จะสามารถทำหน้าที่ประสานงานกับ มหาวิทยาลัยต่างๆ ในเขตพื้นที่ได้อย่างสะดวก และมีความเข้าใจในบทบาทของภาคนั้นๆ โดยเฉพาะในการเลือกงานวิจัยเชิงพื้นที่ไปเป็นโจทย์ในรายวิชาต่างๆ

จากคุณลักษณะเด่นของโหนดข้างต้นจะทำให้การทำงานระหว่างคณะผู้วิจัย โหนด และอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นและส่งผลต่อผลสำเร็จของการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

2. การออกแบบกิจกรรม

การออกแบบกิจกรรมของคณะผู้วิจัยมีกิจกรรมที่สำคัญที่นำไปสู่ความประสบความสำเร็จในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยดังนี้

- 1) กิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ
- 2) ประสานงานกับโหนด
- 3) กิจกรรมการพบปะนักวิจัย
- 4) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop)
- 5) กิจกรรมแสดงผลงาน

1. กิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ

การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาพร้อมกับคณะผู้วิจัย มีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางร่วมกัน และสร้างความเข้าใจร่วมกันและเกิดความร่วมมือระหว่างกัน ทำให้สามารถช่วยกันแก้ปัญหาและทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้การจัดประชุมต้องมีลักษณะการเสริมสร้าง “ความสัมพันธ์” ที่ดีระหว่างอาจารย์ผู้สอนและเครือข่ายท่านอื่นๆ ในขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยต้องใช้หลักคิดในการลงไปพบเครือข่ายว่า “เป็นการขอความร่วมมือ” และเครือข่ายก็เกิดความรู้สึกว่าคณะผู้วิจัยนั้นได้ “ให้เกียรติ” เครือข่าย จึงเป็นการประสานความร่วมมือท่ามกลางความสัมพันธ์ที่ดี

2. การประสานงานกับโหนด

คณะผู้วิจัยต้องมีการประสานงานกับโหนดเพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโหนดให้มีความราบรื่นให้มากที่สุด จะส่งผลต่อการทำงานที่บรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากพื้นที่แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานก็แตกต่างกัน โดยโหนดจะเป็นกำลังสำคัญทั้งการติดต่อสื่อสารกับอาจารย์ผู้สอน

ประจำวิชา นักวิจัยในพื้นที่ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจะต้องมีการประสานงาน ติดต่อสื่อสารกับโหนดอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะคอยสนับสนุนงานให้ราบรื่นและมีอุปสรรคน้อยที่สุด

3. กิจกรรมการพบปะนักวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมพบปะนักวิจัยเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยนั้นประสบความสำเร็จ โดยกิจกรรมดังกล่าวอาจจะเป็นการพานักศึกษาไปลงพื้นที่เพื่อพบปะกับนักวิจัยหรือนักวิจัยมาพบกับนักศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการออกแบบของอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชา และความสะดวกของนักวิจัย กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้หากต้องการสื่อสารงานวิจัยไปยังผู้รับสารที่เกี่ยวข้อง

4. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop)

กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือ workshop เป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งที่ขาดไม่ได้ เนื่องจากพื้นฐานหรือต้นทุนของนักศึกษามีไม่เท่ากัน เช่น นักศึกษาบางทีมอาจจะมีความรู้พื้นฐานเรื่องการผลิตสื่อมาอย่างดี ในขณะที่พื้นฐานเรื่องความคิดสร้างสรรค์ หรือการคิด content หรือเนื้อหายังอ่อนด้อย หรือชั้นปีของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมก็มีส่วนทำให้เกิดข้อได้เปรียบเสียเปรียบเนื่องจากนักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 หรือ 4 จะมีความรู้และประสบการณ์เนื่องจากการเรียนมาแล้ว ในขณะที่รุ่นน้องที่อยู่ในชั้นปีที่ 2 อาจจะเสียเปรียบรุ่นพี่

ดังนั้นกิจกรรม workshop จึงเป็นกิจกรรม “เสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อย” ให้กับทีมผู้เข้าร่วมอบรม นอกจากนั้นกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน โดยเมื่อนักศึกษาได้เห็นการนำเสนองาน เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองจะทำให้นักศึกษาอยากพัฒนางานของตนเอง โดยส่วนหนึ่งนักศึกษาที่ผลิตสื่อจากงานวิจัยอย่างเดียวยกยหลังจากการอบรมนักศึกษาได้ติดต่อนักวิจัยเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม

ทั้งนี้กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น วิทยาการต้องมีความรู้ความสามารถทั้งในเรื่องการออกแบบเนื้อหาางานวิจัยเพื่อเผยแพร่งานวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมาย และมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อฝึกอบรมนักศึกษาให้สามารถออกแบบสื่อและสารได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์

5. กิจกรรมแสดงผลงาน

กิจกรรมแสดงผลงานของนักศึกษาจะเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับนักศึกษาเนื่องจาก โครงการในครั้งนี้งมเน้นการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยเป็นหลัก กิจกรรมแสดงผลงาน

จะทำให้ให้นักศึกษาได้เห็นผลงานที่ได้ผ่านการปรับปรุง เสริมเติม และได้เห็นพัฒนาการของแต่ละทีม ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะมีประโยชน์สำหรับนักศึกษาในการปรับใช้ในงานอื่นต่อไป

เนื่องจากกิจกรรมในโครงการนี้ไม่ได้เป็นการประกวดแข่งขัน โดยผู้ผ่านเข้ารอบอบรมเชิงปฏิบัติการได้รับเงินค่าผลิตสื่อทุกทีม นอกจากนั้นทีมวิจัยมีรางวัลพิเศษสำหรับนักศึกษาที่มีพัฒนาการในการปรับปรุงผลงาน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักศึกษา ทำให้กิจกรรมมีสีสัน และนักศึกษาที่เข้าร่วมแสดงผลงานมีกำลังใจกันมากขึ้น โดยเงินรางวัลดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้เพิ่มมาภายหลัง

อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของการจัดกิจกรรมแสดงผลงานคือ ต้องการชี้ให้นักศึกษาที่ผ่านเข้ารอบทั้งหมดเห็นพัฒนาการในชิ้นงานของตนเองและผู้อื่น เพื่อเสริมสร้างการเป็นนักสื่อสารงานวิจัยในอนาคต

3. อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชา

อาจารย์ผู้สอนมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานในกิจกรรมนี้ให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยง ตั้งแต่เรื่องของการเลือกงานวิจัยในรายวิชา ช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องการผลิตสื่อ และคอยเสนอแนะในเรื่องต่างๆ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษคือ กระตือรือร้นหรือเป็นอาจารย์ที่ Active เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมที่ระยะเวลายาวนานและมีเงื่อนไขเรื่องงานวิจัยที่มีความยากง่ายแตกต่างกันไป ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนต้องพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องงานวิจัยรวมทั้งแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อที่จะเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นพี่เลี้ยงของนักศึกษาและมีเวลามากพอในการให้คำปรึกษากับนักศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ในการอบรมเชิงปฏิบัติการหากอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติได้ จะทำให้สามารถชี้แนะแนวทางที่ควรปรับปรุงของนักศึกษาได้ดีกว่าที่อาจารย์ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาสามารถเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษา และเก็บรายละเอียดในระหว่างที่วิทยากรบรรยายให้ความรู้และให้ข้อเสนอแนะกับนักศึกษาในแต่ละทีม และทำให้การปรับปรุงผลงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทั้งในแง่ของเนื้อหางานวิจัย ความคิดสร้างสรรค์ และการผลิตสื่อ

4. การมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและนักวิจัยเจ้าของผลงาน

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ประสบความสำเร็จของการสร้างนักสื่อสารงานวิจัย คือ การที่ผู้ผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยหรือนักศึกษาต้องพบปะกับนักวิจัย เนื่องจากการอ่านงานวิจัยในบางครั้งอาจจะเป็นการตีความของผู้อ่านซึ่งอาจจะไม่ถูกต้อง และไม่ได้ตรงตามผลการวิจัยของนักวิจัย และอาจจะส่งผลกระทบต่อชิ้นงานที่ผลิตออกมาที่อาจคลาดเคลื่อนกับผลการการวิจัย ดังนั้น

การมีส่วนร่วมของผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงานจึงมีความเป็นอย่างมาก ดังผลการดำเนินงานวิจัยที่พบว่า กิจกรรมพบปะกับนักวิจัยนี้ผู้เข้าร่วมโครงการในภาคอีสานและภาคใต้เกือบทุกรายวิชาได้พบกับนักวิจัย ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคและผลิตสื่อในแง่ของเนื้อหางานวิจัยนั้นถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย รวมทั้งได้ข้อมูลงานวิจัยที่ถูกต้องเพื่อกำหนดเนื้อหาที่จะเผยแพร่ได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดผลที่ตามมาจากการลงพื้นที่ไปพบนักวิจัย โดยนักศึกษาจะได้เห็นบริบทของงานวิจัย บริบทของพื้นที่ ทำให้เห็นแง่มุมในการนำเสนอและผลิตสื่อให้มีความน่าสนใจได้มากขึ้นอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างนักรวบรวมงานวิจัย

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า นักศึกษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศทั้ง 4 ภาคเกิดจากการที่ได้ไปพบปะนักวิจัยเจ้าของผลงานทั้งหมด แม้ว่าผู้ชนะเลิศจากทางภาคเหนือไม่ได้พบกับนักวิจัยโดยตรงแต่อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาเป็นผู้ประสานงานกับนักวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลงานวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำ ซึ่งเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและสร้างความมั่นใจในการสร้างสรรค์และผลิตผลงานของนักศึกษา และเป็นเป้าหมายสูงสุดของโครงการนี้ที่จะสร้างนักรวบรวมงานวิจัยที่มีทั้งความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการผลิตสื่อเพื่อรวบรวมงานวิจัย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” นี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย โดยผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปประเด็นสำคัญ 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย

ทีมวิจัยมีการดำเนินกิจกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการทำงานกับ “เครือข่าย” 2) การประชุมสร้างความเข้าใจร่วมกันกับโหนดและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ 3) การคัดเลือกงานวิจัยโดยทีมนักวิจัย 4) การประสานกับโหนด อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และ นักวิจัยเจ้าของผลงาน 5) การเลือกทีมนักศึกษาในแต่ละวิชาเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ 6) การแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยในแต่ละภูมิภาค

โดยการดำเนินงานดังขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้มีรายวิชาที่เข้าร่วมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาค ดังนี้

ภาคอีสาน มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 8 วิชา จาก 5 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (วิทยาเขตสุรินทร์)

ภาคกลาง มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ภาคเหนือ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 3 วิชา จาก 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาคใต้ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 6 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (สงขลา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตสงขลา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อจำนวนรายวิชาและจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการผลิตสื่อเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัยนั้น คือ ประการแรก โหนดหรือผู้ประสานงานภาค มีเครือข่ายและสายสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในมหาวิทยาลัยต่างๆ มากน้อยเพียงใด ประการที่สอง ความสามารถในการประสานงานของโหนด ประการที่สาม ช่วงจังหวะเวลาในการติดต่อประสานงานให้เข้าร่วมผลิตสื่อนั้นตรงกับภาคเรียนที่มีการเปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อนั้นหรือไม่

โดยงานวิจัยที่มีการเลือกไปเป็นโจทย์ในรายวิชาต่างๆ เพื่อทำการผลิตสื่อนั้น คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกงานวิจัยร่วมกับฝ่ายต่างๆ ของ สกว. ในเบื้องต้นรวมทั้งสิ้น 42 เรื่อง หากแต่ในแต่ละรายวิชาแต่ละมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาคมีการเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อรวมทั้งหมด 38 เรื่อง(ไม่รวมเรื่องที่มีการเลือกซ้ำ)

ผลการวิจัยพบว่า การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อใช้เป็นโจทย์ในแต่ละรายวิชา ที่มีวิจัยและอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการคัดเลือกงานวิจัยแตกต่างกันดังนี้ 1) *ทีมวิจัยเป็นผู้คัดเลือกให้* โดยใช้หลักคิดในเชิงพื้นที่ 2) *อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาเป็นผู้คัดเลือก* โดยเลือกงานวิจัยที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาที่สอน สอดรับกับความสามารถของนักศึกษาในการทำความเข้าใจเนื้อหา งานวิจัยนั้น สอดรับกับรูปแบบและประเภทของสื่อที่จะทำการผลิตในรายวิชานั้น และเลือกให้เพื่อให้เสมือนฝึกการทำงานจริง 3) *อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาคัดเลือกร่วมกับนักศึกษา* โดยเน้นเรื่อง “การมีส่วนร่วม” และ “ความสนใจ” ของนักศึกษาเป็นสำคัญ 4) *นักศึกษาเป็นผู้คัดเลือก* เพื่อให้ นักศึกษามีความตั้งใจในการผลิตสื่อ

เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย ผล (Output) ที่ได้ซึ่งตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งได้จำนวนทั้งสิ้น 276 ชิ้น และจำนวนสื่อที่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 32 ชิ้น โดยแต่ละวิชามีการผลิตสื่อในรูปแบบที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบให้มีการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยโดยผ่านการเรียนการสอนในรายวิชา ส่งผลให้ปริมาณชิ้นงานสื่อในรายวิชาที่มีจำนวนมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ลักษณะเนื้อหาวิชาที่ทำการเรียนการสอน 2) จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้น 3) ระดับชั้นปีของนักศึกษา 4) ดุลพินิจของอาจารย์ผู้สอน

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบของสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่นักศึกษาสร้างสรรค์นั้นมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ลักษณะเนื้อหาวิชาที่ทำการเรียนการสอน ซึ่งแต่ละรายวิชามีคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา 2) ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา 3) เนื้อหางานวิจัย โดยงานวิจัยบางเรื่องมีเนื้อหาที่จำเป็นต้องสื่อสารให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือดึงดูดความสนใจด้วยภาพเคลื่อนไหว

ผลผลิตจากการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาต่างๆ พบว่า 1) ผลงานการสร้างสรรค์สื่อที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ โปสเตอร์ สารคดีสั้น หนังสือ คลิปวิดีโอสั้น เว็บไซต์ ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้เทคนิคการสร้างสรรค์ด้วย กราฟิก อินโฟกราฟิก โมชันกราฟิก แอนิเมชัน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบสื่อ คือ เนื้อหางานวิจัยที่นำมาเป็นโจทย์เพื่อสร้างสรรค์สื่อ เนื้อหาวิชาที่นางานวิจัยไปเป็นโจทย์ การตีความโจทย์เป็นต้น

2) เกิดเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะผู้วิจัย โหนด อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และนักศึกษา

3) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมนักศึกษาที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งนำไปสู่เครือข่ายความสัมพันธ์ในระดับนักศึกษาต่างสถาบัน

4) เปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนไปสู่การลงพื้นที่จริง

5) เกิดการติดต่อประสานระหว่างเครือข่ายที่มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในการก่อตั้งกลุ่มนักสื่อสารงานวิจัยในระดับภูมิภาคได้ในอนาคต ได้แก่ เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครือข่ายภาคใต้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย

คณะผู้วิจัยถอดบทเรียนกระบวนการทำงานได้ 5 ประเด็น สำคัญ ได้แก่

- 1) กระบวนการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคหรือ โหนด
- 2) กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอน
- 3) กระบวนการพัฒนานักศึกษาด้วยกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop)
- 4) ผลที่เกิดจากการออกแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 5) กรณีประสบความสำเร็จ

สามารถสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการทำงานร่วมกับผู้ประสานงานภาคหรือ โหนด

การทำงานร่วมกับโหนด อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็น “กระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย” ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากลไกในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ทางโครงการจึงมีการคัดเลือกหรือสรรหาโหนด เพื่อให้ได้ผู้ประสานงานภาคหรือโหนดที่มีศักยภาพในการทำงานประสานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาต่อไป

1) การสรรหาโหนด คณะผู้วิจัยถอดบทเรียนจากกระบวนการทำงานพบวิธีการสรรหาโหนดที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยดี ดังนี้

- 1.1 สรรหาโหนดจากเครือข่าย/กัลยาณมิตรที่เคยร่วมงานกันมาก่อน โหนดดังกล่าวมาจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาเคยส่งผลงานสร้างสรรค์สื่อเข้าร่วมประกวดกับโครงการใน 2 ปีแรก
- 1.2 สรรหาโหนดจากเครือข่ายนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสายนิเทศศาสตร์ ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวนี้ ทีมนักวิจัยได้พบในงานประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 สรรหาโหนดโดยใช้วิธีการที่เรียกว่า “สโนว์บอล เทคนิค” (Snowball Technique) โดยการอ้างอิงแบบปากต่อปาก กล่าวคือคณะผู้วิจัย สามารถสรรหาโหนดได้จากการแนะนำของอาจารย์ท่านอื่นๆ ต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลให้สามารถเพิ่มจำนวนโหนดทั้งที่เป็นผู้ประสานงานภาคและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ

2) คุณสมบัติของโหนด เมื่อดำเนินโครงการมาในระยะเวลาหนึ่ง คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนจากการดำเนินงานร่วมกับโหนด พบว่าโหนดหรือผู้ประสานงานภาคแต่ละคนมีคุณลักษณะ (Attributes) ที่เป็นข้อดีในการดำเนินงาน เมื่อทำการวิเคราะห์คุณลักษณะที่เป็นข้อดีที่เอื้อต่อการทำงานของโหนด ได้ดังนี้

คุณลักษณะที่เป็นข้อดี

(1) มีความรู้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย เป็นกระบวนการที่ใช้ความรู้ทางการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการในการสร้างสรรค์สื่อใหม่ ดังนั้นคุณลักษณะขั้นพื้นฐานของผู้ประสานงานเครือข่าย คือ ต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร การสร้างสรรค์สื่อใหม่ ความรู้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย เนื่องจากโหนดจะต้องประสานหาอาจารย์ผู้สอนรายวิชาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่สอนด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ดังนั้นหากมีความรู้ในเรื่องดังที่กล่าวมาจะสามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆที่ต้องดำเนินการเมื่อเข้าร่วมโครงการได้

(2) เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย เนื่องจากกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยของคณะผู้วิจัย เป็นกระบวนการที่ไม่เน้นเฉพาะแค่การพัฒนานักศึกษาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยเท่านั้น หากแต่เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายอาจารย์ให้มีความสามารถเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้พัฒนานักศึกษา (Trainer) ดังนั้น คุณลักษณะประการนี้จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาได้

(3) มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน ในการประสานงานกับเครือข่ายอาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานภาคหรือโหนดจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

(4) มีความปรารถนาดีที่จะส่งเสริมนักศึกษา หากโหนดหรือผู้ประสานงานภาคมีความปรารถนาดีที่จะส่งเสริมนักศึกษาให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ทั้งประสบการณ์ด้านการผลิตสื่อ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการเพื่อแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาต่างมหาวิทยาลัย ก็จะสามารถสื่อสารให้อาจารย์ประจำวิชาเข้าร่วมโครงการได้เป็นจำนวนมาก และจะมีความพร้อมในการสนับสนุนด้านเวลา อุปกรณ์เพื่อผลิตสื่อ และความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม

(5) มีเครือข่าย เนื่องจากผู้ประสานงานภาคนอกจากต้องมีบทบาทในการประสานงานกับเครือข่ายในระดับภูมิภาคแล้ว ยังต้องมีบทบาทเป็น “ผู้ขยายผล” หรือการส่งต่อแนวคิดการทำงานไปยังเครือข่ายอื่นๆ ได้อีกด้วย ดังนั้นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประสานงานภาคอีกประการหนึ่ง คือ มีความสามารถในการจัดการเครือข่าย กล่าวคือ มีความสามารถทั้งในระดับของการแสวงหาเครือข่าย การรักษาเครือข่าย การประสานงานเครือข่าย จนถึงการขยายผลแนวคิดในระดับเครือข่าย

(6) มีสถาบันรองรับ เนื่องจากกระบวนการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์สารสนเทศ

(7) เป็นคนในพื้นที่ หากผู้ประสานงานภาคหรือโหนดเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ของภูมิภาคนั้นๆ จะสามารถทำหน้าที่ประสานงานกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในเขตพื้นที่ภาคเดียวกัน

ได้อย่างสะดวก และมีความเข้าใจในบริบทของภาคนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการเลือกงานวิจัยเชิงพื้นที่ไปเป็นโจทย์ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ขณะเดียวกัน หากมีการประสานกับนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัยที่เลือกไปเป็นโจทย์เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมหรือพานักศึกษาลงพื้นที่เพื่อพบนักวิจัยเจ้าของผลงานก็จะมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

2. กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาจึงถือเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดโจทย์และมอบหมายงานให้นักศึกษาในรายวิชา ในแง่นี้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาจึงถือเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ดังนั้นการถอดบทเรียนในหัวข้อนี้จึงแยกเป็น 2 ส่วน คือ กระบวนการทำงานของคณะผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และกระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

กระบวนการทำงานของคณะผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนประจำ โครงการจึงได้ออกแบบกระบวนการทำงานร่วมกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาใน 3 ระดับดังนี้

ระดับแรก เป็นระดับของการทำความเข้าใจแนวคิดของโครงการ โดยใช้กระบวนการจัดการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด รวมทั้งแผนการทำงานของคณะผู้วิจัยเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ประสานงานภาคและเครือข่ายเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยผ่านกระบวนการเรียนการสอน โดยคณะผู้วิจัย ได้จัดประชุมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาในแต่ละภาคเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเครือข่าย และการวางแผนออกแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนร่วมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกรายวิชาที่จะเข้าโครงการโดยนำงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์

ระดับที่สอง เป็นระดับการทำงานกับผู้ประสานงานภาค (NODE) กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยเป็นกระบวนการทำงานในการบริหารจัดการเครือข่ายใน 2 ส่วนสำคัญ คือ

ส่วนแรก การบริหารจัดการทั่วไป บทบาทการทำงานระหว่างผู้ประสานงานภาคกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ในส่วนนี้ก็คือ การทำหน้าที่ในการบริหารจัดการงานด้านธุรการต่างๆ เช่น การประสานเรื่องการจัดทำแผนลงพื้นที่พบนักวิจัย การติดตามการดำเนินงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และการรายงานผลการดำเนินงานของภาคให้กับคณะผู้วิจัย รวมทั้งมีบทบาทในการ

ประสานงานการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการและกิจกรรมนำเสนอผลงานในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้จะทำให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ประสานงานภาคเป็นคนที่มีความสะดวกในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้สะดวกกว่าคณะผู้วิจัย

ส่วนที่สอง การบริหารจัดการความรู้ ถือเป็นบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ประสานงานภาค ทั้งนี้ผู้ประสานงานภาคจะต้องมีบทบาททั้งในด้านการสำรวจต้นฉบับงานวิจัยเพื่อจัดส่งให้กับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ขณะเดียวกันก็ต้องมีบทบาทร่วมกับคณะผู้วิจัยในการประสานงานข้อมูลของเจ้าของงานวิจัยหรือพื้นที่วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้ลงพื้นที่พบนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัยหรือการลงพื้นที่วิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

ระดับที่สาม เป็นระดับของการติดตั้งความรู้ ผ่านกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้แม้การออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการจะเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ แต่คณะผู้วิจัยก็เปิดโอกาสให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ด้านหนึ่งก็เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนประจำวิชามีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงแก่นักศึกษาในรายวิชา ขณะเดียวกันการเข้าร่วมอบรมจากวิทยากรจากภายนอกก็ถือเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอน คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และถอดบทเรียนพบว่า กระบวนการทำงานของอาจารย์ที่สำคัญคือ 1. การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อ 2. การเป็นพี่เลี้ยงให้นักศึกษา

1. กระบวนการคัดเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อ จากการวิเคราะห์พบว่า การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อใช้เป็นโจทย์ในแต่ละรายวิชาส่งผลต่อความสำเร็จการผลิตสื่อ และคุณภาพผลงานสร้างสรรค์สื่อด้วยเช่นกัน โดยอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการคัดเลือกงานวิจัยแตกต่างกันใน 4 วิธี ได้แก่ 1) คณะผู้วิจัยเป็นผู้คัดเลือกให้ 2) อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาเป็นผู้คัดเลือก 3) อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาคัดเลือกร่วมกับนักศึกษา 4) นักศึกษาเป็นผู้คัดเลือก สามารถถอดบทเรียนได้ดังนี้

1) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อโดยพิจารณาในเชิงพื้นที่ งานวิจัยที่เลือกเป็นโจทย์เพื่อผลิตสื่อนั้นหากเป็นงานวิจัยในพื้นที่ภูมิภาคใด แล้วนักสื่อสารงานวิจัยในพื้นที่ภูมิภาคนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์สื่อจะส่งผลดีต่อการนำงานวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่ นอกจากนี้

การผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยโดยผู้ผลิตสื่อเป็นคนในพื้นที่เดียวกันก็จะสื่อสารกันเข้าใจได้ง่ายกว่าคนต่างพื้นที่ ขณะเดียวกันการไปพบนักวิจัยในพื้นที่ภูมิภาคเดียวกันก็มีความสะดวกและมีความเข้าใจกันง่ายกว่าคนต่างพื้นที่

2) ความสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาที่สอน เนื่องจากในแต่ละรายวิชามีหลักสูตรกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขในการสอน

3) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อต้องมีความสอดคล้องกับความสามารถของนักศึกษา เนื่องจากแต่ละรายวิชามีผู้เรียนที่แตกต่างกันในระดับชั้นปี

4) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อต้องมีความสอดคล้องกับรูปแบบและประเภทของสื่อที่จะทำการผลิตในรายวิชานั้น กล่าวคือ เนื้อหางานวิจัยต้องมีความเหมาะสมหรือความยากง่ายในการที่จะสื่อสารผ่านรูปแบบและประเภทของสื่อบางประเภท

5) การเลือกงานวิจัยเพื่อเป็นโจทย์ในการผลิตสื่ออาจใช้วิธีการเลือกที่หลากหลาย โดยอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาอาจเลือกให้โดยพิจารณาจากความสามารถของนักศึกษา หรือใช้วิธีการเลือกแบบมีส่วนร่วมร่วมกับนักศึกษา หรือให้นักศึกษาเลือกเอง ซึ่งแต่ละวิธีการนั้นจำเป็นต้องพิจารณาบริบทของแต่ละวิชา

2. การเป็นพี่เลี้ยงให้นักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

2.1 เป็นพี่เลี้ยงในการทำความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย จากการถอดบทเรียนพบว่า กระบวนการสร้างความเข้าใจเนื้อหางานวิจัยนี้อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีกระบวนการที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) อาจารย์เป็นผู้อ่านงานวิจัยในเบื้องต้น วิธีการนี้อาจารย์จะเป็นผู้อ่านงานวิจัยในเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจความยากง่ายและความเข้าใจกับงานวิจัยก่อน หลังจากนั้นจึงสรุปและอธิบายเนื้อหาของงานวิจัยให้กับนักศึกษาวางงานวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีประเด็นใดบ้างที่จะสามารถนำไปผลิตสื่อได้อย่างน่าสนใจ

2) นักศึกษาเป็นผู้นำเสนองานวิจัยต่ออาจารย์ผู้สอน รูปแบบนี้อาจารย์ผู้จะให้หัวข้อวิจัยที่ได้รับจากคณะผู้วิจัยกับนักศึกษา โดยนักศึกษาจะทำการเลือกงานวิจัยจากชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ จากนั้นจึงได้ไปเสนอให้กับอาจารย์ผู้สอน ซึ่งรูปแบบนี้อาจารย์ผู้สอนมีเทคนิคแตกต่างกันไป ได้แก่ การให้นักศึกษาทำงานเป็นกลุ่มเพื่อเลือกงานวิจัย อาจารย์ทำหน้าที่เป็นผู้โดยให้นักศึกษามาเล่าเนื้อหางานวิจัย เป็นต้น

3) การนำนักศึกษาพบกับนักวิจัยเจ้าของผลงาน รูปแบบนี้อาจารย์ผู้สอนโดยเฉพาะในส่วนที่อยู่ในภูมิภาคต่างๆ นิยมใช้กันมาก เนื่องจากการนำนักศึกษาไปพบนักวิจัย หรือการพำนักวิจัยมาพบนักศึกษา จะทำให้นักศึกษาเข้าใจในเนื้อหางานวิจัยมากยิ่งขึ้น

4) การใช้วิธีการสอบถามนักวิจัย เนื่องจากงาน สกว. บางชิ้นไม่สามารถที่จะดาวน์โหลดข้อมูลจากห้องสมุด สกว. ได้ เพราะติดสัญญาหรือไม่สามารถเปิดเผยงานวิจัยออกไปในสาธารณะได้ นักศึกษาส่วนหนึ่งจึงได้ทำการโทรศัพท์ หรือ E mail ไปสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากนักวิจัยเจ้าของผลงาน

5) การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากสื่อ ในงานวิจัยหลายชิ้นที่มีการเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้สัมภาษณ์นักวิจัยผ่านรายการโทรทัศน์ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้นักศึกษาได้ข้อมูลเพิ่มเติม

2.2 เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ กระบวนการทำงานของอาจารย์ประจำวิชาในการเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ ได้ข้อค้นพบว่า อาจารย์ผู้สอนใช้ “วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ในภาควิชา” อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างสรรค์สื่อ โดยใช้ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและอาจารย์ท่านอื่นๆ ในภาควิชาช่วยให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์แบบที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา

ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่อาจารย์มีปัญหาดังนี้

1. การเข้าถึงงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เนื่องจากงานวิจัยที่นำมาเป็นโจทย์ให้กับนักศึกษานั้น ส่วนหนึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จาก e library ของสกว. แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถหางานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้
2. อุปสรรคทางด้านเวลา เนื่องจากการเปิด-ปิด เทอมที่แตกต่างกัน ทำให้บางรายวิชาอาจจะต้องมอบหมายงานในกลางเทอม ทำให้มีเวลาในการวางแผนการเรียนการสอนน้อยเกินไป ส่งผลต่อการผลิตสื่อที่อาจจะทำได้ไม่เต็มศักยภาพของนักศึกษา
3. การตีความงานวิจัยทำได้ยาก
4. นักศึกษามีกำแพงกับงานวิจัย เนื่องจากเป็นเรื่องไกลตัว อาจารย์ผู้สอนประจำวิชาจึงมีส่วนสำคัญในเรื่องการอธิบาย และสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น

ส่วนที่ 3 ถอดบทเรียนหลักการหลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสาระ

หลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสาระเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ที่สำคัญ 5 ประการ มีรายละเอียดดังนี้

1. ต้องเข้าใจสายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย

การเข้าใจถึงกระบวนการ ทำให้ทราบถึงความต้องการและบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด โดยต้องเข้าใจ

1.1 เข้าใจแหล่งทุน เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ผลงานวิจัยของแหล่งทุน กลุ่มเป้าหมายที่แหล่งทุนต้องการให้เข้าถึงข้อมูล และการนำผลการวิจัยไปใช้ ช่องทางและงบประมาณในการเผยแพร่สื่อ เป็นต้น

1.2 เข้าใจนักวิจัย เนื่องจากเนื้อหาของงานวิจัยนั้นเป็นสิ่งที่นักสื่อสารงานวิจัยไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจมาก่อน จะต้องให้นักวิจัยอธิบายให้ชัดเจนและควรให้นักวิจัยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ก่อนและหลังการผลิตสื่อทุกครั้ง

1.3 เข้าใจบทบาทตนเอง ว่าเป็นผู้ออกแบบและผลิต หรือนักสื่อสารงานวิจัย ซึ่งมีหน้าที่นำเนื้อหาจากงานวิจัยมาออกแบบให้ผู้รับสื่อเข้าใจได้ง่าย ถูกต้อง รวดเร็ว และผลิตสื่อให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

1.4 เข้าใจคุณสมบัติของสื่อ สื่อแต่ละประเภทมีคุณสมบัติ ความสามารถและข้อจำกัดในการบรรจุข้อมูลเพื่อการสื่อสารแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ออกแบบและผลิต ควรจะเลือกประเภทสื่อให้เหมาะสม

1.5 เข้าใจความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อผลิตสื่อเสร็จ ก่อนจะนำสื่อไปเผยแพร่ นักสื่อสารงานวิจัยควรนำสื่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมินประสิทธิภาพของสื่อ โดยควรมีผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหา และการออกแบบกราฟิก

1.6 เข้าใจผู้รับสาร นักสื่อสารงานวิจัยต้องระบุกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสื่อให้ชัดเจนในแต่ละสื่อที่จะผลิตและเผยแพร่ออกไป เพราะผู้รับสื่อแต่ละประเภทต้องการเนื้อหาที่มีความลึกซึ่งไม่เหมือนกัน อาจแบ่งได้ผู้รับสื่อได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้รับสื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลงานวิจัยโดยตรง 2) ผู้รับสื่อที่เป็นนักวิจัย 3) ผู้รับสื่อที่เป็นประชาชนทั่วไป

2. ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร? เพื่อวัตถุประสงค์อะไร?

ในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย จำเป็นต้องทราบว่า จะเผยแพร่สื่อนั้นไปยังกลุ่มเป้าหมายใด โดยผู้รับสารเป้าหมายดังกล่าว แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้รับสื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลงานวิจัยโดยตรง 2) ผู้รับสื่อที่เป็นนักวิจัย และ 3) ผู้รับสื่อที่เป็นประชาชนทั่วไป

การจะสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและตรงความต้องการนั้น จะต้องเข้าใจผู้รับสารแต่ละกลุ่มนั้น โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ผู้รับสาร ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ความพร้อมในการรับรู้ข้อมูลจากสื่อของผู้รับสื่อ ลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะของผู้รับสาร ผู้รับสื่อแต่ละคนมีวิธีการเรียนและ

วิธีการคิดอย่างไร ความรู้เดิมของผู้รับสาร วิธีการเรียนรู้ของผู้รับสาร ความสามารถในการเข้าถึง และใช้สื่อ

นอกจากนี้ ยังต้องทราบว่าจะผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อวัตถุประสงค์อะไร เช่น แจกให้ทราบ เพื่อให้ผู้รับสารทราบ ต้องการสอนหรือให้การศึกษาเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้ ต้องการสร้างความพอใจและบันเทิงใจให้ผู้รับสารเกิดความพอใจ ต้องการเสนอแนะหรือชักจูงใจให้ผู้รับสารเกิดการกระทำที่ตอบสนองหรือตัดสินใจทำตามสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการ เป็นต้น

3. ต้องเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

หลักการเตรียมเนื้อหาให้ดีขึ้น ผู้ออกแบบและผลิตสื่อจะต้องคัดเลือกวัตถุดิบ(เนื้อหา)ที่ดีมีความถูกต้อง มีความเข้าใจในธรรมชาติของเนื้อหา ออกแบบโครงสร้างเนื้อหา กำหนดความสัมพันธ์ของเนื้อหา ลำดับการนำเสนอเนื้อหา โดยทั้งหมดนี้ เรียกว่า “การวิเคราะห์เนื้อหา” โดยเฉพาะผลงานวิจัย ที่เนื้อหามีความยาก หากผู้ออกแบบและผลิตสื่อมีกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาที่ดีโดยคำนึงถึงลักษณะของผู้รับสารและวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่งานวิจัย ก็จะทำให้ผู้รับสารได้รับเนื้อหาที่ถูกต้อง มีปริมาณที่เหมาะสม เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

4. ต้องคิดออกแบบสาร (Message Design) ที่โดนใจและทำให้เข้าใจได้ง่าย

การออกแบบสาร (Message) ให้สามารถนำเสนอและถ่ายทอดไปยังผู้รับได้ดีที่สุดนั้น จะต้องเข้าใจว่า Content กับ Message นั้นมีความแตกต่างกัน นักสื่อสารงานวิจัยต้องตัดสินใจเลือกประเภทสื่อที่จะผลิต โดยคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อด้วยว่า สามารถรองรับและถ่ายทอดสารที่ออกแบบไว้ได้หรือไม่

5. ต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนนำสื่อไปใช้เสมอ

กระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพสื่อ โดยสามารถทำได้ดังนี้

- 1) ใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบสื่อ
- 2) ทดสอบกับกลุ่มที่คล้ายกับผู้รับสื่อจริง อาจใช้การทดสอบกลุ่มเพื่อประเมินทั้งความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อ และประเมินความพึงพอใจในตัวสื่อ ระดับการศึกษาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อทดสอบว่าสื่อมีคุณภาพมีความสามารถที่จะใช้กับคนหลายแบบได้หรือไม่

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการถอดบทเรียนและพบว่าปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จมีดังนี้

- 1) โหนดหรือผู้ประสานงานภาค
- 2) การออกแบบกิจกรรม
- 3) อาจารย์ผู้สอน
- 4) การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงาน

1. โหนดหรือผู้ประสานงานภาค

ในการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นโหนดต้องมีศักยภาพในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยคุณลักษณะสำคัญของโหนด เช่น เป็นผู้มีความรู้ เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน มีเครือข่าย และการเป็นคนในพื้นที่ จากคุณลักษณะเด่นของโหนดข้างต้นจะทำให้การทำงานระหว่างคณะผู้วิจัย โหนด และอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นและส่งผลต่อผลสำเร็จของการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

2. การออกแบบกิจกรรม

การออกแบบกิจกรรมของคณะผู้วิจัยมีกิจกรรมที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยดังนี้ 1) กิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาพร้อมกับคณะผู้วิจัย มีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางร่วมกัน 2) ประสานงานกับโหนด การประสานงานกับโหนดเพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโหนดให้มีความราบรื่น 3) กิจกรรมการพบปะนักวิจัย กิจกรรมดังกล่าวอาจจะเป็นการพานักศึกษาไปลงพื้นที่เพื่อพบปะกับนักวิจัยหรือนักวิจัยมาพบกับนักศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการออกแบบของอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชา และความสะดวกของนักวิจัย กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้หากต้องการสื่อสารงานวิจัยไปยังผู้รับสารที่เกี่ยวข้อง 4) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เป็นกิจกรรม “เสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อย” ให้กับทีมผู้เข้าร่วมอบรม นอกจากนั้นกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน 5) กิจกรรมแสดงผลงาน กิจกรรมแสดงผลงานจะทำให้นักศึกษาได้เห็นผลงานที่ได้ผ่านการปรับปรุงเสริมเติม และได้เห็นพัฒนาการของแต่ละทีม ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะมีประโยชน์สำหรับนักศึกษาในการปรับใช้ในงานอื่นต่อไป

3. อาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยง ตั้งแต่เรื่องของการเลือกงานวิจัยในรายวิชา ช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องการผลิตสื่อ และคอยเสนอแนะในเรื่องต่างๆ

4. การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงาน

กิจกรรมการพบปะนักวิจัยจะทำให้ผู้ผลิตสื่อได้เห็นมุมมองของนักวิจัย รวมทั้งได้ข้อมูลงานวิจัยที่ถูกต้องเพื่อกำหนดเนื้อหาที่จะเผยแพร่ได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัย

อภิปรายผล

ผลการวิจัยจากการดำเนินโครงการวิจัย “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” สะท้อนให้คณะผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงกระบวนการทำงานร่วมกับเครือข่าย โหนดและอาจารย์ผู้สอน และ การออกแบบกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย คณะผู้วิจัยจะอภิปรายในประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นดังนี้

1. การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยในระบบการศึกษา
2. นักสื่อสารงานวิจัย : พันเพื่องหนึ่งในการเผยแพร่งานวิจัย
3. การออกแบบกระบวนการกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย
4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

การเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

กรอบความคิดที่จะเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษาในงานวิจัยนี้ เกิดขึ้นจากบทเรียน และประสบการณ์การดำเนินกิจกรรม “การประกวดสร้างสรรค์สื่อ” เป็นเวลา 2 ปี ของคณะผู้วิจัยซึ่งมีประสบการณ์การเผยแพร่งานวิจัยผ่าน “สื่อกิจกรรมการประกวด” ซึ่งได้บทเรียนที่พบทั้งข้อดีและข้อจำกัดของสื่อการประกวด ตัวอย่างเช่น หากกระบวนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการประกวดไม่ดีพอ ก็จะมีผู้เข้าร่วมประกวดจำนวนน้อย การได้ผลผลิตที่เป็นสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยก็จะมีจำนวนน้อยตามไปด้วย และประเด็นที่สำคัญคือ “โครงการประกวด” ใช้งบประมาณค่อนข้างมาในการจัดกิจกรรมและเมื่อหมดโครงการการเผยแพร่งานวิจัยก็หยุดลง ดังนั้นจึงพบว่าหลายองค์กรใช้กิจกรรมการประกวดเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสร้างภาพลักษณ์องค์กรให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

หากแต่เมื่อโครงการวิจัยในปีที่ 3 นี้ เปลี่ยนมาใช้วิธีการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่าน “ระบบการศึกษา” โดยบรรจงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบกระบวนการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านระบบการศึกษา ให้ผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนประการแรก ผลในเชิงปริมาณ คือ ได้ปริมาณสื่อที่ผลิตจากรายวิชาต่างๆ มีเป็นจำนวนมากถึง 276 ชิ้น และมีความหลากหลายของรูปแบบสื่อ

ประการที่สอง ผลในเชิงคุณภาพ คือ สื่อทั้งหมดเหล่านั้นผ่านกระบวนการเรียนการสอนซึ่งมีอาจารย์ประจำวิชาทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจเนื้อหาและด้านการสร้างสรรค์สื่อมาตลอดภาคการศึกษาหรือราว 4 เดือน และผ่านกระบวนการพบนักวิจัย จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งไหนด อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และนักศึกษาทุกคนในแต่ละรายวิชาได้ผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพ (Empowerment) ให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยในระดับหนึ่ง

ในขณะที่ สื่อของทีมนักศึกษาที่ถูกคัดเลือกจากแต่ละรายวิชาเข้ามาสู่กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการก็ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งนับว่าเป็นการผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพนักสื่อสารงานวิจัยในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้ปริมาณสื่อที่ผ่านการพัฒนาจากการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ มีมากถึง 32 ชิ้น ซึ่งทำการเผยแพร่ผลงานวิจัยออกไปถึง 38 เรื่อง ซึ่งเป็นปริมาณที่มากกว่าสื่อที่ได้ในรอบสุดท้ายจากกิจกรรมการประกวดในปีที่ 1 และ 2 ถึง 3 เท่า

ประการที่สาม นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ามาถึงรอบสุดท้ายจะได้รับการเสริมศักยภาพเพิ่มอีก 2 กระบวนการ ได้แก่ 1) **การเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)** ซึ่งจะเป็นการเสริมศักยภาพในด้านการสร้างความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย และด้านการคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนเทคนิคการออกแบบสื่อ และ 2) **กิจกรรมการแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อของนักสื่อสารงานวิจัยในระดับภูมิภาค** ซึ่งนักศึกษาได้รับการเสริมศักยภาพในเรื่องของวิธีการนำเสนอผลงานให้น่าสนใจ

ประการที่สี่ การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านระบบการศึกษา ส่งผลให้เกิดเกิดแนวทางการเรียนการสอนวิธีการใหม่ๆ กล่าวคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน (Stakeholders) ในระบบการเรียนการสอนต่างได้รับประสบการณ์ใหม่ที่ท้าทาย ในการนำงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ซึ่งความท้าทายของอาจารย์ผู้สอนที่จะต้องออกแบบการเรียนการสอนให้ได้ผลตรงตามเนื้อหาหลักสูตร และต้องปรับกลยุทธ์ต่างๆ ในการสอนมากขึ้น ส่วนนักศึกษาก็ได้รับประสบการณ์และความท้าทายในแง่ที่เป็นการเตรียมประสบการณ์ในชีวิตจริงหากเมื่อไปทำงานก็ต้องรับโจทย์ที่ถูกกำหนดมาหรือยากเพียงใดก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเกิดผลร่วมกันในเรื่องการปรับการเรียนการสอนในพื้นที่จริง

จากกระบวนการสร้างความเข้าใจในเนื้อหางานวิจัยก่อนทำการผลิตสื่อด้วยการพานักศึกษาไปพบ นักวิจัยเจ้าของผลงาน

ประการที่ห้า การเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา ส่งผลให้เกิดเครือข่ายอาจารย์ ด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในระดับภูมิภาค ซึ่งเดิมทางโครงการมีเพียงเครือข่ายอาจารย์ในแวดวงการศึกษาที่พบเจอในงานสัมมนาต่างๆ หากแต่โครงการวิจัยนี้ก่อให้เกิดเครือข่ายอาจารย์ที่เกี่ยวข้องด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในระดับภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางสถาบันและจังหวัด ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ระบบคิดและวิธีการสอนในรายวิชาต่างๆ

ประการที่หก การเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา ส่งผลให้เกิดแนวโน้มที่จะสร้างจิตสำนึกของการเผยแพร่งานวิจัยให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมผ่านระบบการศึกษาไปยังคนรุ่นใหม่ ให้รับรู้ถึงบทบาทหน้าที่หนึ่งของคนรุ่นใหม่ ซึ่งต้องเริ่มต้นจากการเห็นความสำคัญของงานวิจัยก่อนเป็นลำดับแรก แล้วจึงสนใจเปิดรับสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ต่อจากนั้นจึงเกิดความสนใจและต้องการเป็นนักวิจัย หรือเป็นผู้ผลิตสื่อเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และนำไปใช้ประโยชน์

ประการที่เจ็ด การเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา ส่งผลในแง่ของความยั่งยืน ซึ่งเป็นผลกระทบที่ทางโครงการคาดการณ์ไว้ว่าสามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากกระบวนการวิจัยของโครงการได้ออกแบบให้บรรจุกระบวนการนำงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชาต่างๆ นั้น บรรจุใน มคอ.3 ซึ่งหากอาจารย์ผู้สอนดำเนินการตาม มคอ.3 นี้ก็จะส่งผลให้มีการนำงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในรายวิชาต่างๆ ได้ทุกภาคการศึกษา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการเผยแพร่งานวิจัยที่ยังไม่มีงานวิจัยใดรองรับหรือเคยวิจัยไว้ และจากการทบทวนวรรณกรรมก็ไม่พบกรอบแนวคิดในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา โดยการนำงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในรายวิชา คงมีเพียงกรอบแนวคิดที่กล่าวถึงวิธีการเผยแพร่งานวิจัย (กรวรรณ สังขกร, <http://www.sri.cmu.ac.th/~km/download/%>, สืบค้นวันที่ 6 มกราคม 2561) โดยกล่าวถึงการเผยแพร่งานวิจัยอย่างเป็นทางการด้วยการจัดทำรายงานวิจัย คู่มือ บทความทางวิชาการ การประชุมวิชาการ และการเผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะต่างๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษาเป็นข้อค้นพบใหม่จากงานวิจัยนี้

หนังสือสารงานวิจัย : คนรุ่นใหม่กับสื่อใหม่

ปัจจุบันปัญหาหนึ่งที่พบในแวดวงของหน่วยงานหรือองค์กรผู้สนับสนุนเงินทุนวิจัย อาทิ สวท. สกว. สสวท. ฯลฯ คือการมีผลงานวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นจำนวนมากในแต่ละปี หากแต่มีการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะเป็นจำนวนน้อย หรือที่เรามักได้ยินกันว่า “งานอยู่บนหิ้ง” ซึ่งมีนัยยะถึง

การนำไปใช้ประโยชน์ยังมีน้อย ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการขาดการเผยแพร่ในวงกว้าง ส่งผลให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนไม่ได้รับข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยจำนวนมาก จึงไม่ได้เชื่อมต่อการใช้ประโยชน์ทั้งในด้านนโยบาย ด้านพาณิชย์ ด้านวิชาการ และด้านชุมชนเท่าที่ควร

โดยข้อค้นพบหนึ่งของงานวิจัยนี้คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในกระบวนการสื่อสารงานวิจัยเหล่านี้ออกไปสู่สาธารณะนั้นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะ “ผู้ส่งสาร” ซึ่งคณะผู้วิจัยกล่าวเรียกว่า “นักสื่อสารงานวิจัย” ในงานวิจัยนี้ โดยนักสื่อสารงานวิจัยจะมีบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารเนื้อหา งานวิจัยที่เป็นข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะเรื่องและความยากในการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจแก่บุคคลโดยทั่วไปได้ในทันที หากแต่ต้องมีกระบวนการ “แปลง” ประการแรก คือ การย่อเนื้อหางานวิจัยนั้นอย่างมีศิลปะเพื่อให้เกิดความน่าสนใจโดยใช้เทคนิคการผลิตต่างๆ และ ประการที่สอง ต้องใช้ความสามารถในการออกแบบเนื้อหาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะหรือรูปแบบของสื่อ ที่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและเนื้อที่ที่จะบรรจุเนื้อหางานวิจัยได้ครบทุกประเด็น โดยเฉพาะในงานวิจัยนี้เน้นการใช้ “สื่อใหม่” ซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะซึ่งผู้ส่งสารต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดี ซึ่งนักศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นผู้ส่งสารที่เป็น “คนรุ่นใหม่” ที่มีความคุ้นเคยและเติบโตมาพร้อมสื่อใหม่ จึงอนุมานได้ในระดับหนึ่งว่าจะเป็นผู้ส่งสารที่มีความสามารถในการเชิงเทคนิคในการผลิตสื่อใหม่ได้พอสมควร ซึ่งผลการวิจัยก็พบว่างานทั้งหมดของนักศึกษาใช้สื่อใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยีแบบสื่อประสม ซึ่งสอดคล้องกับ Burnett, R. and Marshall D. P. (2003: 40-41) กล่าวถึงสื่อใหม่ (New media) ว่า เป็นสื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิมเข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านทางระบบเครือข่ายและมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) ปัจจุบันสื่อใหม่พัฒนาขึ้นหลากหลาย ที่เป็นที่รู้จักและนิยมกันมากขึ้น

นอกจากนี้ “สื่อใหม่” ที่นักศึกษาลดเพื่อเผยแพร่งานวิจัยมีความหลากหลายของรูปแบบและเทคนิคการผลิต เช่น อินโฟกราฟิก แอนิเมชัน 2D 3D แบบดิจิทัล ที่มีข้อเด่นในการเผยแพร่ งานวิจัยให้เกิดความน่าสนใจได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ Kent Wertime and Ian Fenwick (อ้างถึงใน ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ และ ประภัสสร วรรณสถิต, 2551) กล่าวถึงสื่อใหม่ว่า หมายถึง เนื้อหา (content) ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล มีลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือ มีความอิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) มีเนื้อหาที่สามารถย่อหรือปรับขยายขนาดหรือเครือข่ายได้ เช่น การ

ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะเจาะจงก็ได้ นอกจากนี้ยังมีอิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats) เนื้อหา แบบดิจิทัลไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบ หรือลักษณะที่ตายตัวเหมือนสื่อดั้งเดิม และมีอิสระในการ แพร่กระจายผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยนี้พบว่า นักศึกษาในฐานะนักสื่อสารงานวิจัย (สมัครเล่น) แม้จะ เป็นคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาพร้อมกับสื่อใหม่ หากแต่ยังคงต้องได้รับการพัฒนาหรือเสริมศักยภาพ เพิ่มเติมทั้งในด้านความเข้าใจเนื้อหางานวิจัยที่จะทำการเผยแพร่ และด้านความคิดสร้างสรรค์ใน การนำงานวิจัยนั้นมาแปลงให้เป็นสื่อใหม่

การออกแบบกระบวนการจัดกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย

เมื่อโครงการวิจัยในปีที่ 3 นี้ เปลี่ยนมาใช้วิธีการเผยแพร่งานวิจัยผ่าน “ระบบการศึกษา” โดยบรรจุงานวิจัยเข้าไปเป็นโจทย์ในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์และผลิต สื่อ ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบกระบวนการจัดกิจกรรม ใน 4 ส่วนสำคัญ ส่งผลให้การเผยแพร่ งานวิจัยผ่านระบบการศึกษาประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก

กิจกรรม 4 ส่วนสำคัญนั้น ได้แก่

- 1) กิจกรรมสร้างความเข้าใจร่วมกับโหนดและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยใช้ “การประชุม” เป็นเครื่องมือ
- 2) กิจกรรมการพบนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย
- 3) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 4) กิจกรรมการแสดงผลงานสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในระดับภูมิภาค

กิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยออกแบบเพื่อมุ่งเน้น “การพัฒนา ศักยภาพคน” หรือในงานวิจัยนี้ก็คือ “นักสื่อสารงานวิจัย” ได้แก่ โหนด/ผู้ประสานงานภาค อาจารย์ ผู้สอนประจำวิชา นักศึกษา ซึ่งการออกแบบกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม ดังกล่าวส่งผลในเชิงปริมาณและ ในเชิงคุณภาพ ดังที่กล่าวในหัวข้อก่อนหน้านี้ กล่าวคือ

ประการแรก เกิดการพัฒนาโหนดและอาจารย์ผู้สอนด้วย “การประชุม” ซึ่งการประชุม กลายเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะผู้วิจัยและเครือข่ายอาจารย์ต่าง มหาวิทยาลัย ในด้านวิธีคิด วิธีการสอน การปรับเปลี่ยนเนื้อหาวิชาเมื่อมีการนำงานวิจัยเข้าไป เป็นโจทย์ เป็นต้น

นอกจากนี้ การออกแบบกระบวนการนำรายวิชาเข้าไปอยู่ในรายวิชา ส่งผลให้อาจารย์ผู้สอน บทบาทหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจเนื้อหาและด้านการสร้างสรรค์สื่อ เนื่องจากงานวิจัยมีความยาก ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงต้องร่วมอ่านงานวิจัย ร่วมตีความ ร่วมจับประเด็น และร่วมลงพื้นที่ไปพบนักวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการที่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนปกติ จึงเป็นการเสริมศักยภาพของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาด้วย

ประการที่สอง กระบวนการพบนักวิจัย เป็นกระบวนการที่หากพิจารณาเพียงหน้าฉากจะเห็นว่าเป็นทำบังคับเพื่อให้เกิดการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อนการผลิตสื่อ หากแต่เบื้องหลังเป็นการออกแบบเพื่อให้เกิดความพยายามทำงานวิจัยนั้นให้เกิดความถูกต้องมากที่สุด ด้วยการให้ข้อมูลจากเจ้าของงานวิจัย ซึ่งผลที่เกิดขึ้นเพิ่มเติมคือ ทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาได้ลงพื้นที่และเห็น “ของจริง” ซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจถึงความสำคัญของงานวิจัยที่ไม่ต้องรู้ความรู้อาศัยความบังเอิญหรือได้มาโดยง่าย ท้ายที่สุดผลการตัดสินผลงานที่ได้รับรางวัล The Winner เป็นทีมนักศึกษาที่ผ่านกระบวนการพบนักวิจัยทั้งสิ้น ซึ่งหลายทีมที่อาจารย์ผู้สอนไม่ได้นำนักศึกษาผ่านกระบวนการนี้สะท้อนให้เห็นได้ว่าผลงานยังไม่ได้คุณภาพด้านเนื้อหาเท่าที่ควร

ประการที่สาม ทีมนักศึกษาที่ถูกคัดเลือกจากแต่ละรายวิชาเข้ามาสู่กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพนักสื่อสารงานวิจัยในระดับที่สูงขึ้น ด้วยการออกแบบให้มีการนำเสนอและรับฟังข้อคิดเห็นของวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของงานแต่ละกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับที่ ลองแมน (อ้างในสุรัชัญญา ทองวิชิต: 2545) กล่าวถึงศักยภาพ ว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่ซ่อนเร้นอยู่ในตน หากมีการกระตุ้นจากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมจะสามารถ แสดงพลังหรือความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ได้ หรือยับยั้งพลังที่มีอยู่มิให้บังเกิดขึ้น ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพจึงหมายความว่ารวมถึงการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการทำงาน ทั้งในการทำงาน การแก้ปัญหาในการบริหารงาน การขาดประสิทธิภาพในการทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

นอกจากนี้การอบรมฯที่ออกแบบไว้ในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ วิคทอเรียน นิเฟลด์ท์ (อ้างในสุรัชัญญา ทองวิชิต: 2545) กล่าวว่า ในบางครั้งการฝึกอบรมมีลักษณะใกล้เคียงกับการให้การศึกษา เช่นเดียวกันกับที่ทางการมักจะจัดตั้งโรงเรียนเพื่อผลิตคนให้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ เช่น โรงเรียนรถไฟ โรงเรียนไปรษณีย์ ฯลฯ ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรประเภทหนึ่ง ที่สามารถสร้างคนให้สามารถทำงานเฉพาะด้านได้ หรือในปัจจุบันมีระบบการศึกษาที่เราเรียนรู้ในลักษณะการทำงานไปพร้อมกับการเรียน ที่เรียกว่า Work-based learning

ประการที่สี่ นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ามาถึงรอบสุดท้ายจะเข้าสู่ *กิจกรรมการแสดงผลงานสร้างสรรค์* ของนักสื่อสารงานวิจัยในระดับภูมิภาค ซึ่งนักศึกษาได้รับการเสริมศักยภาพในเรื่องของวิธีการนำเสนอผลงานให้น่าสนใจ การจัดแสดงผลงานของนักศึกษาทุกกลุ่มนั้นเป็นการออกแบบกระบวนการเสริมศักยภาพดังกล่าวคณะผู้วิจัยต้องการให้นักศึกษาได้ชื่นชมผลงานของตนเองและกลุ่มอื่นๆ หลังจากมีการปรับแก้ไขงาน ซึ่งเป็นผลประการหนึ่งของการเสริมศักยภาพ ดังที่ วิศทอ เรียน นิเฟลด์ท์ (อ้างในสุริยญา ทองวิชิต: 2545) กล่าวว่า หากมีการเสริมศักยภาพให้บุคคลแล้ว จะเป็นพลังหรืออำนาจซึ่งสามารถดึงออกมาใช้หรือแสดงออกมาได้หากได้รับการกระตุ้นจากภายนอก โดยก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ซึ่งผลประการหนึ่งก็คือ “ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของบุคคล ทำให้บุคคลมีสมรรถภาพในการดำเนินงาน มีความรู้เพิ่มขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่ และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น” ดังนั้นการมอบรางวัล The Winner ให้แก่กลุ่มที่มีพัฒนาการและแก้ไขงานให้มีคุณภาพดีขึ้น จึงเป็น “รางวัล” ที่ช่วยหนุนเสริมให้เกิดพลังทางใจในการทำงานอีกด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

จากการดำเนินโครงการในปีที่ 3 นี้ คณะผู้วิจัยได้นำเอากระบวนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อและรายวิชาด้านความคิดสร้างสรรค์โดยผ่านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยโครงการวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” ได้ดำเนินการจนสิ้นสุดโครงการ หลายสิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นบทเรียนและประสบการณ์เหล่านั้น นำมาสู่ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรสร้างความร่วมมือในการเผยแพร่งานวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาและ สกว. เนื่องจากผลการดำเนินงานของโครงการสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาทั้งในเชิงปริมาณสื่อที่ได้จำนวนมากและคุณภาพที่ผ่านกระบวนการแนะนำของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาในฐานะพี่เลี้ยง และผ่านกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยที่มีการเพิ่มความรู้และทักษะทั้งด้านเนื้อหางานวิจัยและทักษะการคิดออกแบบสร้างสรรค์สื่อ

2. ควรผลักดันให้เกิดเครือข่ายนักสื่อสารงานวิจัยระดับภูมิภาค เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงพื้นที่ในระดับภูมิภาค ซึ่งหากผู้ผลิตเป็นคนในพื้นที่ก็จะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีความเข้าใจในบริบท และมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับนักวิจัยในพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม
3. หากมีการต่อยอดงานวิจัยในลักษณะนี้ คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรดำเนินการเป็นโครงการระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข ข้อดีและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนเพื่อให้การเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณชนกระจายในวงกว้างมากยิ่งขึ้น
4. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า “การออกแบบกระบวนการกิจกรรม” มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัย ดังนั้นผลการวิจัยจากงานวิจัยนี้หากมีการนำไปปรับใช้ในการเผยแพร่งานวิจัยต่อไปในอนาคต ควรคำนึงถึงบริบทต่างๆ ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาวิชาที่มีการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มเติมด้วย
5. หากมีการต่อยอดงานวิจัย ควรศึกษาถึงผลกระทบของผู้รับสื่อ ว่าหากผู้รับสารได้รับชมสื่อไปแล้วเกิดผลกระทบอย่างไร กระทบด้านไหนบ้าง เพราะจะเป็นการประเมินสื่อไปในตัว
6. หากมีโครงการต่อยอดในระยะยาว ควรมีการทดสอบเพื่อหาแนวทางสร้างนักสื่อสารงานวิจัยที่ชัดเจน โดยนำเอาอาจารย์ผู้สอนเข้าไปอยู่ในทุกกระบวนการโดยเฉพาะการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เพื่อให้เกิดการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยให้ยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ และ นิคม ชัยขุนพล. (2556) **คู่มือสื่อใหม่ศึกษา**. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส “กระบวนทัศน์ใหม่ของการสื่อสารศึกษาไทย” ฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543) **สื่อชุมชนการประมวลองค์ความรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- _____. (2552) **สื่อเล็ก ๆ ที่นำไปใช้ในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส ฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- กรวรรณ สังขกร, <http://www.sri.cmu.ac.th/~km/download/%>, สืบค้นวันที่ 6 มกราคม 2561
- จันทนา ทองประยูร. (2548) คุณลักษณะเด่นของสื่อออนไลน์. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารศึกษา ปีที่ 2 ฉบับที่ 1, 2548.
- ดวงกมลชาติประเสริฐ และคณะ (2547) **สถานภาพงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเทคโนโลยีสารสนเทศ**. รายงานวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2546) **พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด**. (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : บริษัทประชุมการช่าง จำกัด.
- ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ และ ประภัสสร วรรณสถิตย์. (2551). **เปิดโลกนิมิตเดียวและการตลาด**. กรุงเทพมหานคร: เนชั่นบุ๊ค.
- รัชนีวรรณ ตั้งภักดี (2561) เอกสารประกอบการบรรยายการอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น. โครงการการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น. ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- วิมลพรรณ อาภาเวท และคณะ. (2554). พฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊ก (Facebook) ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. งานวิจัยคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สุจิตา เรืองรองหิรัญญา. (2554) การบริหารงานข่าวบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ “ทวิตเตอร์” ของ เครือข่าย. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล หลักสูตรวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ และคณะ (2559) งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ (2560) งานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ภาษาอังกฤษ

Deetz, S. (1999). Participation democracy as a normative foundation for communication studies. In T. Jacobson and J. Servaes. (eds), Theoretical approaches to participatory communication (pp. 131 – 159). Cresskill, NY: Hampton Press.

<http://www.nuttaputch.com/generation-c-and-digital-marketing/> (สืบค้นเมื่อ 18 พ.ย. 58)

Jacobson, T. and Kolluri, S. (1999) **Participatory Communication as Communication Action**. In T. Jacobson and J. Servaes. (eds), Theoretical approaches to participatory communication (pp. 265-280). Cresskill, NY: Hampton Press.

Singhal, A. (2001). **Facilitating community participation through communication**. NY: Unicef.

Strauss, W. and Howe, N. 1991. **Generations: the history of America's future, 1584 to 2069**. New York: William Morrow and Company, Inc.

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมต่าง ๆ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 1 : การประชุมร่วมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561)

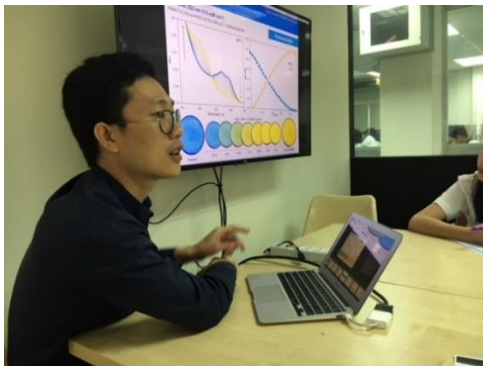

ภาพกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อสารงานวิจัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วันที่ 17 ธันวาคม 2561)

ภาคกลาง

ภาพกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อสารงานวิจัย ภาคกลาง (วันที่ 6-7 ตุลาคม 2561)

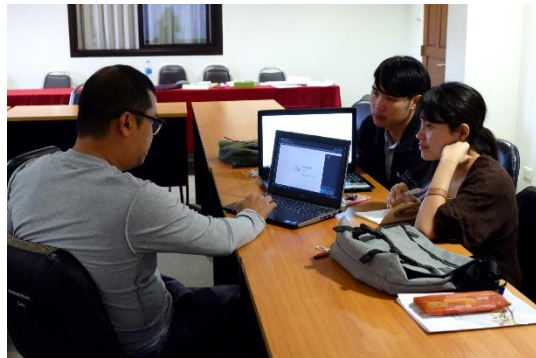

กิจกรรมนักวิจัยพบนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ภาคกลาง)

ภาพกิจกรรมวันประกาศผลรางวัลภาคกลาง (วันที่ 31 ตุลาคม 2561)

ภาคเหนือ

ภาพกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อสารงานวิจัย ภาคเหนือ (วันที่ 3 พฤศจิกายน 2561)

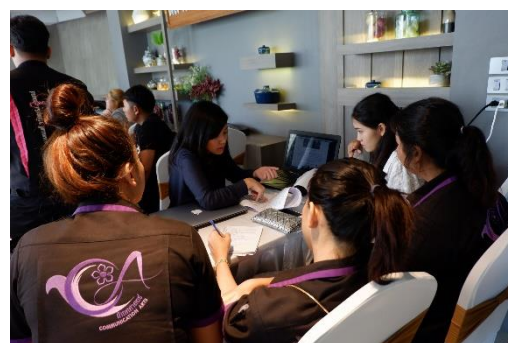

ภาพกิจกรรมวันประกาศผลรางวัลภาคเหนือ (วันที่ 7 ธันวาคม 2561)

ภาคใต้

กิจกรรมพบโหนดภาคใต้ภาคใต้ ณ โรงแรม Hatyai Signature อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
(วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อสารงานวิจัย ภาคใต้ (17 พฤศจิกายน 2561)

ภาพกิจกรรมวันประกาศผลรางวัลภาคใต้ (วันที่ 22 ธันวาคม 2561)